

**ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA
STICHTING PENSIOENFONDS INVISTA**

per 6 december 2018

ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA STICHTING PENSIOENFONDS INVISTA

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 4

1.	INLEIDING.....	5
1.1	HET FONDS	5
1.2	DOEL VAN DE NOTA.....	5
1.3	NAGESTREEFDE MATE VAN DETAILLERING	5
1.4	ALGEMEEN BELEIDSUITGANGSPUNT	6
1.5	OPDRACHTAANVAARDING	6
2.	ORGANISATIE VAN HET FONDS	7
2.1	BESTUUR	7
2.2	COMMISSIES	8
2.2.1.	<i>Beleggingscommissie</i>	9
2.2.2.	<i>Audit commissie</i>	9
2.3	DEELNEMERSVERGADERING.....	9
2.4	COMPLIANCE OFFICER	10
2.5	PRIVACY OFFICER	10
2.6	VERANTWOORDINGSORGAAN	10
2.7	VISITATIECOMMISSIE (INTERN TOEZICHTORGAAN)	11
2.7	UITBESTEDING	11
2.7.1.	<i>Administratie</i>	11
2.7.2.	<i>Vermogensbeheer</i>	12
2.8	ADVISEREND ACTUARIS.....	12
2.9	CERTIFICEREND ACTUARIS.....	13
2.10	ACCOUNTANT	13
2.11	ADVISERING	13
3.	INHOUD VAN DE PENSIOENREGELING	14
3.1	PENSIOENREGLEMENT A.....	14
3.2	PENSIOENREGLEMENT B.....	16
4.	PROCEDURES EN CRITERIA VOOR DE AANSLUITING VAN WERKGEVERS BIJ HET FONDS EN VERKRIJGING VAN DEELNEMERSCHAP AAN HET FONDS	20
4.1	AANSLUITING WERKGEVERS	20
4.2	VERKRIJGING DEELNEMERSCHAP	20
5.	HERVERZEKERING	21
6.	FINANCIËLE OPZET: BELEIDSKADER EN STURINGSMIDDELEN	22
6.1	ALGEMEEN, GEKOZEN BELEID.....	22
6.2	BEOOGDE OMVANG VAN HET EIGEN PENSIOENVERMOGEN	22
6.3	BELEIDSKADER EN STURINGSMIDDELEN.....	23
6.4	WETTELIJK TOETSINGSKADER.....	23
6.4.1.	<i>Minimaal Vereist Eigen Vermogen</i>	23
6.5	RISICHOUDING EN PERIODIEKE TOETSING OF HET BELEIDSKADER VOLDOET AAN HET WETTELIJK TOETSINGSKADER	25
6.5.1.	<i>ALM-studie</i>	26
6.5.2.	<i>(Jaarlijkse) toetsing en haalbaarheidstoets</i>	26
6.5.3.	<i>Overige periodieke toetsing</i>	27
6.5.4.	<i>Risicohouding op lange termijn</i>	27
6.5.5.	<i>Risicohouding op korte termijn</i>	27

7.	TOESLAGBELEID	28
8.	PREMIEBELEID	30
8.1	ALGEMEEN	30
8.2	VASTSTELLING VAN DE PREMIE	30
8.3	MOGELIJKHEID TOT PREMIEKORTING.....	31
9.	BELEGGINGSBELEID.....	32
9.1	ALGEMEEN.....	32
9.2	BELEGGINGSCYCLUS	32
9.3	UITBESTEDING	33
9.4	STRATEGISCHE ASSET ALLOCATIE	33
9.5	WIJZE VAN RISICOMETING EN -BEHEERSING	33
9.6	RAPPORTAGE AAN DE NEDERLANDSCHE BANK	33
9.7	BALANSWAARDERING.....	34
9.8	BELEID TEN AANZIEN VAN MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN.....	34
10.	FINANCIEEL CRISISPLAN	35
11.	DE HOOFDLIJNEN VAN HET INTERNE BEHEERSINGSSYSTEEM EN VAN DE OPZET VAN DE ADMINISTRatieve ORGANISATIE EN INTERNE CONTROLE	36
11.1	INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT BELEID	36
11.2	RISICOANALYSE	36
11.3	FINANCIËLE RISICO'S	36
11.4	UITBESTEDINGSRISICO'S.....	37
11.5	INTEGRITEITSRISICO'S.....	37
11.6	INTERN BEHEERSINGSSYSTEEM EN OPZET ADMINISTRatieve ORGANISATIE EN INTERNE CONTROLE	38
12.	HOOFDLIJNEN VAN DE UITVOERINGSOVEREENKOMST	39
12.1	WIJZE VAN VASTSTELLING VERSCHULDIGDE PREMIE.....	39
12.2	PREMIEBETALING	39
12.3	INFORMATIEVERSTREKKING DOOR WERKGEVER AAN PENSIOENFONDS	39
12.4	PROCEDURES PREMIEBETALINGSACHTERSTAND	39
12.5	PROCEDURES OPSTELLING EN WIJZIGING PENSIOENREGLEMENT C.Q. PENSIOENOVEREENKOMST.....	39
12.6	VOORWAARDEN TOESLAGVERLENING.....	40
12.7	PROCEDURES VERMOGENSTEKORTEN EN –OVERSCHOTTEN	40
12.8	BETALINGSVOORBEHOUD WERKGEVER	40
12.9	PREMIEKORTING OF PREMIETERUGSTORTING	41
13.	COMMUNICATIEBELEID	42
14.	PRIVACYBELEID.....	44
	SLOTOPMERKINGEN EN ONDERTEKENING.....	46
BIJLAGE 1	UITBESTEDINGSBELEID	
BIJLAGE 2	OVERZICHT VAN EXTERNE PARTIJEN	
BIJLAGE 3	INTEGRITEITSBELEID	
BIJLAGE 4	ACTUARIËLE GRONDSLAGEN EN VERONDERSTELLINGEN	
BIJLAGE 5	VERKLARING INZAKE DE BELEGGINGSBEGINSELEN	
BIJLAGE 6	FINANCIEEL CRISISPLAN	
BIJLAGE 7	VISIE, MISSIE EN STRATEGIE	
BIJLAGE 8	BELEGGINGSPLAN 2018	
BIJLAGE 9	PRIVACYBELEID	

Voorwoord

Deze Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Stichting Pensioenfonds Invista is geschreven in het kader van de Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader (Besluit FTK). Deze ABTN heeft de hoedanigheid van een bedrijfsplan.

De inhoud van deze ABTN dient zodanig te zijn dat De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) tot een oordeel kan komen over de wijze waarop wordt voldaan aan het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet. Naast de beschrijving van de actuariële opzet en de pensioenregeling wordt ingegaan op de organisatiestructuur en het interne beheerssysteem en wordt aandacht besteed aan het beleggingsbeleid van het pensioenfonds en de financiële sturingsmiddelen die het ter beschikking heeft.

Het bestuur is te allen tijde bevoegd deze ABTN te wijzigen. Indien het bestuur hiertoe besluit, zal het bestuur DNB over deze wijziging informeren.

In deze ABTN worden dezelfde begrippen gehanteerd, als de begrippen in de Statuten en de pensioenreglementen, tenzij anders wordt aangegeven.

1. Inleiding

1.1 *Het fonds*

De Stichting Pensioenfonds Invista (hierna te noemen: het fonds) is een ondernemingspensioenfonds als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet.

Het fonds heeft als doel de belanghebbenden bij te staan in de geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden door middel van het toekennen van (aanspraken) op pensioen.

Het fonds tracht dit doel te bereiken door:

- a. het, volgens de bij pensioenreglement vast te stellen regels, innen van geldelijke bijdragen van de werkgever en aangesloten ondernemingen (inclusief eventuele deelnemersbijdragen), deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit, volgens regelen, eveneens vastgelegd bij vorenbedoeld pensioenreglement, uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, invaliditeit en overlijden, en
- b. het aanwenden van andere wettige middelen.

Het fonds oefent, conform artikel 116 van de Pensioenwet, geen nevenactiviteiten uit. Het bestuur van het fonds heeft, ter naleving van een van de normen uit de Code Pensioenfonds, haar "Visie, missie en strategie" geformuleerd. Deze is als bijlage 7 in deze ABTN opgenomen.

1.2 *Doel van de nota*

Het doel van deze actuariële en bedrijfstechnische nota is om het beleid te omschrijven dat wordt gevoerd om de pensioentoezegging, gedaan door de werkgever en waarvan de uitvoering is opgedragen aan het fonds, te kunnen nakomen.

1.3 *Nagestreefde mate van detaillering*

In deze nota van het fonds wordt een beschrijving gegeven van de organisatie van het pensioenfonds, de verplichtingen, de financiële opzet (waarderingsgrondslagen van de balans en het beleidskader, inclusief sturingsmiddelen) en de risico's. Het beleid zal zoveel mogelijk in strategische zin omschreven worden. Indien het bestuur meent dat het strategische beleid bijstelling behoeft, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de wet- en regelgeving, zal deze nota dienovereenkomstig aangepast worden.

De nota zal bijvoorbeeld niet gewijzigd worden bij wijzigingen van de beleggingsmix op grond van economische omstandigheden en verwachtingen. Hierbij geldt als voorwaarde dat de wijzigingen binnen de in deze nota omschreven grenzen blijven.

1.4 Algemeen beleidsuitgangspunt

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioentoezegging na te komen en wel tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten.

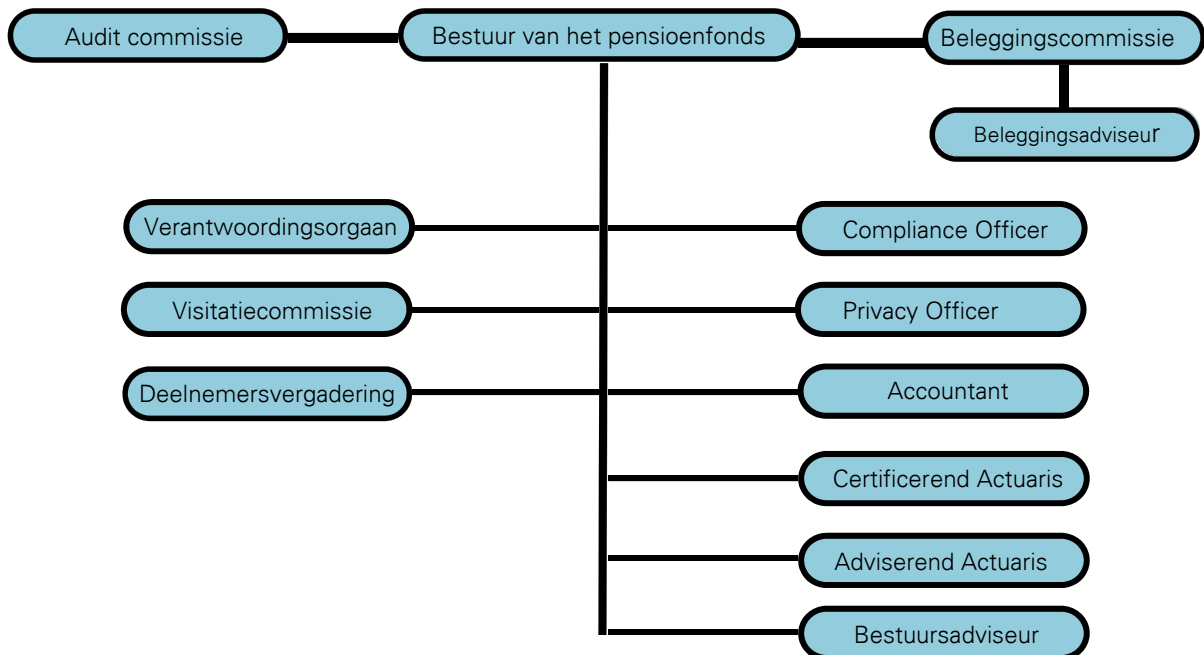
De pensioentoezegging bestaat vanaf 2006 uit een middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening en een beschikbare premieregeling met jaarinkoop. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden de uit deze regeling voortvloeiende toezeggingen kunnen worden nagekomen.

1.5 Opdrachtaanvaarding

Het bestuur draagt op grond van artikel 102a van de Pensioenwet zorg voor de opdrachtaanvaarding van de door sociale partners aan het fonds opgedragen pensioenregeling(en). Het pensioenfonds beoordeelt de uit te voeren pensioenregeling(en) op financiële haalbaarheid, uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid en toetst het voorstel van sociale partners aan doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het fonds. In het kader van de opdrachtaanvaarding stelt het bestuur het ambitieniveau van de toeslagverlening en de risicohouding van de sociale partners vast. Bij het vaststellen van dit ambitieniveau en de risicohouding kan gebruik worden gemaakt van berekeningen uit een Asset Liability Model (ALM) studie en de wettelijk voorgeschreven haalbaarheidstoets. Het ambitieniveau en de risicohouding vormen tezamen met het prudent person beginsel en de door het bestuur vastgestelde 'investment beliefs' het uitgangspunt bij het vaststellen van het beleggingsbeleid van het fonds. Een feitelijke opdrachtaanvaarding door het bestuur, resulteert in de opstelling van een zogenoemde uitvoeringsovereenkomst die door het pensioenfondsbestuur en de aangesloten onderneming(en) worden ondertekend.

2. Organisatie van het fonds

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de (uitvoerings-)organisatie.

Organisatieschema Stichting Pensioenfonds Invista

2.1 Bestuur

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de door de werkgever en werknemers overeengekomen pensioenregeling (de pensioenovereenkomst).

Ten behoeve van de uitvoering van de (tussen werkgever en werknemers gesloten) pensioenovereenkomst, heeft de werkgever een uitvoeringsovereenkomst met het fonds afgesloten.

In het kader van goed bestuur zal het bestuur van het fonds verantwoording afleggen aan de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden van het fonds en de werkgever. Ook heeft het fonds een verantwoordingsorgaan ingesteld. Het bestuur heeft zorggedragen voor intern toezicht door middel van de instelling van een visitatiecommissie.

Het bestuur onderschrijft de principes voor goed pensioenfondsbestuur die in de Pensioenwet en de Code Pensioenfonds zijn vastgelegd en streeft er naar om deze principes na te leven.

De taken en bevoegdheden van het bestuur alsmede de bepalingen omtrent de samenstelling, benoeming en ontslag, en werkwijze van het bestuur, zijn vastgelegd in de statuten van het fonds.

In de Code Pensioenfondsen is een aantal normen opgesomd die betrekking hebben op de diversiteit van het bestuur en de fondsorganen. Gelet op de (leeftijds)samenstelling alsmede de omvang van de populatie van het pensioenfonds is de naleving van deze normen voor Pensioenfonds Invista geen vanzelfsprekendheid. Het bestuur zal bij het ontstaan van vacatures in het bestuur dan wel de fondsorganen streven naar de naleving van de betreffende diversiteitsnormen uit de Code Pensioenfondsen. In het profiel voor een bestuursfunctie wordt in dat kader ook verwezen naar de betreffende normen. Indien er meerdere kandidaten voor een vacature beschikbaar zijn en deze kandidaten van gelijke geschiktheid zijn, zal de kandidaat worden voorgedragen die het beste aansluit bij de normen uit de Code Pensioenfondsen. Uitgangspunt voor het bestuur blijft echter dat geschiktheid prevaleert boven de diversiteitsnormen uit de Code Pensioenfondsen.

Het dagelijkse beleid wordt uitgevoerd door twee leden van het bestuur, bestaande uit een bestuurder namens de werkgever en een bestuurder namens de werknemers. Het bestuur heeft verder commissies benoemd die het bestuur in het uitoefenen van zijn taak bijstaan.

Het bestuur beschikt over een geschiktheidsplan waarin is vastgelegd aan welke geschiktheidseisen de bestuurders dienen te voldoen. In dit plan is tevens een opleidingsplan opgenomen ter bevordering en handhaving van het vereiste geschiktheidsniveau. Voorts is er een communicatieplan opgesteld waarin is vastgelegd hoe de communicatie met alle belanghebbende doelgroepen plaatsvindt.

Daarnaast is er voor het bestuur, leden van de commissies en andere verbonden personen een gedragscode opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie. In het verlengde daarvan heeft het bestuur tevens een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld.

Het bestuur evalueert jaarlijks zijn eigen functioneren zowel van het bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden. In het geschiktheidsplan van het fonds is een evaluatieprocedure opgenomen.

Het pensioenfonds wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door het bestuur zoals vastgelegd in de statuten.

Het bestuur legt verantwoording af omtrent het gevoerde beleid en de financiële huishouding in het jaarlijkse bestuursverslag van het pensioenfonds.

2.2 Commissies

Het bestuur heeft, om zijn werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren, commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten voor te bereiden die het bestuur moet nemen. De commissies kunnen ook toezien op de uitvoering van de door het bestuur genomen besluiten. Het bestuur kan besluiten dat externe

deskundigen deel uit maken van een commissie.

De volgende commissies staan het bestuur bij:

2.2.1. Beleggingscommissie

De taken en het mandaat van de beleggingscommissie zijn schriftelijk vastgelegd. De Beleggingscommissie informeert en adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid. De Beleggingscommissie houdt toezicht op de goede uitvoering van het (uitbestede) vermogensbeheer en houdt de performance van de vermogensbeheerder nauwlettend in de gaten.

De beleggingscommissie bereidt richtlijnen/mandaten voor die door het bestuur moeten worden vastgesteld ten behoeve van de vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder dient binnen deze richtlijnen het beleggingsbeleid uit te voeren.

De Beleggingscommissie toetst de rapportages van de externe vermogensbeheerder aan de beleggingsrichtlijnen (mandaten) en rapporteert haar bevindingen aan het bestuur tijdens de bestuursvergaderingen.

2.2.2. Audit commissie

De audit commissie van het fonds voert periodiek audits uit bij de uitvoerende organisaties AZL N.V en Nationale Nederlanden Investment Partners. Daarnaast kunnen er op verzoek van het bestuur eveneens audits bij de andere dienstverleners van het pensioenfonds worden uitgevoerd. De auditcommissie zal haar bevindingen rapporteren aan het voltallig bestuur en deze bevindingen –indien noodzakelijk geacht door de auditcommissie en/of bestuur– vergezeld doen gaan van een actieplan om eventuele geconstateerde tekortkomingen te adresseren. Daarnaast beoordeelt de audit commissie de jaarlijkse ISAE3402- en ISAE3000-rapportages van de diverse dienstverleners en brengt hiervan verslag uit aan het bestuur.

2.3 Deelnemersvergadering

Op grond van een bepaling in de statuten nodigt het bestuur jaarlijks de deelnemers, de gewezen deelnemers (slapers), de arbeidsongeschikte deelnemers met recht op premievrije pensioenopbouw, alsmede de pensioengerechtigden van het fonds uit voor een deelnemersvergadering.

De deelnemersvergadering wordt door het bestuur nader geïnformeerd over door het bestuur genomen besluiten, alsmede van de overwegingen die daaraan ten grondslag hebben gelegen. Het betreft dan met name de besluiten met betrekking tot wijzigingen van de statuten en reglementen, de toeslagverlening (indexatie), het premiebeleid, het bestuursverslag en de financiële situatie van het fonds.

2.4 Compliance Officer

De Compliance Officer bewaakt dat het pensioenfonds voldoet aan de door het fonds opgestelde interne procedures en gedragsregels.

De Compliance Officer is verantwoordelijk voor de opstelling en actualisering van een gedragscode voor bestuurders; deze gedragscode dient onder meer ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie. De Compliance Officer is belast met het toezicht op de naleving van de voor de bestuurders op grond van de gedragscode geldende bepalingen. Het gaat dan onder andere om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/ zakelijke relaties, etc.

De taken en bevoegdheden van de Compliance Officer zijn in een separate overeenkomst en een profiel voor de Compliance Officer vastgelegd.

2.5 Privacy officer

De Privacy Officer bewaakt dat het pensioenfonds de wet- en regelgeving betreffende de Algemene Verordening Gegevensbescherming naleeft en wijzigingen daarin opvolgt. Verder adviseert deze het bestuur van het pensioenfonds en proces-eigenaren op het gebied van privacy-compliance en eventuele privacy-incidenten. Intern doet de privacy officer aan de hand van rapportages aan het bestuur verslag van de privacybeleidsvoering. Extern geschiedt deze verslaglegging via privacy-statements op websites en in het duurzaamheidsverslag.

In [bijlage 9](#) van deze ABTN is het door het pensioenfonds vastgestelde privacybeleid opgenomen.

2.6 Verantwoordingsorgaan

Pensioenfonds Invista richt zijn organisatie zodanig in dat "goed bestuur", als bedoeld in artikel 33 van de Pensioenwet, gewaarborgd is. Daartoe heeft het bestuur een verantwoordingsorgaan (VO) in het leven geroepen, welk onderdeel uitmaakt van het bestuursmodel van het fonds. Het VO bestaat uit vertegenwoordigers van de (actieve) deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever. Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop dit beleid is uitgevoerd. Het oordeel van het VO wordt gevormd aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie welke door het bestuur aan het VO wordt verstrekt.

De inrichting, samenstelling, benoeming en ontslag, alsmede de rechten en bevoegdheden van het VO zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en in het reglement Verantwoordingsorgaan.

2.7 Visitatiecommissie (intern toezichtorgaan)

Onderdeel van het bestuursmodel van het fonds is het Intern Toezicht. Het bestuur heeft hierbij gekozen voor de organisatie van het intern toezicht door de instelling van een visitatiecommissie, welke commissie een keer per jaar het functioneren van het pensioenfonds kritisch bekijkt. De visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke leden die door het bestuur worden benoemd. De Visitatiecommissie vormt geen commissie met een permanente bezetting, maar wordt op ad hoc basis door het bestuur samengesteld.

De inrichting van het intern toezicht door middel van een visitatiecommissie, de samenstelling van deze commissie, alsmede de taken en rechten van de visitatiecommissie zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement visitatiecommissie.

2.7 Uitbesteding

Het fonds besteedt op structurele basis activiteiten uit aan een aantal onafhankelijke derden. Daartoe heeft het fonds een uitbestedingsbeleid opgesteld dat als bijlage 1 bij deze ABTN is opgenomen. Bij alle uitbestedingsactiviteiten zal het fonds zich volledig conformeren aan de regelgeving van de toezichthouder op het gebied van uitbesteding. Het fonds zal voor elke extern uit te voeren activiteit beschikken over een uitbestedingsovereenkomst conform het daarover bepaalde in de Pensioenwet en aanverwante regelgeving.

In voorkomende gevallen zullen met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten worden vastgelegd in Service Level Agreements (SLA). In een SLA worden ten minste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie. Bij het aangaan en/of verlengen van een uitbestedingsovereenkomst zal dit worden geagendeerd in een bestuursvergadering waarbij er aan aspecten van integriteit van bedrijfsvoering, fraudepreventie en risico analyse expliciet aandacht zal worden besteed.

Alvorens een uitbestedingsovereenkomst en SLA definitief aan te gaan zal het bestuur van het fonds een finale check (laten) doen op compliance met de regelgeving van de toezichthouder op het gebied van uitbesteding.

In bijlage 2 van deze ABTN is een overzicht opgenomen van de externe partijen waaraan het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed of opgedragen.

De volgende werkzaamheden zijn door het bestuur uitbesteed:

2.7.1. Administratie

De deelnemers-, uitkeringen-, en financiële administratie worden uitbesteed aan een externe administrateur.

Het bestuur heeft voornoemde taken bij één en dezelfde administrateur ondergebracht. Tevens heeft het bestuur besloten dat het de bestuursondersteuning (agenda en stukken beheer, notuleren van vergaderingen, enzovoorts) ook door deze administrateur laat verzorgen.

De (financiële) jaarverslaglegging van het fonds wordt eveneens voorbereid door deze administrateur, met ondersteuning van de externe accountant en de adviserend actuaris. De administrateur ontvangt ten behoeve van de jaarverslaglegging gegevens van de externe vermogensbeheerder.

De financiële jaarverslaggeving wordt door de externe accountant gecontroleerd volgens de geldende wettelijke bepalingen.

De administrateur rapporteert eenmaal per kwartaal schriftelijk aan het bestuur over de voortgang van de administratieve uitvoering en over bijzonderheden.

De administrateur stelt de voorziening pensioenverplichtingen en de verzekeringstechnische analyse vast en rapporteert hierover aan het bestuur door middel van een actuariel rapport.

2.7.2. Vermogensbeheer

Het beheer van het belegd vermogen wordt uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder (een financiële instelling gespecialiseerd in het beleggen voor institutionele beleggers).

Het vermogen is belegd in door de vermogensbeheerder aangeboden beleggingsfondsen. Vooraf is nagegaan of de specificaties en strategieën van deze fondsen aansluiten op het door het bestuur gevoerde beleggingsbeleid. De vermogensbeheerder rapporteert per maand schriftelijk aan de beleggingscommissie over de resultaten van de uitvoering van het beleggingsbeleid.

De beleggingscommissie toetst de rapportages aan de beleggingsrichtlijnen en rapporteert haar bevindingen aan het bestuur tijdens bestuursvergaderingen. De vermogensbeheerder woont op verzoek van het bestuur de bestuursvergaderingen bij en voorziet het bestuur van advies.

2.8 **Adviserend actuaris**

De actuariële advieswerkzaamheden zijn uitbesteed aan een onafhankelijk adviserend actuaris. Op structurele basis is behoefte aan actuariële ondersteuning en advisering in de ruimste zin.

De adviserend actuaris woont desgewenst de bestuursvergaderingen bij en voorziet het bestuur tijdens de vergadering en tussentijds van beleidsmatige (actuariële) adviezen.

2.9 Certificerend actuaris

Het fonds heeft een certificerend actuaris die controleert of de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende prudente grondslagen en correct is vastgesteld en die controleert of de aanwezige middelen voldoende zijn voor de door het fonds aangegane verplichtingen. Tevens onderzoekt de certificerend actuaris of voldaan is aan de betreffende artikelen van de Pensioenwet.

De certificerend actuaris geeft een actuariële verklaring af ten behoeve van de jaarstukken (bestuursverslag en verslagstaten ten behoeve van DNB) en onderbouwt zijn oordeel aan het bestuur door middel van een rapport.

2.10 Accountant

Het bestuur heeft een externe accountant aangesteld. Deze accountant controleert jaarlijks het bestuursverslag en de staten voor De Nederlandsche Bank en doet vervolgens verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een accountantsverklaring en een accountantsverslag.

2.11 Advisering

Het bestuur en de commissies laten zich bijstaan door externe adviseurs op actuariële, juridisch en fiscaal terrein, alsmede op het gebied van vermogensbeheer. Het bestuur blijft echter eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds en houdt dan ook toezicht op al zijn adviseurs.

3. Inhoud van de pensioenregeling

3.1 *Pensioenreglement A*

Deze regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en geldt voor een specifieke groep werknemers die werkzaam zijn of zijn geweest bij diverse (voormalige) vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V. en INVISTA Polyester B.V.. Deze pensioenregeling wordt op grond van de Pensioenwet gekarakteriseerd als een uitkeringsovereenkomst. Alle pensioenaanspraken worden evenredig in tijd opgebouwd en alle pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen worden in euro's vastgesteld. Ten aanzien van deelnemers die reeds deelnamen aan de pensioenregelingen van INVISTA (Nederland) B.V. en INVISTA Polyester B.V. welke golden tot 31 december 2005 gelden aanvullende overgangsbepalingen.

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd. Per 1 januari 2018 bedraagt het maximum pensioengevend salaris € 105.075,-.

Franchise: De franchise bedraagt (1 januari 2018) € 15.727,- en wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de hand van de ontwikkeling van de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V.. De franchise zal in elk geval niet minder bedragen dan de minimaal fiscaal toegestane franchise.

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Ouderdomspensioen: het ouderdomspensioen is gelijk aan de som van de jaarlijks opgebouwde pensioenaanspraken. Het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt 1,875% van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag. Het ouderdomspensioen wordt vanaf de ingangsdatum levenslang uitgekeerd.

Partnerpensioen: het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen. Het partnerpensioen wordt op opbouwbasis verzekerd voor de partner met wie de (gewezen) deelnemer, uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is gehuwd, dan wel een geregistreerd partnerschap is aangegaan in de zin van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, dan wel ongehuwd samenwoont op basis van een notarieel verleden samenlevingsovereenkomst. Voor de wijze van vaststelling van het partnerpensioen wordt geen onderscheid gemaakt tussen genoemde drie categorieën partners. Bij echtscheiding, ontbinding na scheiding van tafel en bed, ontbinding van het geregistreerd partnerschap, dan wel ontbinding van het samenlevingscontract, heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen.

Wezenpensioen: het wezenpensioen is gelijk aan:

- 20% van het ouderdompensioen, indien er een wees is;
- 35% van het ouderdompensioen, indien er twee wezen zijn;
- 45% van het ouderdompensioen, indien er drie of meer wezen zijn.

Indien er meerdere wezen zijn, wordt het wezenpensioen evenredig verdeeld over alle wezen. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Part-time medewerkers: Voor part-time medewerkers wordt een pensioen opgebouwd naar rato van het percentage dat de medewerker werkzaam is.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: De deelnemer die recht heeft op een uitkering krachtens de WAO of de WIA komt in aanmerking voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw indien en zolang zijn arbeidsongeschiktheid meer bedraagt dan 80%.

Toeslagverlening: Indien en voor zover de financiële middelen van het fonds dit toelaten worden er jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend op de pensioenrechten en pensioenaanspraken in de middelloonregeling (voorwaardelijke toeslagverlening). Bij de toeslagverlening wordt onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers en inactieve deelnemers (pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en arbeidsongeschikte deelnemers met recht op premievrije pensioenopbouw).

De toeslagverlening aan degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening actief deelnemer waren, vindt maximaal plaats met de gemiddelde CAO-loonstijging bij INVISTA (Nederland) B.V. over de periode januari-januari van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening aan actieven is een bestemmingsreserve gevormd. Het betreft hier de zogenaamde indexatiereserve die onderdeel is van het eigen vermogen van het fonds.

Aan de indexatiereserve worden in enig jaar de volgende componenten toegevoegd:

- Het saldo van de beschikbare overrente (onder aftrek van de beheerskosten voor het gesepareerde depot) toe te rekenen aan de voorziening pensioenverplichtingen voor actieve deelnemers, hierbij rekening houdend met financiële positie van het fonds;
- Een jaarlijkse bijdrage van 4% van de pensioengrondslag conform de pensioenregeling die het pensioenfonds vóór 1 januari 2006 uitvoerde;
- Het behaalde rendement op de indexatiereserve.

Rendementen behaald over reserves anders dan de indexatiereserve komen ten goede aan de financiële positie van het fonds. Aan de indexatiereserve worden, ingeval van toeslagverlening, de kosten hiervoor onttrokken.

De toeslagverlening aan degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening inactief waren, vindt maximaal plaats met de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens, zoals vastgesteld door het CBS, over de verstreken periode oktober - oktober van het afgelopen kalenderjaar.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en pensioen-aanspraken worden aangepast. Er is voor deze voorwaardelijke toeslagverlening geen reserve gevormd en er wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

Flexibilisering: De (gewezen) deelnemers hebben op de pensioendatum de volgende flexibele keuzemogelijkheden:

- a. Uitruil van partnerpensioen en ouderdomspensioen onderling;
- b. Vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen en wel tussen de 60-jarige en 68-jarige leeftijd;
- c. Uitruil van een deel van het ouderdomspensioen in een AOW-overbruggingspensioen in geval van vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen;
- d. Deeltijd pensionering in combinatie met vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen;
- e. Variabele uitkering (hoog -laag constructie) van het ouderdomspensioen.

Bij gebruikmaking van de flexibiliseringsmogelijkheden worden de opgebouwde pensioenaanspraken aangepast op basis van door het fonds vastgestelde tabellen. Deze tabellen worden periodiek door het fonds gewijzigd.

3.2 Pensioenreglement B

Deze regeling bestaat uit twee separate regelingen en geldt voor een specifieke groep werknemers die werkzaam zijn of zijn geweest bij diverse (voormalige) vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V. en INVISTA Polyester B.V.:

De basisregeling geldt voor een salarisgedeelte tot € 37.154,- per jaar (1 januari 2018). Deze regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

De excedentregeling geldt voor een salarisgedeelte boven € 37.154,- per jaar (1 januari 2018). Deze regeling is een beschikbare premieregeling, waarbij de beschikbare premie jaarlijks direct wordt omgezet in een pensioenaanspraak.

Basisregeling

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag.

Het jaarsalaris dat maximaal voor de pensioenberekening in de basisregeling in aanmerking komt (de salarisgrens), bedraagt op 1 januari 2018 € 37.154,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V. Aanspraken van ouderdomspensioen, partnerpensioen en/of wezenpensioen die worden berekend over het jaarsalaris boven de salarisgrens, worden opgebouwd middels de geldende excedentregeling.

Franchise: De franchise bedraagt (1 januari 2018) € 15.727,- en wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan de hand van de ontwikkeling van de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V.. De franchise zal in elk geval niet minder bedragen dan de minimaal fiscaal toegestane franchise.

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Ouderdomspensioen: het ouderdomspensioen is gelijk aan de som van de jaarlijks opgebouwde pensioenaanspraken. Het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt 1,875% van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag. Het ouderdomspensioen wordt vanaf de ingangsdatum levenslang uitgekeerd.

Partnerpensioen: het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen. Het partnerpensioen wordt op opbouwbasis verzekerd voor de partner met wie de (gewezen) deelnemer, uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is gehuwd, dan wel een geregistreerd partnerschap is aangegaan in de zin van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, dan wel ongehuwd samenwoont op basis van een notarieel verleden samenlevingsovereenkomst. Voor de wijze van vaststelling van het partnerpensioen wordt geen onderscheid gemaakt tussen genoemde drie categorieën partners. Bij echtscheiding, ontbinding na scheiding van tafel en bed, ontbinding van het geregistreerd partnerschap, dan wel ontbinding van het samenlevingscontract, heeft de ex-partner recht op bijzonder partnerpensioen.

Wezenpensioen: het wezenpensioen is gelijk aan:

- 20% van het ouderdomspensioen, indien er een wees is;
- 35% van het ouderdomspensioen, indien er twee wezen zijn;
- 45% van het ouderdomspensioen, indien er drie of meer wezen zijn.

Indien er meerdere wezen zijn, wordt het wezenpensioen evenredig verdeeld over alle wezen. Voor volle wezen wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Part-time medewerkers: Voor part-time medewerkers wordt een pensioen opgebouwd naar rato van het percentage dat de medewerker werkzaam is.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: De deelnemer die recht heeft op een uitkering krachtens de WAO of de WIA komt in aanmerking voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw indien en zolang zijn arbeidsongeschiktheid meer bedraagt dan 80%.

Toeslagverlening: Conform de toeslagverlening bij pensioenreglement A.

Flexibilisering: De (gewezen) deelnemers hebben op de pensioendatum de volgende flexibele keuzemogelijkheden:

- a. Uitruil van partnerpensioen en ouderdomspensioen onderling;

- b. Vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen en wel tussen de 60-jarige en 68-jarige leeftijd;
- c. Uitrui van deel van het ouderdomspensioen in een AOW-overbruggingspensioen in geval van vervroegde uitkering van het ouderdomspensioen;
- d. Deeltijdpensionering in combinatie met vervroegde uitkering;
- e. Variabele uitkering (hoog -laag constructie) van het ouderdomspensioen.

Bij gebruikmaking van de flexibiliseringsmogelijkheden worden de opgebouwde pensioenaanspraken aangepast op basis van door het fonds vastgestelde tabellen. Deze tabellen worden periodiek door het fonds gewijzigd.

Excedentregeling

Pensioengevend salaris: Het pensioengevend salaris voor werknemers die werkzaam zijn bij INVISTA Polyester B.V., is gelijk aan 13,96 maal het bruto maandsalaris van de deelnemer, inclusief de ploegentoeslag en exclusief de afbouwtoeslag.

Het pensioengevend salaris is gemaximeerd. Per 1 januari 2018 bedraagt het maximum pensioengevend salaris € 105.075,-.

Franchise: De franchise is gelijk aan het maximaal in aanmerking te nemen jaarsalaris in de basisregeling (de salarisgrens). Per 1 januari 2018 bedraagt deze € 37.154,- en wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de gemiddelde (CAO-) loonstijging bij alle vestigingen van INVISTA (Nederland) B.V..

Pensioengrondslag: De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.

Bij een verlaging van de pensioengrondslag blijven de reeds opgebouwde pensioenaanspraken behouden.

Toetredingsleeftijd: De toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Beschikbare premie en besteding: De grootte van de te verkrijgen pensioenen is afhankelijk van de voor de verzekering daarvan te stellen premie. De beschikbare premie wordt afgeleid van de pensioengrondslag en gedurende het deelnemerschap per jaar beschikbaar gesteld. De beschikbaar te stellen premie op jaarbasis is onder aftrek van de risicopremie voor de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, gelijk aan een leeftijdsafhankelijk percentage van de pensioengrondslag en is als volgt vastgesteld:

Leeftijdscategorie	Beschikbare Premie
20 - 24 jaar	5,1%
25 - 29 jaar	6,1%
30 - 34 jaar	7,4%
35 - 39 jaar	8,9%
40 - 44 jaar	10,7%
45 - 49 jaar	13,0%
50 - 54 jaar	15,7%
55 - 59 jaar	19,0%
60 - 64 jaar	23,1%
65 - 67 jaar	27,2%

De beschikbare premie wordt besteed voor de verzekering van een ouderdoms-, partnerpensioen en/of wezenpensioen ten behoeve van de (gewezen) deelnemer, zijn partner c.q. pensioengerechtigde kinderen, zoals vermeld in de basisregeling.

De aanwending van de premie vindt jaarlijks plaats op basis van de door het fonds jaarlijks vastgestelde factoren.

4. Procedures en criteria voor de aansluiting van werkgevers bij het fonds en verkrijging van deelnemerschap aan het fonds

4.1 *Aansluiting werkgevers*

Het fonds is verbonden aan de besloten vennootschappen INVISTA (Nederland) B.V. en INVISTA Polyester B.V. (hierna te noemen: de werkgever).

In de statuten van het fonds is vastgelegd dat andere vennootschappen door het bestuur van het fonds als aangesloten ondernemingen kunnen worden aangemerkt.

4.2 *Verkrijging deelnemerschap*

In de pensioenovereenkomst is vastgelegd welke werknemers deelnemer worden in de betreffende pensioenregeling en per welke datum. Dit is verder uitgewerkt in de pensioenreglementen A en B. Er geldt geen wachttijd voor verkrijging van het deelnemerschap.

In de uitvoeringsovereenkomst tussen de werkgever en fonds is de procedure vastgelegd die wordt gevolgd ten einde de werknemers als (aspirant-) deelnemer te laten toetreden tot de betreffende pensioenregeling.

5. Herverzekering

De financiële gevolgen van overlijden en arbeidsongeschiktheid van deelnemers zijn op risicobasis herverzekerd bij Zwitserleven. Hiertoe worden jaarlijks per 1 januari de premies voor de som van de risicokapitalen van de deelnemers, evenals de premies voor de vrij te stellen pensioenpremies bij arbeidsongeschiktheid berekend. Het risicokapitaal wordt per deelnemer bepaald. De verschuldigde premies aan de (her)verzekeraar worden berekend op basis van de tarieven die zijn vastgelegd in de overeenkomst tussen het fonds en de (her)verzekeraar. In geval van een overlijden of arbeidsongeschiktheid keert de (her)verzekeraar het risicokapitaal wegens overlijden of arbeidsongeschiktheid uit aan het fonds. De verzekeringsovereenkomst is in werking getreden op 1 januari 2017 en eindigt op 31 december 2021. Onderdeel van de verzekeringsovereenkomst is een winstdelingsregeling. De hoogte van het winstsaldo wordt 24 maanden na afloop van het contract bepaald.

6. Financiële opzet: Beleidskader en sturingsmiddelen

6.1 Algemeen, gekozen beleid

Het bestuur heeft er voor gekozen om de financiële positie en de financiële opzet van het pensioenfonds in zijn totaliteit te bezien. Hiertoe is in deze ABTN een beleidsdekkingsgraad afhankelijk beleidskader uiteengezet waarin de door het bestuur vastgestelde beleidsgrenzen en het te voeren toeslag-, premie- en beleggingsbeleid in onderlinge samenhang zijn beschreven. De beleidsdekkingsgraad is het 12-maand voortschrijdend gemiddelde van de dekkingsgraad. Het fonds heeft als (statutair) doel het verzekeren van reglementair opgebouwde pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en pensioenrechten van gepensioneerden. Daarbij heeft het fonds een ambitie om de koopkracht van de pensioenaanspraken en –rechten zo veel als mogelijk op peil te houden, door deze op basis van bepaalde maatstaven te indexeren. Daarnaast streeft het fonds er naar om de risico's zo veel mogelijk te beperken en de kosten voor de werkgever en deelnemers zo laag mogelijk te houden. Om deze doelen te kunnen nastreven is een uitgebalanceerd financieel beleid noodzakelijk.

6.2 Beoogde omvang van het eigen pensioenvermogen

Het aanwezige pensioenvermogen wordt vastgesteld als de marktwaarde van de beleggingen en liquide middelen, vermeerderd met de vorderingen van het fonds en verminderd met de schulden van het fonds. De vorderingen en schulden van het fonds worden hierbij op nominale basis gewaardeerd, tenzij posten langlopend zijn en hiervoor een marktwaardering of een benadering daarvan beschikbaar is. Verdere informatie met betrekking tot de waarderingsgrondslagen van de beleggingen is terug te vinden in paragraaf 9.6.

Het pensioenfonds stelt vooraf de beoogde vereiste omvang van het eigen vermogen vast, die nodig wordt geacht om de solvabiliteit van het pensioenfonds op langere termijn te waarborgen. De beoogde minimale omvang van het eigen vermogen en de solvabiliteitsopslag in de kostendeekkende premie worden vastgesteld op basis van het vereiste eigen vermogen onder het FTK. Het vereiste eigen vermogen wordt vastgesteld volgens het standaardmodel van DNB, aangevuld met vermogensbuffers voor additionele risico's die het fonds loopt. Deze additionele risico's worden beschreven in paragraaf 6.4.2.

Voor zijn rapportage in de verslagstaten voor DNB toetst de certificerend actuaris van het pensioenfonds achteraf of het door het fonds bepaalde vereiste eigen vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen afgedekt worden door het aanwezige pensioenvermogen. De certificerend actuaris toetst het benodigde vereiste eigen vermogen op basis van de richtlijnen van de toezichthouder volgens het FTK en de daarvan afgeleide richtlijnen binnen zijn organisatie, eveneens gebaseerd op het risicoprofiel van het belegde vermogen. Zijn methodiek houdt ook rekening met de ontwikkelingen op de financiële markten.

6.3 Beleidskader en sturingsmiddelen

Binnen het kader van de financiële opzet heeft het pensioenfonds de volgende financiële sturingsmiddelen:

- aanpassen van de premie (hoofdstuk 8);
- aanpassen van de toeslagen (hoofdstuk 7);
- aanpassen van het beleggingsbeleid (hoofdstuk 9);
- aanpassen van de pensioenregeling;
- aanpassen van de pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Aanpassen van de premie

De premie kan worden verhoogd indien de financiële toestand van het fonds daartoe aanleiding geeft.

Aanpassen van de toeslagen

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre over pensioenrechten en pensioenaanspraken toeslagen worden verleend.

Aanpassen van het beleggingsbeleid

De risicometing en resultaatsevaluatie door het pensioenfonds en de situatie op de financiële markten zouden aanleiding kunnen geven om in overleg met de vermogensbeheerder het beleggingsbeleid aan te passen.

Aanpassen van de aanspraken en rechten

Indien de hiervoor genoemde sturingsmiddelen falen, kan worden besloten om –als laatste middel– de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten te verminderen, conform artikel 134 van de Pensioenwet.

6.4 Wettelijk toetsingskader

In het FTK zijn er twee wettelijke grenzen gedefinieerd: het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (zie hoofdstuk 6.4.1) en het Vereist Eigen Vermogen (zie hoofdstuk 6.4.2).

6.4.1. Minimaal Vereist Eigen Vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld conform het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds van 18 december 2006. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de op basis van het minimaal vereist eigen vermogen berekende minimaal vereiste dekkingsgraad bestaat er een dekkingstekort. Indien er 5 achtereenvolgende jaren sprake is van een dekkingstekort en de dekkingsgraad lager is dan minimaal vereiste dekkingsgraad neemt het fonds binnen 6 maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad direct stijgt tot een niveau van ten minste de minimaal vereiste dekkingsgraad. Hiertoe kan het bestuur de sturingsmiddelen zoals omschreven in hoofdstuk 6.3 inzetten.

6.4.2. Vereist Eigen Vermogen

Het vereist eigen vermogen wordt vastgesteld conform het Besluit financieel

toetsingskader pensioenfondsen van 18 december 2006. Hiertoe wordt het standaardmodel gebruikt, waarbij indien nodig ook aanvullende risico's worden gekwantificeerd. Het pensioenfonds stelt het vereist eigen vermogen zodanig vast dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad berekend op basis van het vereist eigen vermogen, bestaat er een reservetekort. Als er sprake is van een reservetekort, stelt het pensioenfonds een herstelplan op met inachtneming van artikel 138 van de Pensioenwet. De hersteltermijn is door het bestuur vastgesteld op 5 jaar. Indien er een reservetekort ontstaat, zal het pensioenfonds direct DNB inlichten over de ontstane situatie. In het herstelplan beschrijft het pensioenfonds de maatregelen die worden genomen om binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijnen het reservetekort op te heffen. Vervolgens toetst een fonds jaarlijks of er nog sprake is van een reservetekort. Indien dat het geval is, dient het fonds het herstelplan te actualiseren. Hiertoe kan het bestuur de sturingsmiddelen zoals omschreven in hoofdstuk 6.3 inzetten.

6.4.3. Technische voorziening en reserves

De technische voorziening van het pensioenfonds bestaat uit de "voorziening pensioenverplichtingen" en de "voorziening langdurig zieken".

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot de datum van de vaststelling opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. De contante waarde wordt vastgesteld op basis van de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. De verwachte uitgaande kasstromen worden gebaseerd op voor het pensioenfonds prudente grondslagen. Tevens wordt op een adequate manier rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Er wordt een expliciete voorziening voor toekomstige kosten aangehouden.

De actuariële grondslagen van het pensioenfonds worden in [bijlage 4](#) verder beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt een korte omschrijving gegeven van de pensioenregelingen bij het pensioenfonds. De financiering van de daar genoemde pensioensoorten is als volgt:

Tijdsevenredige financiering pensioenopbouw

Het financieringssysteem van het pensioenfonds is erop gericht om minimaal de voorziening voor de opgebouwde pensioenaanspraken steeds volledig door voldoende middelen afgedekt te hebben.

Financiering op basis van eenjarige risicopremies

Het nog toekomstig op te bouwen partnerpensioen en wezenpensioen en de te derven premies wegens arbeidsongeschiktheid worden gefinancierd op basis van eenjarige risicopremies.

Voorziening langdurig zieken

In de technische voorziening is een voorziening opgenomen voor langdurig zieken. Voor deelnemers die ziek zijn bestaat het risico dat zij na twee jaar wachttijd arbeidsongeschikt kunnen worden. De voorziening langdurig zieken dient ter dekking van de schade uit arbeidsongeschiktheid voor deelnemers die ziek zijn op de balansdatum. Deze voorziening wordt vastgesteld als de som van de jaarpremies voor arbeidsongeschiktheid van de twee meest recente boekjaren.

Reserves

Indexatiereserve als onderdeel van het eigen vermogen

Voor de voorwaardelijke toeslagverlening aan actieven is een bestemmingsreserve gevormd (zie hoofdstuk 3 voor een nadere beschrijving hiervan).

Algemene reserve

Deze reserve wordt vastgesteld als de middelen van het fonds onder aftrek van de technische voorzieningen en bestemmingsreserves. De jaarlijkse resultaten na aftrek van de resultaten op de indexatiereserve worden jaarlijks toegevoegd c.q. onttrokken aan de algemene reserve.

Prudentie en afwikkeling

Het totaal van de hierboven genoemde voorzieningen en reserves is als geheel op prudente grondslagen vastgesteld en wordt geacht voldoende te zijn voor de afwikkeling van de aangevane verplichtingen, die daardoor ook elders ondergebracht zouden kunnen worden.

Actuariële grondslagen van het pensioenfonds

In bijlage 4 is een opsomming opgenomen van de actuariële grondslagen waarop de technische voorziening wordt vastgesteld. Deze grondslagen acht het pensioenfonds voldoende om met de daarmee vastgestelde voorziening de betreffende verplichtingen te kunnen afwickelen.

6.5 Risicohouding en Periodieke toetsing of het beleidskader voldoet aan het wettelijk toetsingskader

De risicohouding van het pensioenfonds is de mate waarin het fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding wordt vastgesteld door het bestuur na overleg met de vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversverenigingen, werknemers of werknemersverenigingen en na overleg met de organen van het fonds. De risicohouding van het fonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

6.5.1. ALM-studie

Bij grotere beleidswijzigingen zal een ALM studie worden uitgevoerd, ter onderbouwing van de financiële opzet van het pensioenfonds voor wat betreft het uit te voeren toeslagbeleid, premiebeleid en beleggingsbeleid (beleidskader) en om de gevolgen van mogelijk gewijzigde omstandigheden in kaart te brengen. De uitvoering van het beleid van het fonds kan op grond hiervan worden aangepast. Het bestuur heeft in april 2016 voor het laatst een ALM-studie laten uitvoeren. Zij streeft ernaar om eens per drie jaar een ALM-studie uit te voeren.

6.5.2. (Jaarlijkse) toetsing en haalbaarheidstoets

Jaarlijks zal getoetst worden in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt en of het beleidskader voldoet aan het wettelijk toetsingskader.

Deze toetsing zal plaatsvinden aan de hand van de door het fonds en adviseurs uitgebrachte rapportages, waaronder het actuariële rapport alsmede de haalbaarheidstoets.

Het pensioenfonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Hierbij wordt op basis van stochastische analyses inzicht verkregen in de samenhang tussen financiële opzet, het verwacht pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. In de haalbaarheidstoets wordt het pensioenresultaat op fondsniveau berekend volgens de door de wetgever voorgeschreven standaardmethodiek waarbij uitgegaan wordt van 2000 voorgeschreven mogelijke toekomstige economische scenario's. Het pensioenresultaat meet het verwachte behoud aan koopkracht van de opgebouwde en nog op te bouwen pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen. In 2015 heeft het fonds deze toets voor het eerst uit door middel van een zogenaamde aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Vanuit het vereist eigen vermogen en vanuit de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds wordt berekend wat de verwachte pensioenresultaten zijn en worden door het bestuur normen (ondergrenzen) vastgesteld waaraan deze verwachtingen dienen te voldoen. Daarnaast wordt er ook gekeken naar het pensioenresultaat op basis van de 5% scenario's die tot de slechtste resultaten leiden, ook wel het slechtweersscenario genoemd. Ook hiervoor stelt het bestuur een norm (ondergrens) vast. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets dienen alle normen gehaald te worden. Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets die volgt op de aanvangshaalbaarheidstoets wordt door het fonds getoetst of aan de normen wordt voldaan die behoren bij de feitelijke financiële positie van het fonds. Indien één van deze normen niet gehaald wordt, treedt het fonds in overleg met de vertegenwoordiger van de belanghebbenden van het pensioenfonds. Indien nodig zal het fonds maatregelen treffen om de financiële opzet van het fonds te verbeteren. Wanneer er zich significante wijzigingen van de pensioenovereenkomst, het pensioenreglement, de te gebruiken scenario's en dergelijke voordoen zal het fonds opnieuw een aanvangshaalbaarheidstoets uitvoeren. De aanvangshaalbaarheidstoets laat zien of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau voldoet aan de norm die het fonds hiervoor gesteld heeft. Daarnaast laat de aanvangshaalbaarheidstoets zien of het premiebeleid over de berekeningshorizon van 60 jaar realistisch en haalbaar is en of er vanuit de situatie waarin het fonds over het minimaal vereist vermogen beschikt voldoende herstelcapaciteit aanwezig is om binnen de looptijd van het herstelplan te voldoen aan het vereiste eigen vermogen.

Het pensioenresultaat in het slechtweerscenario mag bovendien niet teveel afwijken van het pensioenresultaat op fondsniveau.

6.5.3. Overige periodieke toetsing

Naast de jaarlijkse toetsing wordt door het pensioenfonds maandelijks de financiële positie beoordeeld op basis van een berekening van de feitelijke (beleids-) dekkingsgraad.

6.5.4. Risicohouding op lange termijn

Het pensioenfonds heeft een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd op basis van de situatie per 1 januari 2015. De in het kader van deze toets door het bestuur vastgestelde ondergrenzen zijn 90% voor het verwacht pensioenresultaat op basis van het vereist eigen vermogen en 84% voor het verwacht pensioenresultaat op basis van de feitelijke financiële positie. Voor het pensioenresultaat op basis van het slechtweerscenario is een maximale afwijking van 52% ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat op basis van de feitelijke financiële positie vastgesteld.

6.5.5. Risicohouding op korte termijn

Op basis van de strategische vermogensverdeling van het pensioenfonds (zie paragraaf 9.4.2) bedraagt de vereiste dekkingsgraad per 1 januari 2018 117,9%. De vastgelegde bandbreedtes rondom de strategische vermogensverdeling leiden tot een korte termijn risicohouding met een minimum vereiste dekkingsgraad van (afgerond) 113% en een maximum vereiste dekkingsgraad van (afgerond) 120%. Bij deze uitkomsten dient in ogenschouw te worden genomen dat de uitkomsten van de calculatie van een vereist eigen vermogen afhankelijk zijn van externe factoren, waaronder de rentestand op de berekeningsdatum. De bandbreedte voor het vereist eigen vermogen is derhalve aan verandering onderhevig, zelfs indien de strategische vermogensverdeling en de daarbij vastgestelde bandbreedtes ongewijzigd blijven.

7. Toeslagbeleid

Indien en voor zover de financiële middelen van het fonds dit toelaten worden er jaarlijks per 1 januari toeslagen verleend op de pensioenrechten en pensioenaanspraken in de middelloonregeling (voorwaardelijke toeslagverlening). Bij de toeslagverlening wordt onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers en inactieve deelnemers (pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en arbeidsongeschikte deelnemers met recht op premievrije pensioenopbouw). Het streefniveau wordt voor de actieve deelnemers gevormd door de CAO-loonstijging en voor de inactieve deelnemers door de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex.

De toeslagverlening aan degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening actief deelnemer waren, vindt maximaal plaats met de gemiddelde CAO-loonstijging bij INVISTA (Nederland) B.V. over de periode januari-januari van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast.

De toeslagverlening aan degenen die voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening inactief waren, vindt maximaal plaats met de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens, zoals vastgesteld door het CBS, over de verstreken periode oktober - oktober van het afgelopen kalenderjaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er is voor deze voorwaardelijke toeslagverlening geen reserve gevormd en er wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

In de pensioenovereenkomst is het beleid van het pensioenfonds opgenomen met betrekking tot de voorwaardelijke toeslagverlening. Het toeslagbeleid luidt, rekening houdend met artikel 137 van de Pensioenwet als volgt.

Het fonds verleent per 1 januari van enig jaar alleen een toeslag indien de beleidsdekkingsgraad, zoals vastgesteld per 31 december van het voorgaande jaar, hoger is dan 110% en indien de toeslagverlening toekomstbestendig is.

De hoogte van de toeslag wordt voor de actieve deelnemers van het fonds gebaseerd op de verhoging van de cao-lonen in enig jaar, zoals hierboven beschreven. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is een bestemmingsreserve, zijnde de indexatiereserve, gevormd (zie Hoofdstuk 3).

Voor de niet-actieve deelnemers wordt uitgegaan van de stijging van het prijsindexcijfer zoals hierboven beschreven. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Er wordt voor zowel de actieve als de niet-actieve deelnemers niet meer toeslag verleend dan naar verwachting in de toekomst te realiseren is. Aan een aanpassing van pensioenaanspraken en pensioenrechten kunnen pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers geen rechten of verwachtingen ontlenen met betrekking tot toekomstige aanpassingen.

Incidentele toeslagverlening

Incidentele toeslagverlening voor in het verleden niet toegekende toeslagen of in het verleden doorgevoerde vermindering van pensioenaanspraken zullen alleen dan toegekend worden als dit geen gevolgen heeft voor de toekomstbestendigheid van de reguliere toeslagambitie. De beleidsdekkingsgraad mag door het geven van zo'n toeslag niet lager worden dan de vereiste dekkingsgraad. Bovendien zal het fonds niet meer dan 1/5e van het beschikbare vermogen hiervoor aanwenden.

Korting op pensioenaanspraken en ingegane pensioenen

De verworven pensioenaanspraken en ingegane pensioenen zullen uitsluitend overeenkomstig artikel 134 van de PW verminderd worden, indien:

- de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad of lager is dan de vereiste dekkingsgraad;
- het fonds niet in staat is om binnen een redelijke termijn te beschikken over het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het (geactualiseerde) herstelplan.

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en –rechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd.

8. Premiebeleid

8.1 Algemeen

In de maand januari van elk kalenderjaar wordt de voor de pensioenregeling verschuldigde pensioenpremie (feitelijke premie) vastgesteld en uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag.

8.2 Vaststelling van de premie

De feitelijke premie wordt jaarlijks door het fondsbestuur vastgesteld en is ten minste gelijk aan de gedempte kostendeckende premie.

Het bestuur stelt jaarlijks vooraf de feitelijke premie vast. Indien naderhand blijkt dat de feitelijke premie onvoldoende is gebleken om de gedempte kostendeckende premie te dekken, treedt het bestuur met de werkgever in overleg over de mogelijkheden om de feitelijke premie zodanig aan te passen dat deze toereikend is.

8.2.1. Kostendeckende premie

De kostendeckende premie wordt berekend als de som van de volgende componenten (A t/m D):

A. Nominale inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen, bestaande uit:

1. de jaarinkoop (coming service koopsommen).
2. de risicopremies (risicopremies voor de toekomstige nabestaandenpensioenen alsmede de risicopremies voor de dekking van het premievrijstellingsrisico).
3. de opslag voor excassokosten.
4. De inkoop voor de beschikbare premiereregelingen (overgangsregeling en excedentregeling).

B. Kostenopslag:

Het betreft de opslag voor administratiekosten (pensioenuitvoerings - en administratiekosten).

C. Opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen:

Deze opslag hangt af van het vereist eigen vermogen (zie hoofdstuk 6 van deze ABTN) en zorgt er voor dat de inkoop van nieuwe aanspraken niet leidt tot een daling van de dekkingsgraad beneden de vereiste dekkingsgraad. Deze opslag dient tot instandhouding van de solvabiliteitsreserve.

D. Bijdrage aan voorwaardelijke onderdelen:

4% over de pensioengrondslag conform de pensioenregeling die het pensioenfonds vóór 1 januari 2006 uitvoerde, dit behoort feitelijk niet tot de kostendeckende premie, maar wel tot de feitelijke premie.

De kostendeekkende premie wordt vastgesteld op basis van de fondsgrondslagen als bedoeld in bijlage 4 bij deze ABTN (inclusief bepaling op basis van de bij of krachtens het FTK bedoelde rentetermijnstructuur).

8.2.2. Verschuldigde (feitelijke) premie en gedempte kostendeekkende premie

De verschuldigde (feitelijke) premie is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie, inclusief de premies uit hoofde van de beschikbare premieregelingen. De gedempte kostendeekkende premie wordt vastgesteld conform de bepalingen in paragraaf 8.2.1, met dien verstande dat een andere disconteringsvoet wordt gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van een 120-maands voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur. Praktisch gezien wordt de gedempte kostendeekkende premie voor het jaar 2018 vastgesteld op het gemiddelde van de rentetermijnstructuren over de maanden oktober 2007 tot en met september 2017.

8.3 Mogelijkheid tot premiekorting

Indien voldaan wordt aan de eisen genoemd in Artikel 129, eerste lid van de Pensioenwet kan het pensioenfonds besluiten premiekorting te verlenen.

9. Beleggingsbeleid

9.1 Algemeen

Het beleggingsbeleid van het fonds heeft een lange termijn horizon. De verdeling van de portefeuille over de beleggingscategorieën is gebaseerd op de toekomstige verplichtingen en de huidige financiële positie van het fonds.

In een Verklaring inzake de beleggingsbeginselen (zie [bijlage 5](#) van deze ABTN) zijn onder andere de doelstellingen van het beleggingsbeleid, de algemene uitgangspunten en beleggingsbeginselen opgenomen.

9.2 Beleggingscyclus

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds wordt geformuleerd in het kader van een beleggingscyclus. Deze beleggingscyclus bestaat uit een viertal stappen, te weten beleidsvorming, implementatie, monitoring en evaluatie. Bij de beleidsvorming worden de uitgangspunten voor het strategisch beleggingsbeleid als basis gehanteerd. De onderbouwing voor het strategisch beleggingsbeleid kan onder andere plaatsvinden door het uitvoeren van een ALM-studie. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vastgesteld door het bestuur en vastgelegd in de ABTN alsmede in een beleggingsplan. In het beleggingsplan wordt het beleggingsbeleid daar waar nodig verder uitgewerkt.

Het beleggingsplan, vormt de basis voor de implementatie van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerder. Het beleggingsplan wordt door de beleggingscommissie opgesteld en door het bestuur vastgesteld. Jaarlijks wordt het beleggingsplan door de beleggingscommissie geëvalueerd. Zo nodig wordt het beleggingsplan op grond van zo'n evaluatie aangepast.

De monitoring van de uitvoering van het beleggingsplan geschiedt door de beleggingscommissie. De beleggingscommissie ontvangt daartoe met uiteenlopende frequenties verschillende rapportages van de vermogensbeheerder. De beleggingscommissie komt in principe minimaal vier keer per jaar in vergadering bijeen met de vermogensbeheerder en laat zich alsdan nader informeren over de uitvoering van het beleggingsplan. De beleggingscommissie rapporteert aan het bestuur over deze vergaderingen zowel mondeling in de bestuursvergaderingen alsmede schriftelijk door middel van de notulen van de commissievergaderingen.

Bij de evaluatie van het beleggingsbeleid wordt beoordeeld in hoeverre het beleggingsbeleid aanpassing behoeft. In principe geschiedt dit eenmaal per drie jaar. Tussentijds kan evenwel een aanpassing van het beleggingsbeleid plaatsvinden als de risicohouding van het pensioenfonds wordt gewijzigd of de uitkomsten van de haalbaarheidstoets daar aanleiding toe geven.

9.3 *Uitbesteding*

Gegeven de omvang van de uitvoeringsorganisatie van het fonds, is er voor gekozen om de beleggingen uitsluitend via een professionele vermogensbeheerder te verrichten.

9.4 *Strategische asset allocatie*

Het strategisch beleggingsbeleid van Invista wordt vormgegeven en onderbouwd door het uitvoeren van een ALM-studie. In de ALM-studie wordt op basis van lange termijn economische vooruitzichten en het door het bestuur vastgestelde beleidskader (doelstelling, beleggingsovertuigingen en risicohouding) een voor Invista optimale strategische beleggingsmix vastgesteld. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het optimale niveau van de afdekking van het valuta- en renterisico. Door middel van scenario-analyses en doorrekeningen voor maatmannen wordt de robuustheid van de beleggingsmix getoetst.

Belangrijke criteria bij de beoordeling van de resultaten van de verschillende alternatieven die doorgerekend worden in een ALM-studie zijn de ontwikkeling van de dekkingsgraad, de kans op korten en de ontwikkeling van de koopkracht. Deze maatstaven worden doorgerekend in een stochastische analyse en voor diverse deterministische scenario's.

Het strategische beleggingsbeleid is als volgt vastgesteld:

Categorie	Strategische norm
Vastrentende waarden	60,5%
Aandelen ontwikkelde markten	31,4%
Aandelen opkomende markten	5,6%
Grondstoffen	2,5%
Totaal	100%
Rente-afdekking	65%
Valuta-afdekking	0%

Voor de verdere uitwerking van het strategische beleggingsbeleid wordt verwezen naar [bijlage 8](#).

9.5 *Wijze van risicometing en -beheersing*

Voor de verdere uitwerking van de wijze van risicometing en -beheersing wordt verwezen naar het in [bijlage 8](#) opgenomen beleggingsplan.

9.6 *Rapportage aan De Nederlandsche Bank*

Op kwartaalbasis worden de verplichte staten gerapporteerd aan DNB. De vermogensbeheerder informeert de beleggingscommissie en de administrateur die

de staten samenstelt. De samengestelde staten worden, na controle, door de administrateur van het fonds verzonden naar DNB.

9.7 Balanswaardering

De beleggingen worden als volgt gewaardeerd:

- Beleggingsfondsen in obligaties / aandelen / commodities: op basis van hun intrinsieke waarde welke gebaseerd is op de actuele waarde van de zich in de portefeuille van het beleggingsfonds bevindende beleggingstitels.
- Derivaten: op basis van actuele waarde.
- Obligaties: op basis van actuele waarde
- Aandelen: op basis van actuele waarde

9.8 Beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen

Invista geeft vanuit haar beleggingsovertuigingen invulling aan duurzaam beleggen om daarmee een bijdrage te leveren aan de maatschappij en een duurzame wereld. Aangezien met name gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen om efficiënt te kunnen beleggen, is het bestuur niet altijd in staat het MVB-beleid volledig te laten samenvallen met het gevoerde beleid van de fondsbeheerder. Het bestuur zal bij de selectie van fondsen echter de MVB criteria meenemen en achteraf verantwoording afleggen over eventuele verschillen met het eigen MVB-beleid. Hierbij is het beleid van Invista gebaseerd op de volgende vier pijlers:

- de vermogensbeheerder hanteert de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI) in het beleggingsproces van al haar beleggingsfondsen.
- de vermogensbeheerder heeft deze UN PRI principes ondertekend.
- de vermogensbeheerder belegt niet in controversiële wapens.
- de vermogensbeheerder oefent namens Invista actief stemrecht uit op aandelen binnen de beleggingsfondsen.

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. Het wettelijk verbod geldt in formele zin niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunitie en of daarbij betrokken ondernemingen, minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.

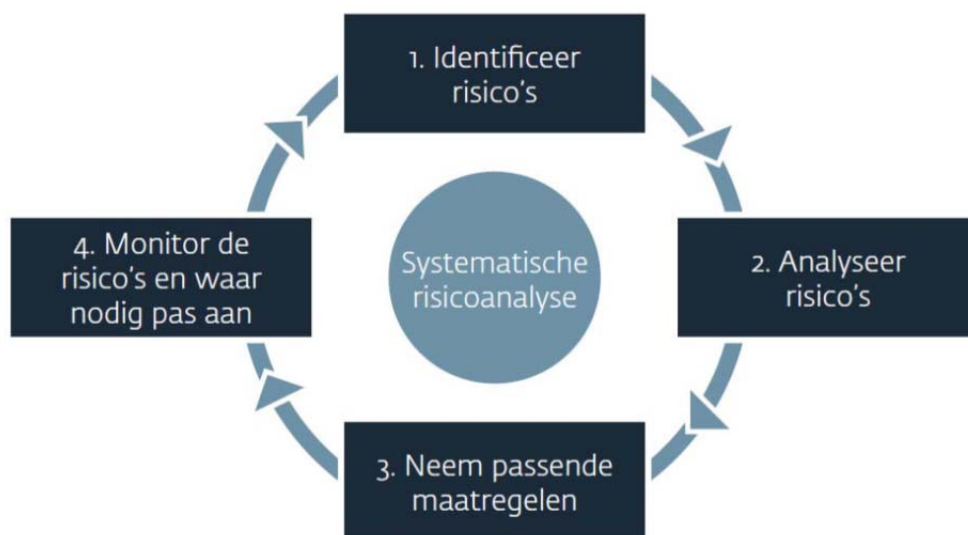
10. Financieel Crisisplan

Naar aanleiding van de beleidsregel van De Nederlandsche Bank van 5 december 2011, heeft het bestuur, voor het eerst op 18 april 2012, een financieel crisisplan vastgesteld dat een beschrijving van maatregelen bevat die het fonds op korte termijn zou kunnen inzetten indien de beleidsdekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Dit financieel crisisplan maakt als bijlage 6 onderdeel uit van deze actuariële en bedrijfstechnische nota. Het financieel crisisplan wordt jaarlijks op actualiteit beoordeeld.

11. De hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en van de opzet van de administratieve organisatie en interne controle

11.1 *Integraal risicomanagement beleid*

Het risicomanagement van Stichting Pensioenfonds Invista is ingericht volgens de FIRM-methodiek van DNB aan de hand van het volgende risicomanagementproces:

11.2 *Risicoanalyse*

Ten behoeve van het intern beheersingssysteem heeft het bestuur de risico's van het fonds geanalyseerd. Onderscheid kan worden gemaakt tussen financiële risico's en niet-financiële risico's. Naast dit onderscheid richt het bestuur zich op alle risico categorieën genoemd in FIRM (het DNB model). Het fonds heeft in dat kader een Integrale Risicoanalyse opgesteld die jaarlijks door het bestuur wordt geëvalueerd. In dit plan worden alle risico's benoemd, alsmede de controlemaatregelen die zijn ingericht. De risico's worden beoordeeld voor wat betreft de kans dat ze optreden en de impact die deze risico's op het pensioenfonds hebben. Op basis daarvan wordt in eerste instantie het bruto risico vastgesteld. Op basis van de aanwezige (risicobeheersings)maatregelen wordt vervolgens vastgesteld welk netto risico resteert. Op deze wijze heeft het fonds een goed beeld van haar risicoprofiel. Daar waar het resterende netto risico in de ogen van het bestuur te groot is, wordt bekeken welke acties ondernomen kunnen worden om het netto risico verder te verkleinen. Dit wordt vastgelegd in een risico jaarplan.

11.3 *Financiële risico's*

De belangrijkste risico's die de onverminderde uitvoering van de reglementaire bepalingen in het algemeen bedreigen zijn:

- Sterfte- en arbeidsongeschiktheidsrisico's;
- Beleggingsrisico's.

Ter dekking van de risico's van het fonds zijn technische voorzieningen en reserves aanwezig. Deze zijn in hoofdstuk 6 van deze ABTN beschreven.

11.4 Uitbestedingsrisico's

Het fonds besteedt op structurele basis werkzaamheden uit aan een aantal onafhankelijke derden. In dat kader heeft het bestuur een uitbestedingsbeleid vastgesteld (zie [bijlage 1](#)). Als algemene risico's van uitbesteding kunnen worden genoemd de financiële soliditeit en continuïteit van de dienstverlener, integere bedrijfsvoering, gezagsverhouding personeel organisatie, professionaliteit/deskundigheid, cashmanagement, beheersbaarheid uitvoeringskosten, communicatie en bestuursondersteuning, wettelijke en bestuursrechterlijke verplichtingen, aansprakelijkheid, interne controle en beheersingsmaatregelen, scheiding van administraties en informatieverstrekking, beëindigingsvoorwaarden.

Specifiek voor het vermogensbeheer geldt het opvolgen van de in de contracten met de vermogensbeheerder vermelde bepalingen.

Met de vermogensbeheerder is een vermogensbeheerovereenkomst gesloten, waarin de beleggingsrestricties zijn uitgewerkt. De vermogensbeheerder bewaakt middels haar risicomanagementsysteem de beleggingsportefeuille zodat deze steeds voldoet aan bedoelde restricties.

De beleggingscommissie van het fonds toetst op basis van de rapportages van de vermogensbeheerder of voldaan wordt aan de overeengekomen beleggingsrestricties en ontvangt de door de externe accountant gecontroleerde jaarverslagen waarin de fondsen zijn opgenomen. De beleggingscommissie en het bestuur bewaken tevens het voldoen aan wet- en regelgeving.

11.5 Integriteitsrisico's

Integriteit is een wezenlijk kenmerk van een professionele en betrouwbare organisatie. Het bevordert niet alleen de efficiëntie, de interne transparantie en samenwerking, maar ook het vertrouwen. Het pensioenfonds heeft hiervoor een integriteitsbeleid vastgesteld, dat als [bijlage 3](#) bij deze ABTN is opgenomen. Het integriteitsbeleid is het beleid (om te komen) tot beheersing van de integriteitsrisico's die het fonds loopt. Belangrijke beheersingsmiddelen zijn de gedragscode, de incidentenregeling en klokkenluidersregeling van het pensioenfonds. In de beheersing van de integriteitsrisico's speelt daarnaast ook de compliance officer een rol.

11.6 Intern beheersingssysteem en opzet administratieve organisatie en interne controle

Het intern beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de bij het fonds betrokken organen en instellingen zoals omschreven in hoofdstuk 2 van deze ABTN, alsmede op de periodieke toetsing of het gevoerde beleid (beleidskader) tot het gewenste resultaat leidt en of het beleidskader nog voldoet aan het wettelijk kader. Het beleidskader, het wettelijk kader en de periodieke toetsing zijn beschreven in hoofdstuk 6 van deze ABTN.

De organisatiestructuur en de genomen maatregelen rondom uitbesteding waarborgen dat alle informatie benodigd voor het toezicht op uitbestede processen permanent beschikbaar is, waardoor een effectief toezicht op alle processen bij het fonds mogelijk is.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten zal het fonds zich volledig conformeren aan de regelgeving van de toezichthouder op het gebied van uitbesteding. Het fonds zal voor elke extern uit te voeren activiteit beschikken over een uitbestedingsovereenkomst conform voornoemde regelgeving.

In voorkomende gevallen zullen met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten worden vastgelegd in Service Level Agreements (SLA). In een SLA worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Bij het aangaan en/of verlengen van een uitbestedingsovereenkomst zal dit worden geagendeerd in een bestuursvergadering waarbij er aan aspecten van integriteit van bedrijfsvoering, fraudepreventie en risico analyse expliciet aandacht zal worden besteed.

Alvorens een uitbestedingsovereenkomst en SLA definitief aan te gaan zal het bestuur van het fonds een finale check (laten) doen op compliance met de regelgeving van de toezichthouder op het gebied van uitbesteding.

Periodiek houdt de auditcommissie van het fonds een audit bij de uitvoerende organisaties. De commissie rapporteert haar bevindingen aan het bestuur. Op basis van de bevindingen wordt indien nodig een actieplan opgesteld aan de hand waarvan eventuele tekortkomingen worden gevolgd en verholpen.

12. Hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst

12.1 *Wijze van vaststelling verschuldigde premie*

Zie hoofdstuk 8 van deze ABTN.

12.2 *Premiebetaling*

De werkgever is verplicht de door hem verschuldigde premie aan het fonds af te dragen binnen 10 dagen na afloop van de maand waarover de premie verschuldigd is. Betaling vindt in principe plaats op basis van voorschotten in 12 maandtermijnen en op basis van nacalculatie. Het staat de werkgever vrij om de verschuldigde premie in een jaarbedrag aan het fonds af te dragen, mits dit bedrag uiterlijk binnen 10 dagen na afloop van de maand januari aan het fonds wordt betaald. Binnen 6 maanden na afloop van het kalenderjaar vindt de eindafrekening van het afgelopen kalenderjaar plaats.

12.3 *Informatieverstrekking door werkgever aan pensioenfond*s

De werkgever verplicht zich de werknemers die voor het deelnemerschap in aanmerking komen, binnen een maand bij het fonds aan te melden en bij uitdiensttreding af te melden, alsmede de in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen gegevens aan het fonds te verstrekken.

12.4 *Procedures premiebetalingssachterstand*

Het pensioenfonds informeert elk kwartaal schriftelijk het Verantwoordingsorgaan en bij het ontbreken daarvan de deelnemers, gewezen deelnemers en overige pensioengerechtigden, wanneer sprake is van een premieachterstand van de werkgever ter grootte van 5% van de totale door het pensioenfonds te ontvangen jaarbijdrage en tevens niet voldaan wordt aan de bij of krachtens wettelijke bepalingen geldende eisen met betrekking tot het minimaal vereist eigen vermogen van het pensioenfonds.

Over de betalingsachterstand is de werkgever de wettelijke rente verschuldigd.

12.5 *Procedures opstelling en wijziging pensioenreglement c.q. pensioenovereenkomst*

De pensioenovereenkomst wordt opgesteld en gewijzigd tussen sociale partners in het CAO-overleg. De werkgever informeert het fonds binnen een maand schriftelijk over (iedere wijziging in) de pensioenovereenkomst (pensioenregeling) van de werkgever.

Het fonds stelt vervolgens uiterlijk binnen drie maanden na het van kracht worden van de (gewijzigde) pensioenovereenkomst (pensioenregeling) een (gewijzigd) pensioenreglement op. Een (wijziging van het) pensioenreglement treedt na vaststelling (goedkeuring) door het bestuur in werking op het tijdstip waarop de (gewijzigde) pensioenovereenkomst van kracht is geworden.

Daarnaast kan de pensioenovereenkomst (pensioenregeling) eenzijdig door de werkgever worden gewijzigd indien sprake is van een zodanig zwaarwichtig belang van de werkgever dat het belang van de deelnemers dat door die wijziging zou worden geschaad, daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moet wijken. De werkgever informeert het fonds binnen een maand schriftelijk over deze wijziging in de pensioenovereenkomst (pensioenregeling) van de werkgever. Het fonds informeert de deelnemers in dit geval binnen drie maanden over de wijziging van het pensioenreglement.

Tot slot kan het pensioenreglement door het bestuur worden gewijzigd naar aanleiding van wetswijzigingen en/of opmerkingen van de toezichthouder (De Nederlandsche Bank). Op dat moment is er geen instemming van derden vereist. Het fonds informeert de werkgever binnen een maand schriftelijk over de wijzigingen. Tevens informeert het fonds de deelnemers in dit geval binnen drie maanden over de wijziging van het pensioenreglement.

De condities waaronder het bestuur, de CAO-partijen of de werkgever het pensioenreglement kan wijzigen staan in detail beschreven in het pensioenreglement van het pensioenfonds.

12.6 Voorwaarden toeslagverlening

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er bestaat geen recht op toeslagverlening. Een en ander is ook vastgelegd in hoofdstuk 7 van deze ABTN.

12.7 Procedures vermogenstekorten en –overschotten

De werkgever is nimmer gerechtigd tot vermogenoverschotten en nimmer verplicht tot aanvulling van vermogenstekorten van het pensioenfonds.

Indien wordt voldaan aan de bepalingen zoals genoemd in Artikel 129, eerste lid van de Pensioenwet, kan het pensioenfonds besluiten premiekorting te verlenen en/of besluiten een deel van het vermogen aan de werkgever terug te storten.

12.8 Betalingsvoorbehoud werkgever

De werkgever behoudt zich het recht voor de betaling van haar bijdrage in de kosten van deze pensioenregeling te verlagen of te beëindigen, indien naar zijn oordeel het

bedrijfsbelang dit noodzakelijk maakt in geval van ingrijpende wijzigingen van omstandigheden.

Indien de werkgever van dit recht gebruik maakt, dient de werkgever de deelnemers en het fonds hiervan onverwijld schriftelijk in kennis stellen conform het bepaalde in het pensioenreglement.

12.9 *Premiekorting of premieterugstorting*

Indien wordt voldaan aan de eisen genoemd in artikel 129, eerste lid van de Pensioenwet kan het pensioenfonds besluiten premiekorting te verlenen.

13. Communicatiebeleid

Begrijpelijke en duidelijke voorlichting over het pensioenreglement is van eminent belang voor de doelgroepen van een pensioenfonds. Het bestuur is verantwoordelijk voor tijdige, duidelijke en begrijpelijke informatievoorziening met betrekking tot de pensioenregeling(en).

Om het belang hiervan te onderstrepen, heeft het bestuur besloten om de pensioenuitvoerder te belasten met de uitvoering van de informatievoorziening onder toezicht van het dagelijks bestuur. Op deze wijze wordt er specifieke aandacht besteedt aan de communicatie- en voorlichtingsaspecten van de bestuurstaken. De pensioenuitvoerder, dan wel het dagelijks bestuur, koppelt de werkzaamheden terug aan het bestuur. Bij deze uitbesteding van werkzaamheden op het gebied van communicatie worden de wettelijke vereisten en de voorschriften inzake uitbesteding van De Nederlandsche Bank in acht genomen.

Het bestuur heeft een separaat communicatieplan opgesteld dat jaarlijks zal worden geëvalueerd. Het bestuur legt over haar communicatie-inspanningen verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Het communicatiebeleid kan tevens onderworpen worden aan een visitatie door de Visitatiecommissie. Jaarlijks besteedt het bestuur in het bestuursverslag van het jaarverslag aandacht aan de communicatieverrichtingen gedurende het afgelopen boekjaar.

Uitgangspunten communicatiebeleid

Het bestuur draagt er zorg voor dat steeds alle wettelijke informatieverplichtingen worden nagekomen. Centraal in deze verplichtingen staat artikel 48 van de Pensioenwet, op grond waarvan het pensioenfonds informatie tijdig moet verstrekken en in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen.

De belangrijkste uitgangspunten voor het communicatiebeleid luiden als volgt:

- De communicatie dient doelgroepgericht en persoonlijk te zijn.
- De communicatie dient duidelijk en begrijpelijk te zijn.
- De communicatie dient planmatig en tijdig te geschieden.
- De communicatie van het fonds dient herkenbaar te zijn.

Doelstellingen

Algemene doelstelling = transparantie en stimuleren pensioenbewustwording.

- Informeren over het pensioen in het algemeen (basiskennis), over life events én over de eigen pensioensituatie in relatie tot de pensioenregeling.
- Helpen bij en aanzetten tot het tijdig maken van keuzes en nemen van acties (bijv. bij life events).
- Bevorderen van een positieve houding ten aanzien van pensioen, het eigen pensioen en het pensioenfonds.

Wijze van informatieverstrekking

De Pensioenwet stelt extra en bijzondere eisen aan de elektronische verstrekking van informatie. Artikel 49 Pensioenwet verplicht de pensioenuitvoerder bepaalde informatie schriftelijk te verstrekken tenzij de deelnemer, gewezen deelnemer, pensioengerechtigde of gewezen partner instemt met elektronische verstrekking. De Pensioenwet stelt ook dat de ontvanger de informatie duurzaam moet kunnen bewaren, dat wil zeggen dat het te downloaden en printbaar moet zijn.

Informatieverstrekking verplicht – spontaan - op verzoek – eenmalig

In beginsel volgt het bestuur de opzet c.q. structuur van de Pensioenwet voor zover daarin binnen de communicatie onderscheidt wordt gemaakt naar:

- Het verplicht en spontaan verstrekking van periodieke informatie aan de verschillende doelgroepen;
- het verstrekken van informatie op verzoek; en
- het verstrekken van eenmalige informatie bij gelegenheid van een bepaalde gebeurtenis (indiensttreding, tussentijdse beëindiging van de deelneming, pensionering, overlijden e.d.).

Communicatie thema's

Belangrijke communicatie thema's zijn:

Life events (samenwonen of trouwen, arbeidsongeschikt worden, pensionering, in dienst of uit dienst), fondskarakter en beleid (pensioenregeling, premiebeleid, toeslagbeleid, beleggingsbeleid), bestuur en organisatie (medezeggenschap en Pension Fund Governance).

Vormgeving en schrijfstijl

Uitgangspunt is dat de communicatie duidelijk en begrijpelijk is. Vormgeving en schrijfstijl zijn daarvoor de bepalende factoren. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:

- Doelgroepgerichte communicatie
- Kort en bondig formuleren
- Helder en eenvoudig taalgebruik (taalniveau B1)
- Toegankelijke en overzichtelijke vormgeving (door bijvoorbeeld het visualiseren van voorbeelden)
- Consistentie in begrippen

Communicatie tijdens een financiële crisis

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista heeft een financieel crisisplan opgesteld, zie [bijlage 6](#) bij deze ABTN. In het financieel crisisplan is uitgebreid beschreven op welke wijze de communicatie omtrent het beleid in geval van een financiële crisissituatie plaatsvindt. Het hierin beschreven communicatiebeleid maakt onderdeel uit van het communicatieplan.

14. Privacybeleid

In verband met de Algemene Verordening Gegevensbescherming heeft het pensioenfonds een privacybeleid vastgesteld.

Het doel van het privacybeleid is dat persoonsgegevens:

- worden verwerkt op een wijze die rechtmatig, behoorlijk en transparant is;
- voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en vervolgens niet op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt; de verdere verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden beschouwt het pensioenfonds als verenigbaar met de doeleinden;
- toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt;
- juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd; het pensioenfonds neemt alle redelijke maatregelen om de persoonsgegevens die onjuist zijn, te wissen of te rectificeren;
- worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt noodzakelijk is; het pensioenfonds kan persoonsgegevens voor langere perioden opslaan voor zover de persoonsgegevens louter met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden; het pensioenfonds zal daarbij passende technische en organisatorische maatregelen treffen om de rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen;
- door passende technische of organisatorische maatregelen op een dusdanige manier worden verwerkt dat een passende beveiliging ervan gewaarborgd is, en dat zij onder meer beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.

Het pensioenfonds heeft mogelijke risico's geïdentificeerd die zich kunnen voordoen bij onvoldoende borging van het privacybeleid en gevolgen kunnen hebben voor de organisatie. Deze gevolgen kunnen worden opgesplitst in de volgende drie schadecategorieën.

Reputatieschade: Privacy risico's waardoor het imago van het pensioenfonds schade lijdt door het bekend worden van feiten of omstandigheden of door publieke beeldvorming, als gevolg waarvan het vertrouwen in de organisatie wordt geschaad.

Juridisch en regelgevingschade: Privacy risico's waardoor het pensioenfonds te maken krijgt met inspecties of juridische procedures, met als gevolg sancties of (andere) onvoorziene uitgaven. Dit kan aan de orde zijn als het vermoeden bestaat dat het beleid op het gebied van privacy van het pensioenfonds niet toereikend is.

Operationele schade: Privacy risico's waardoor het pensioenfonds tekort schiet op het vlak van privacy management. Ook kan administratieve overbelasting ontstaan bij de werkgever wanneer privacy problemen aanleiding geven tot misverstanden en daaraan gekoppelde gedragingen, individuele klachten, verzoeken of claims.

Ter beheersing van het privacy risico beschikt het pensioenfonds sinds 25 mei 2018 in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming over

- een verwerkingenregister
- een privacy officer
- een privacybeleid.

Privacy risico is een onderdeel van het uitbestedingsrisico. Ter beheersing van dat risico verlangt het pensioenfonds sinds 25 mei 2018 in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming dat de partij aan wie is uitbesteed en die persoonsgegevens van het pensioenfonds verkrijgt

- over een privacybeleid beschikt dat in overeenstemming is met de Algemene Verordening Gegevensbescherming;
- een verwerkingenregister van de persoonsgegevens van het pensioenfonds verstrekt;
- over een privacyverklaring beschikt;
- een verwerkersovereenkomst met het pensioenfonds overeenkomt.

In aanvulling daarop kan het pensioenfonds verder nog aan de uitbestedingspartij die persoonsgegevens van het pensioenfonds verkrijgt verzoeken tot

- de levering van privacy rapportages als onderdeel van periodieke rapportages en/of de ISAE3402-rapportage;
- het benoemen van een functionaris gegevensbescherming of een privacy officer;
- het beschikken over een incidentenbeleid dat ook het privacy risico omvat.

Het volledige privacybeleid is als bijlage 9 in deze ABTN opgenomen.

Slotopmerkingen en ondertekening

Deze actuariële en bedrijfstechnische nota beschrijft het fonds naar de situatie per 6 december 2018.

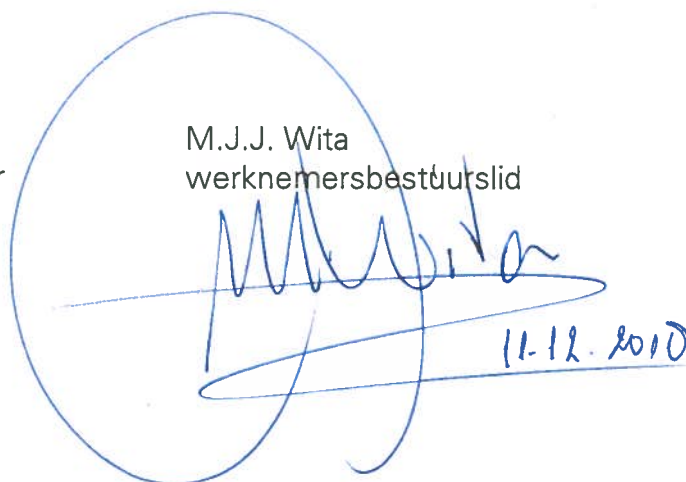
Aldus vastgesteld door het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Invista per 6 december 2018.

J.H.G. Thomas
Werkgeversbestuurslid, voorzitter

11-12-2018

M.J.J. Wita
werknemersbestuurslid

11-12-2018

Bijlage 1 Uitbestedingsbeleid

1. Uitbestedingsbeleid

1.1 Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista heeft op basis van zijn verantwoordelijkheid voor het beheer van het pensioenfonds, de vereiste professionele uitvoering en de noodzakelijke risicobeheersing gekozen voor uitbesteding van alle werkzaamheden inzake pensioen- en vermogensbeheer aan externe partijen.

Het bestuur van Pensioenfonds Invista besteedt in ieder geval niet uit:

- de taken en werkzaamheden van personen die het dagelijks beleid van het pensioenfonds bepalen;
- werkzaamheden waarvan uitbesteding de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie en beheersing van bedrijfsprocessen en het toezicht daarop kan ondermijnen;
- indien de uitbesteding een belemmering kan vormen voor een adequaat toezicht op de naleving van wet- en regelgeving.

Aan een uitbesteding zijn voor het pensioenfonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur heeft daarom beleid vastgesteld voor de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) de bedrijfsprocessen.

Pensioenfonds Invista heeft haar uitbestedingsbeleid opgesteld in overeenstemming met de relevante wetsartikelen en met inachtneming van de 'Guidance: uitbesteding door pensioenfondsen' van De Nederlandsche Bank. Voorgenomen nieuwe of gewijzigde uitbestedingen komen volgens dit uitbestedingsbeleid tot stand. Daarnaast worden de verschillende stadia van de hierna afgebeelde uitbestedingscyclus doorlopen waarmee structuur wordt gegeven aan een beheerst uitbestedingsproces.

1.2 Uitvoering uitbestedingsbeleid

Het bestuur als geheel is verantwoordelijk voor de uitvoering van het uitbestedingsbeleid. Het bestuur kan besluiten om deze uitvoering (al dan niet tijdelijk) te beleggen bij een werkgroep of commissie. De belangrijkste taken voor wat betreft de uitvoering van het uitbestedingsbeleid zijn:

- het voorbereiden, opstellen en bijhouden van beleid ter zake van uitbesteding;
- het monitoren van de effectiviteit en de kwaliteit van de pensioenuitvoeringsorganisatie(s), de partij(en) die betrokken zijn bij de uitvoering van het vermogensbeheer en eventuele overige uitbestede activiteiten;
- het evalueren van de uitbestedingsrelatie;
- het beoordelen van overeenkomsten.

Het bestuur van Pensioenfonds Invista is en blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het door het pensioenfonds te voeren beleid, als voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed.

1.3 Doelstelling uitbestedingsbeleid

In de uitvoering van haar kernactiviteiten, het administreren, beheren en uitbetalen van de pensioenen en het vermogensbeheer, staan zowel vertrouwelijkheid als maximale kwaliteit van dienstverlening voorop. De belangen van (gewezen) deelnemers, uitkeringsgerechtigden en overige belanghebbenden mogen geen gevaar lopen doordat het pensioenfonds delen van zijn werkzaamheden heeft uitbesteed aan derden.

Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening. Hiermee moeten de reputatie en integriteit van het pensioenfonds gewaarborgd blijven.

Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle naar het oordeel van het bestuur uitbestede, bedrijfskritische of belangrijke activiteiten en processen van het pensioenfonds. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle bestaande en/of nieuwe uitbestedingsovereenkomsten gedurende de gehele looptijd van deze overeenkomsten.

1.4 Uitgangspunten bij uitbesteding

- Het bestuur van Pensioenfonds Invista blijft eindverantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten of processen.
- Het bestuur behoudt volledige zeggenschap over de uitbestede activiteiten of processen.
- Eigendoms- en auteursrechten blijven bij het pensioenfonds.
- Het bestuur selecteert onafhankelijke uitvoerders op basis van kwaliteit, prijs en marktconformiteit. De prijs moet in overeenstemming zijn met de voor het fonds uit te voeren activiteiten.
- Het privacy risico wordt beschouwd als een onderdeel van het uitbestedingsrisico. Ter beheersing van dit risico worden aanvullende eisen gesteld aan de partij aan wie is uitbesteed en die persoonsgegevens van het pensioenfonds verkrijgt.
- Bij de keuze van een uitvoerder wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen bij het pensioenfonds.
- Bij de uitbesteding van activiteiten of processen draagt het bestuur zorg voor voldoende "countervailing power" van het bestuur ten opzichte van de uitvoerder.
- Het selectieproces kan, daar waar het bestuur dit noodzakelijk acht, begeleid worden door een of meerdere externe adviseurs.

- Er worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de overeenkomst wordt beëindigd, over de wijze waarop wordt gewaarborgd dat het pensioenfonds de werkzaamheden na beëindiging van de overeenkomst weer zelf kan uitvoeren of door een andere derde kan laten uitvoeren.
- Bij het afscheid van een uitvoerder wordt een exit-gesprek gevoerd.
- Het bestuur van het Pensioenfonds Invista gaat alleen overeenkomsten aan die bij voorkeur:
 - naar het Nederlands recht zijn opgesteld en waarin
 - geschillen worden voorgelegd aan een Nederlandse rechter of arbiter en die
 - geen beperkingen van de aansprakelijkheid van de uitvoerder bevatten die verder gaan dan hetgeen volgens het burgerlijk wetboek gebruikelijk is.

2. Keuze van de pensioenuitvoerder / vermogensbeheerder

2.1 Risicoanalyse

Alvorens activiteiten of processen worden uitbesteed, voert het bestuur van Pensioenfonds Invista een risicoanalyse uit waarin is opgenomen:

- De te verwachten impact van uitbesteding van de activiteiten of processen.
- Een kosten-baten analyse van de uitbesteding van die activiteiten of processen.
- Een analyse van de financiële, operationele en reputatie gerelateerde risico's en de vereiste toezichtsmaatregelen.
- De afspraken over de wijze waarop de uit te besteden activiteiten of processen worden uitgevoerd.

Het bestuur kan besluiten zich bij het uitbestedingsproces te laten begeleiden door één of meerdere externe partijen, welke bij een dergelijk proces een toegevoegde waarde vanuit marktkennis of anderszins kunnen hebben.

2.2 Het keuzeproces

Bij het kiezen van een uitvoerder doorloopt het bestuur het volgende proces:

1. Voorbereiden selectie
2. Verzoek tot verstrekken van informatie (Request for information)
3. Verzoek tot verstrekken van offerte (Request for proposal)
4. Onderhandelen
5. Kiezen uitvoerder

2.3 Eisen externe uitvoerder

De uitvoerder die de uit te besteden activiteit of het uit te besteden proces gaat uitvoeren, voldoet ten minste aan de volgende uitgangspunten die daar waar noodzakelijk in het contract en/of de Service Level Agreement (SLA) worden vastgelegd:

- De uitvoerder is aantoonbaar financieel gezond.
- De uitvoerder beschikt over de vereiste operationele en technische vaardigheden, kwaliteitsnormen, goede naam en competentie.
- De uitvoerder waarborgt continuïteit van dienstverlening.
- De uitvoerder van de werkzaamheden inzake pensioen- en vermogensbeheer beschikt over een ISAE3402 verklaring type II of een gelijkwaardige certificering of een gelijkwaardige zekerheid. Deze dient van toepassing te zijn op de uitbestede processen.
- De uitvoerder beschikt over de benodigde vergunningen.
- De uitvoerder voldoet aan de algemene kwaliteitsnormen geldend voor de specifieke beroepsgroep.

2.4 Vastlegging afspraken in contract en Service Level Agreement (SLA)

Na de keuze van de externe uitvoerder worden ten minste de volgende onderdelen vastgelegd in het contract en SLA.

Contract

- De verantwoordelijkheid die het bestuur heeft voor de uitbestede processen.
- De rechten en verplichtingen van het bestuur/pensioenfonds en van de externe uitvoerder.

- Het in lijn zijn met het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds, met name ten aanzien van de doelstellingen, risicobereidheid en voorwaarden (AO/IC).
- De aard, omvang en beschrijving van de uitbestede werkzaamheden alsmede de grenzen.
- Het contract voldoet aan alle juridische eisen.
- Een uitwerking van de eisen ten aanzien van de financiële stabiliteit, solvabiliteit, certificering, risicomangement, integriteit, ketenuitbesteding, incidentenmanagement, continuïteit van de externe uitvoerder.
- Een adequate regeling over een eventuele overdracht van rechten en verplichtingen door de externe uitvoerder.
- Adequate afspraken over aansprakelijkheid.
- Het eigendom van vermogen, gelden, effecten, gegevens en systemen.
- De mogelijkheid om wijzigingen aan te brengen in de wijze waarop werkzaamheden worden uitgevoerd.
- Een transparant overzicht van de kosten.
- De rapportage, monitoring en controle van de uitbestede werkzaamheden.
- Adequate afspraken over diensten van derden en dooruitbesteding door de externe uitvoerder.
- Eenmalige werkzaamheden door de externe uitvoerder die tot additionele kosten kunnen leiden.
- De verplichting voor de uitvoerder om het pensioenfonds in staat te stellen blijvend te voldoen aan wet- en regelgeving.
- Right to audit: wijze van informatie-uitwisseling, monitoring en controle inclusief controlerecht van auditors, actuaris en accountant.
- Right to examine: het rechtstreeks beschikbaar stellen van informatie door de externe uitvoerder aan toezichthouders en de mogelijkheid van toezichthouders om ter plaatse (bij de externe uitvoerder) onderzoek te doen of te laten doen.
- Evaluatie, herziening, escalatie en beëindiging.
- Een duidelijke geldigheidsduur.
- Rechtskeuze en forumkeuze: welk recht is van toepassing op het contract en welke rechter is bevoegd?

SLA

- Gedetailleerde afspraken over de uitvoering van de uitbesteding ten aanzien van de kwaliteit en de kwantiteit van de werkzaamheden zoals: verloop, standenregister, verwerkte mutaties, doorlooptijd, achterstanden, kwaliteit, klachten, vragen, serviceniveau deelnemers, telefonische bereikbaarheid.
- De wederzijdse verantwoordelijkheden voor de detailafspraken.
- De wijze waarop het prestatie management is ingericht zoals Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's), meting, rapportagevormen, rapportagemomenten, normering (tolerantiegrenzen), etc.
- Een duidelijke relatie tussen de doelen uit het uitbestedingsbeleid en de KPI's uit de SLA, alsmede tussen de risicobereidheid uit het uitbestedingsbeleid en de Kritische Risico Factoren (KRI's) uit de SLA.
- KPI's en KRI's zijn voldoende SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden) en bevatten indicatoren ten aanzien van kwaliteit en kwantiteit.
- Het beloningsbeleid, eventueel nader uitgewerkt in excellente uitvoering (bonus) en ondermaatse uitvoering (malus).
- De restricties voor de externe uitvoerder zoals geheimhouding en bewaartermijnen.
- Informatie-uitwisseling en periodiek overleg met de externe uitvoerder.
- Een klachten- en incidentenproces inclusief rapportagemomenten en normen.
- De geldigheidsduur.

Het bestuur kan in specifieke gevallen beargumenteerd van een of meerdere in paragraaf 2.2 en 2.3 genoemde punten afwijken, mits hiervan expliciet melding wordt gedaan in (het verslag van) een bestuursvergadering.

Van alle uitvoerders wordt voorts verlangd dat zij een adequate eigen integriteitsregeling hebben en de daarbij behorende beheersmaatregelen hebben getroffen, die voldoen aan de eisen van het pensioenfonds, en deze opvolgen.

Bij de beoordeling van het beloningsbeleid van de uitvoerders wordt artikel 21a van het Besluit FTK betrokken inzake een 'beheerst beloningsbeleid' betrokken.

Ook worden er waarborgen verkregen van de uitvoerende organisatie dat deze maatregelen treft/heeft getroffen inzake fraudepreventie.

2.5 Privacy risico

Privacy risico is een onderdeel van het uitbestedingsrisico. Ter beheersing van dat risico verlangt het pensioenfonds sinds 25 mei 2018 in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming dat de partij aan wie is uitbesteed en die persoonsgegevens van het pensioenfonds verkrijgt

- over een privacybeleid beschikt dat in overeenstemming is met de Algemene Verordening Gegevensbescherming;
- een verwerkingenregister van de persoonsgegevens van het pensioenfonds verstrekt;
- over een privacyverklaring beschikt;
- een verwerkersovereenkomst met het pensioenfonds overeenkomt.

In aanvulling daarop kan het pensioenfonds verder nog aan de uitbestedingspartij die persoonsgegevens van het pensioenfonds verkrijgt verzoeken tot

- de levering van privacy rapportages als onderdeel van periodieke rapportages en/of de ISAE3402-rapportage;
- het benoemen van een functionaris gegevensbescherming of een privacy officer;
- het beschikken over een incidentenbeleid dat ook het privacy risico omvat.

3. Governance van de uitbestedingsrelatie

3.1 Rollen en verantwoordelijkheden

Het bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle werkzaamheden van het fonds, en dus ook voor de uitbestede werkzaamheden. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en de uitbestedingsrelatie worden omschreven. Tussen partijen worden daarover schriftelijk afspraken gemaakt. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden mogen elkaar niet overlappen.

3.2 Deskundigheid en geschiktheid

Het bestuur draagt zorg voor zijn eigen deskundigheid en geschiktheid zodat het voldoende "countervailing power" heeft ten opzichte van de uitbestedingsrelatie. Het bestuur heeft daartoe een geschiktheidsplan opgesteld.

3.3 Prestatiebeloning

Het bestuur kan met een uitbestedingsrelatie afspraken over prestatiegerichte beloning maken. Het beloningsbeleid van de uitbestedingsrelatie mag in ieder geval niet leiden tot het nemen van meer risico's dan voor het fonds aanvaardbaar is.

4. Monitoring van de uitbestedingsrelatie

Het bestuur toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit door middel van:

- het monitoren van de uitvoerders via het laten uitvoeren van periodieke audits bij de uitvoerder of het laten rapporteren over de stand van zaken m.b.t. de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 verklaring type II of een daarmee vergelijkbare verklaring;
- het bestuderen en bespreken van maand- en kwartaalrapportages van de uitvoerders, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over klachten, incidenten en uitzonderingen;
- het bestuderen en bespreken van het actuarieel rapport van de certificerend actuaris en de rapportages van de accountant;
- periodiek overleg en evaluatie met de uitvoerder over de uitvoering van de (bijgestelde) processen.

Bovengenoemde rapportages en verslagen dienen aan te sluiten op het door het fonds vastgelegde beleid en de gemaakte afspraken en worden ter toelichting aan en bespreking door het bestuur overgelegd. Daarbij worden de volgende punten in oenschouw genomen:

- De periodiciteit van de informatieverstrekking (rapportage) om tijdig te kunnen bijsturen door het pensioenfonds en externe uitvoerder.
- De scope van de rapportage: zijn alle kritieke processen en controls opgenomen, en als het gaat om een rapportage over het functioneren van de externe uitvoerder als geheel (bijvoorbeeld in en ISAE 3402 Type II rapportage), is het pensioenfonds representatief vertegenwoordigd in de steekproef?
- De mate van betrouwbaarheid van de totstandkoming van de rapportage; is er een onafhankelijke assurance van bijvoorbeeld een accountant of (exerne) auditor?
- De toepassing van de ontvangen rapportage als stuurmechanisme voor het bestuur.

5. Evaluatie van de uitbestedingsrelatie

5.1 Evaluatie huidige pensioenuitvoerders

Het bestuur evalueert periodiek of de uitbestedingsrelaties nog aan de gestelde eisen voldoen. Het bijstellen of beëindigen van de uitbestedingsrelatie kan hiervan het gevolg zijn.

5.2 Evaluatie uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid wordt eenmaal in de twee jaar getoetst aan de geldende wet- en regelgeving en geëvalueerd door het bestuur.

Dit uitbestedingsbeleid treedt in werking op 1 januari 2015 en kan nadien door het bestuur worden gewijzigd.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 16 juni 2015 en voor het laatst gewijzigd op 6 december 2018.

Bijlage 2 Overzicht van externe partijen

waaraan het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed of opgedragen

- AZL N.V. te Heerlen (*pensioenadministratie, financiële administratie, bestuursondersteuning en bestuursadvisering*);
- Nationale Nederlanden Investment Partners B.V. te Den Haag (*vermogensbeheer*);
- Ernst & Young Accountants te Maastricht (*accountantswerkzaamheden*);
- Aon Hewitt Nederland cv te Rotterdam en Eindhoven (*actuariële werkzaamheden: actuariële certificering enerzijds en advisering anderzijds worden betrokken via gescheiden onderdelen*);
- SRLEV N.V. (handelsnaam Zwitserleven) te Alkmaar (*herverzekeraar*);
- De heer A. Slijters (OAMKB) te Heerlen (*compliance officer en privacy officer*).

Bijlage 3 Integriteitsbeleid

1. Inleiding

Integriteit is een wezenlijk kenmerk van een professionele en betrouwbare organisatie. Het bevordert niet alleen de efficiëntie, de interne transparantie en samenwerking, maar ook het vertrouwen. Integriteit kan beschouwd worden als een kwaliteitskenmerk.

In dit document is het integriteitsbeleid van de Stichting Pensioenfonds Invista vastgelegd. Het integriteitsbeleid is het beleid (om te komen) tot beheersing van de integriteitsrisico's die het fonds loopt.

Het bestuur van Pensioenfonds Invista verstaat onder het integriteitsrisico het risico als gevolg van benadeling van derden, voorwetenschap, witwassen, terrorismefinanciering, fraude en onoorbaar handelen. Hiermee wordt aangesloten op de nadere specificatie van het integriteitsrisico volgens de Financiële Instelling Risicoanalyse Methode (FIRM/Focus) van De Nederlandsche Bank (DNB).

De beheersing van de integriteitsrisico's kan zich onmogelijk richten op controle van naleving van alle wettelijke en interne regels, alsmede het in het kader van de integriteit eveneens van belang zijnde ongeschreven recht. Het bestuur heeft daarom gekozen voor een risicogebaseerde aanpak, waarbij de risicohouding van het bestuur mede bepaalt in welke mate risico's zullen worden beheerst. Het bestuur sluit ook hierbij aan bij de aanpak van DNB in het kader van FIRM/Focus.

Behalve de compliance functie zijn de gedragscode van het fonds, een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling belangrijke beheersingsmiddelen.

2. Doel van het integriteitsbeleid

Het doel van het integriteitsbeleid is het handhaven van algemene of professionele sociale en ethische normen en waarden waardoor het fonds zodanig is georganiseerd dat het integriteitsrisico tot een voor Pensioenfonds Invista acceptabel niveau is teruggebracht en het fonds adequaat kan optreden tegen eventuele incidenten.

Het is van belang dat het fonds continu het integriteitsrisico zo veel mogelijk beperkt. Daartoe maakt het fonds periodiek en op systematische wijze een analyse van de diverse integriteitsrisico's die het loopt, hoe groot de kans is dat de risico's zich voordoen en welke impact deze risico's hebben. Na deze evaluatie wordt het beleid zo nodig bijgesteld.

Het fonds dient hiertoe tenminste procedures en maatregelen in de bedrijfsprocessen en bedrijfsvoering te hebben ingebed ten aanzien van integriteitsgevoelige functies en incidenten.

De vastlegging van het integriteitsbeleid geeft tegelijkertijd inzicht aan alle personen die direct betrokkenen zijn bij het fonds in de onderkenning van integriteitsrisico's door het fonds, de genomen beheersmaatregelen (procedures en maatregelen) en de controle op die beheersmaatregelen. Per beheersmaatregel wordt in dat verband zoveel mogelijk aangegeven op welke wijze het specifieke beleid aan direct en indirect betrokkenen kenbaar wordt gemaakt en periodiek onder de aandacht wordt gebracht.

3. Toepasselijkheid van het beleid

In beginsel is het integriteitsbeleid van toepassing op alle personen die werkzaamheden voor het fonds verrichten. Dit worden de 'verbonden' personen genoemd. In de praktijk zullen specifieke onderdelen van het integriteitsbeleid voor de daarbinnen te onderscheiden groepen verschillend kunnen uitwerken. De medewerkers van organisaties waaraan het fonds uitbesteedt, zullen over het

algemeen onder de integriteits- en gedragsregels vallen die gelden voor de betreffende externe uitvoeringsorganisatie. In dat geval zal het bestuur controleren of deze partijen, bijvoorbeeld door middel van een periodiek door deze partijen aan te leveren verklaring, over een passend integriteitsbeleid beschikken. Pensioenfonds Invista heeft een aantal hoofdtaken van het fonds uitbesteed, te weten het vermogensbeheer, de pensioenadministratie en de bestuursondersteuning.

Het fonds heeft de volgende personen als 'verbonden' personen aangewezen:

1. Leden van het bestuur en leden van het verantwoordingsorgaan.
2. Alle eventuele medewerkers van het fonds, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop zij werkzaam zijn.
3. Andere (categorieën) personen aangewezen door het bestuur van het fonds.

4. Wettelijk kader

In het kader van een goede governance en integriteit is allereerst artikel 33 van de Pensioenwet van belang. Dit artikel betreft het inrichten van de organisatie op een wijze dat een goed bestuur is gewaarborgd. In dit artikel wordt ook bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld. Die regels hebben in het bijzonder betrekking op de naleving van de Code Pensioenfondsen, die in september 2013 is opgesteld door de Pensioenfederatie en de STAR, en per 1 januari 2014 in werking is getreden.

De Code Pensioenfondsen heeft in de normen 72 t/m 76 regels opgenomen ten aanzien van integer handelen, die grotendeels betrekking hebben op de gedragscode of daarin op te nemen bepalingen. De Code Pensioenfondsen bepaalt voorts onder meer dat een bestuur er voor zorg moet dragen dat alle betrokkenen bij het fonds de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard (norm 42). Dit kan gaan om onregelmatigheden zowel binnen het pensioenfonds als bij partijen aan wie taken worden uitbesteed. De Code Pensioenfondsen bepaalt verder dat het bestuur er voor zorg moet dragen dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds zonder gevaar voor hun positie de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard binnen het pensioenfonds (norm 43).

In artikel 143 van de Pensioenwet wordt de norm voor een integere bedrijfsvoering gesteld. Dit artikel bepaalt dat een fonds zijn organisatie zodanig inricht dat een *beheerste en integere bedrijfsvoering* wordt gewaarborgd. Deze norm is verder uitgewerkt in paragraaf 8 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Artikel 19 van het Besluit stelt onder meer dat een pensioenfonds zorg moet dragen voor een systematische analyse van integriteitsrisico's en aan de hand van deze analyse een integriteitsbeleid moet vaststellen en dat beleid moet uitvoeren. Artikel 19a bepaalt verder dat een pensioenfonds procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten. Onder een incident wordt verstaan een gedraging of gebeurtenis die een ernstig gevaar vormt voor de integere uitoefening van een pensioenfonds. Wet en besluit stellen dus eisen aan de beheersomgeving van pensioenfondsen, gericht op het beheersen van het integriteitsrisico.

In artikel 20 van het Besluit is het onderwerp belangenverstremming geregeld. Dit artikel bepaalt dat een fonds beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot het tegengaan van verstremming van privé-belangen met de belangen van het fonds van personen die het beleid van het fonds bepalen, leden van het orgaan dat is belast met het toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken van het fonds en andere werknemers of andere personen die in opdracht van het fonds op structurele basis werkzaamheden voor het fonds verrichten. Het artikel bepaalt eveneens dat een

fonds beschikt over een gedragscode die voor bestuurders en medewerkers van het fonds voorschriften geeft ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie of zaken.

Naast de integere bedrijfsvoering is de betrouwbaarheid van bestuurders en andere beleidsbepalers van groot belang voor de integriteit van een pensioenfonds. Artikel 105 van de Pensioenwet bevat een uitgebreide bepaling hieromtrent. Financiële ondernemingen moeten immers geleid worden door betrouwbare en integere bestuurders.

5. Integriteitsrisico's van het fonds

Zoals in de inleiding al is aangegeven kan de beheersing van de integriteitsrisico's zich onmogelijk richten op controle van naleving van alle wettelijke en interne regels. Het bestuur heeft daarom gekozen voor een risicogebaseerde aanpak, waarbij de risicohouding van het bestuur mede bepaalt in welke mate risico's zullen worden beheerst.

In het kader van het door Pensioenfonds Invista vastgestelde Risicomanagement plan verricht het fonds periodiek een risicoanalyse van de, mede op basis van FIRM/Focus, onderkende risico's.

Het bestuur heeft de volgende integriteitsrisico's geïdentificeerd:

- Risico op benadeling van derden.
- Risico op gebruik van voorwetenschap.
- Risico op witwassen en terrorismefinanciering.
- Risico op fraude.
- Risico op onoorbaar handelen, waarbij het bestuur de volgende subrisico's onderkent:
 - niet vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens;
 - niet ethisch beleggingsbeleid;
 - niet aan de kaak kunnen stellen van incidenten of misstanden, door personen die te goeder trouw zijn.

Daarnaast heeft het fonds het risico op belangenverstremgeling als een risico onderkend dat meegenomen wordt in het integriteitsbeleid. Naast het risico op verstremgeling van de belangen van het fonds en privébelangen (in de zin van artikel 20 van het Besluit FTK) ziet het fonds ook het risico op verstremgeling van belangen van het fonds en de stakeholders.

De betreffende risico's zijn hieronder verder uitgewerkt. Daarbij is tevens aangegeven welke maatregelen zijn genomen om deze risico's in te perken dan wel te voorkomen dat deze risico's zich in de toekomst voordoen. Het toepassen van beheersmaatregelen draagt naar het oordeel van het bestuur bij aan het mitigeren van de (integriteits)risico's tot een aanvaardbaar en verantwoord niveau.

5.1 Risico op benadeling van derden

Onder benadeling van derden wordt verstaan: het verrichten van handelingen met bedrieglijke benadeling van de rechten van derden tot gevolg. Het risico betreft de benadeling van derden door (het nalaten van) handelingen van verbonden personen en het daaraan verbonden reputatierisico.

Beheersmaatregelen

- De toetsing van de betrouwbaarheid van (kandidaat) bestuursleden door DNB.
- De klachten- en geschillenregeling van het fonds.
- De gedragscode van het fonds.
- De incidentenregeling van het fonds.
- De klokkenluidersregeling van het fonds.

- Toepassing van het vier-ogenprincipe, te weten een controlemethode waarbij twee verschillende personen of partijen ieder afzonderlijk en zelfstandig de benodigde gegevens verifiëren.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen. Zij zijn voor betrokkenen digitaal raadpleegbaar.

5.2 Risico op gebruik van voorwetenschap

De goede naam en/of de belangen van het fonds of van derden kunnen worden geschaad indien verbonden personen gebruik maken van voorwetenschap bij (het aanzetten tot) het verrichten van transacties dan wel de advisering daarover.

Beheersmaatregelen

Om het gebruik van voorwetenschap te voorkomen zijn gedragsregels en procedures opgesteld. Deze zijn vastgelegd in de gedragscode van het fonds.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen. Zij zijn voor betrokkenen digitaal raadpleegbaar.

5.3 Risico op witwassen en terrorismefinanciering

Onder witwassen wordt verstaan: Het uitvoeren van transacties om de herkomst van illegaal verkregen vermogensbestanddelen te verbergen met als doel het illegaal verkregen vermogen te kunnen besteden en investeren zonder dat bewezen kan worden dat het van criminele afkomst is en te voorkomen dat het geld in beslag genomen wordt.

Onder terrorismefinanciering wordt verstaan: het verkrijgen, verschaffen, verplaatsen en aanwenden van geld of andere waardevolle in geld om te zetten middelen door personen of organisaties die zelf terroristische activiteiten ontplooiën of door hen die dit ondersteunen.

Het risico is dat het fonds of de door het fonds aangestelde vermogensbeheerders op het terrein van de beleggingen zaken doen met personen, organisaties of instellingen die in verband gebracht zijn met witwaspraktijken en terrorismefinanciering en daardoor de goede naam en/of de belangen van het fonds of derden (kunnen) worden geschaad.

Beheersmaatregelen

- Identificatie en verificatie van relaties;
- Screening van deelnemers en relaties aan nationale en internationale sanctielijsten;
- Selectieproces bij aanstelling externe vermogensbeheerders (uitbestedingsbeleid).

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

5.4 Risico op fraude

Onder fraude wordt verstaan: met het oogmerk om zichzelf of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, hetzij door het aannemen van een valse naam of een valse hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtzels, iets of iemand bewegen tot de afgifte van een (financieel) goed, tot het ter beschikking stellen van gegevens van geldswaarde in het handelsverkeer of tot het aangaan van een schuld.

Van interne fraude is sprake als de fraude plaatsvindt bij het fonds. Van externe fraude is sprake als de fraude plaatsvindt bij een derde.

Het risico bestaat dat door frauduleus handelen de reputatie en/of de belangen van het fonds of van belanghebbenden of derden worden geschaad.

Beheersmaatregelen

- De toetsing van de betrouwbaarheid van (kandidaat) bestuursleden door DNB.
- De klachten- en geschillenregeling van het fonds.
- De incidentenregeling van het fonds.
- De klokkenluidersregeling van het fonds.
- Vier-ogenprincipe, te weten een controlemethode waarbij twee verschillende personen of partijen ieder afzonderlijk en zelfstandig de benodigde gegevens verifiëren.
- Selectieproces bij aanstelling van uitvoerders waarop het uitbestedingsbeleid van toepassing is.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

5.5 Risico op onoorbaar handelen

Onder onoorbaar handelen wordt verstaan: alle andere handelingen welke anderszins ontoelaatbaar en/of onbetamelijk zijn en welke een gevaar voor aantasting van de reputatie of bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen of resultaat van het fonds kunnen opleveren.

Hierbij heeft het fonds de volgende subrisico's onderkend:

- a. Niet vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens.
- b. Niet ethisch beleggingsbeleid.
- c. Niet aan de kaak kunnen stellen van incidenten of misstanden door personen die te goeder trouw zijn.

a. (Sub)risico op niet vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens

Het niet vertrouwelijk omgaan met door de werkgever of door de (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden verstrekte persoonsgegevens kan er toe leiden dat de belangen van de betrokken en/of het fonds worden geschaad.

Beheersmaatregelen

- Contractuele waarborgen bij uitbesteding van taken.
- Gedragscode, algemene gedragsregel ter zake van vertrouwelijke informatie.
- De incidentenregeling van het fonds.
- De klokkenluidersregeling van het fonds.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

b. (Sub)risico op niet ethisch beleggingsbeleid

Niet ethisch beleggingsbeleid brengt een reputatierisico met zich mee als gevolg van bijvoorbeeld door de deelnemers of algemene publieke opinie als niet of onvoldoende ethisch ervaren beleggingsbeleid van het fonds.

Beheersmaatregelen

- Het beleid van het fonds is om investeringen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie te vermijden.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

c. (Sub)risico op het niet aan de kaak kunnen stellen van incidenten of misstanden

Het risico dat gebeurtenissen en/of handelingen (incidenten/misstanden) niet aan de kaak gesteld (kunnen) worden, waardoor de belangen van belanghebbenden en/of het fonds geschaad kunnen worden. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan:

- Operationele incidenten.
- Strafbare feiten.
- Schending van wet- en regelgeving.
- Bewust onjuist informeren van publieke organen of pers.
- Ongewenst gedrag/seksuele intimidatie.

Beheersmaatregelen

- De incidentenregeling van het fonds.
- De klokkenluidersregeling van het fonds.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

5.6 Risico op belangenverstrengeling

Belangenverstrengeling duidt op een situatie waarbij iemand meerdere belangen vertegenwoordigt die een zodanige invloed op elkaar uitoefenen dat de integriteit van het ene of het andere belang in het geding komt. In deze zijn de volgende risico's onderkend:

- a. Verstrengeling van belangen van het fonds en privébelangen.
- b. Verstrengeling van belangen van het fonds en de stakeholders.

a. Verstrengeling van belangen van het fonds en privébelangen

Het risico bestaat dat door handelingen of gedragingen de besluitvorming van bestuurders of medewerkers van een uitvoeringsorganisatie ongewenst wordt beïnvloed, waardoor het fonds financiële schade of reputatieschade kan oplopen. Dit zou zich kunnen voordoen door:

- Het aanvaarden van relatiegeschenken, uitnodigingen e.d.
- Het geven van relatiegeschenken.
- Het hebben van financiële belangen in zakelijke relaties.
- Het hebben van nevenfuncties.

Beheersmaatregelen

- Gedragscode van het fonds.
- De incidentenregeling van het fonds.
- De klokkenluidersregeling van het fonds.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

b. Verstrengeling van belangen van het fonds en de stakeholders

Dubbele loyaliteit kan besluitvorming van bestuurders en de onafhankelijke oordeelsvorming van leden van het Verantwoordingsorgaan ongewenst beïnvloeden met het risico dat de goede naam van het fonds en/of de belangen van het fonds of belanghebbenden worden geschaad.

Beheersmaatregelen

Om te voorkomen dat besluitvorming van bestuurders en/of leden van het Verantwoordingsorgaan ongewenst wordt beïnvloed door dubbele loyaliteit:

- Spreken bestuurders en leden van het Verantwoordingsorgaan elkaar aan op mogelijke ongewenste loyaliteit.
- Wordt in de periodieke zelfevaluatie van het bestuur de dubbele loyaliteit bij besluitvorming aan de orde gesteld.
- Bestaat statutair de mogelijkheid om bij disfunctioneren een bestuurslid te schorsen dan wel het bestuurslidmaatschap te beëindigen.
- Bestaat op basis van het Reglement Verantwoordingsorgaan de mogelijkheid om een lid van het Verantwoordingsorgaan te ontslaan.

Bekendmaking

Het bestaan van deze maatregelen wordt periodiek onder de aandacht gebracht van de betrokken personen.

6. Compliance en rapportage

Compliance is het geheel van maatregelen dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op de interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van een pensioenfonds worden aangetast.

Met compliance beoogt Pensioenfonds Invista de integriteit van de aan het fonds verbonden personen en het fonds zelf te waarborgen. Dit geldt ook voor de naleving van interne regels en externe wet- en regelgeving. Op die manier dragen alle betrokkenen bij aan een goede reputatie en de betrouwbaarheid van het fonds. Gedragsregels geven duidelijkheid over wat Pensioenfonds Invista onder integer handelen verstaat.

Om aan de compliance invulling te geven is een compliance officer aangesteld. De compliance officer rapporteert rechtstreeks aan het bestuur. Een rapportage met zijn bevindingen wordt periodiek aan het bestuur aangeboden en besproken. Op basis van rapportages van de compliance officer vergewist het bestuur zich er periodiek van dat het fonds en alle aan het fonds verbonden personen zich houden aan de geldende wet- en regelgeving, alsmede aan de interne procedures en gedragsregels.

Dit integriteitsbeleid treedt in werking op 1 januari 2015 en is vastgesteld in de bestuursvergadering van 16 juni 2015.

Bijlage 4 Actuariële grondslagen en veronderstellingen

Hieronder volgt een opsomming van de grondslagen waarop de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld. Deze grondslagen acht het bestuur van het pensioenfonds voldoende om met de daarmee vastgestelde voorziening de betreffende verplichtingen te kunnen afwikkelen.

Sterftekansen en leeftijdsafhankelijke schaalfactoren

De sterftekansen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn ontleend aan de door het Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2018. Het gehanteerde startjaar per 31 december 2018 is het jaar 2019. Jaarlijks per 31 december schuift het startjaar met 1 jaar op.

Op deze tafels is een leeftijdsafhankelijke schaalfactor toegepast voor mannen en vrouwen. De leeftijdsafhankelijke schaalfactoren zijn in onderstaande tabel weergegeven voor mannen en vrouwen:

Leeftijd	Mannen	Vrouwen
0	60,3	98,9
1	60,3	98,9
2	60,3	98,9
3	60,3	98,9
4	60,3	98,9
5	60,3	98,9
6	60,3	98,9
7	60,3	98,9
8	60,3	98,9
9	60,3	98,9
10	60,3	98,9
11	60,3	98,9
12	60,3	98,9
13	60,3	98,9
14	60,3	98,9
15	60,3	98,9
16	60,3	98,9
17	60,3	98,9
18	60,3	98,9
19	60,3	98,9
20	60,3	98,9
21	60,3	98,9
22	60,3	98,9
23	60,3	98,9
24	60,3	98,9
25	60,3	98,9
26	60,3	98,9
27	60,3	98,9
28	60,3	98,9
29	60,3	98,9

30	60,3	98,9
31	60,3	98,9
32	60,3	98,9
33	60,3	98,9
34	60,3	98,9
35	60,3	98,9
36	60,3	98,9
37	60,3	98,9
38	60,3	98,9
39	60,3	98,9
40	60,3	98,9
41	60,3	98,9
42	60,3	98,9
43	60,3	98,9
44	60,3	98,9
45	60,3	98,9
46	60,3	98,9
47	60,3	98,9
48	60,3	98,9
49	60,3	98,9
50	60,3	98,9
51	60,9	98,9
52	61,5	98,9
53	62,2	99,0
54	62,8	99,0
55	63,4	99,0
56	64,1	99,0
57	64,7	99,1
58	65,4	99,1
59	66,0	99,1
60	66,7	99,1
61	67,4	99,1
62	68,1	99,2
63	68,8	99,2
64	69,5	99,2
65	70,2	99,2
66	70,9	99,3
67	71,6	99,3
68	72,3	99,3
69	73,1	99,3
70	73,8	99,3
71	74,6	99,4
72	75,3	99,4
73	76,1	99,4
74	76,9	99,4
75	77,7	99,4
76	78,4	99,5
77	79,2	99,5
78	80,0	99,5

79	80,9	99,5
80	81,7	99,6
81	82,5	99,6
82	83,4	99,6
83	84,2	99,6
84	85,1	99,6
85	85,9	99,7
86	86,8	99,7
87	87,7	99,7
88	88,6	99,7
89	89,5	99,8
90	90,4	99,8
91	91,3	99,8
92	92,2	99,8
93	93,2	99,8
94	94,1	99,9
95	95,1	99,9
96	96,0	99,9
97	97,0	99,9
98	98,0	100,0
99	99,0	100,0
100	100,0	100,0
101	100,0	100,0
102	100,0	100,0
103	100,0	100,0
104	100,0	100,0
105	100,0	100,0
106	100,0	100,0
107	100,0	100,0
108	100,0	100,0
109	100,0	100,0
110	100,0	100,0
111	100,0	100,0
112	100,0	100,0
113	100,0	100,0
114	100,0	100,0
115	100,0	100,0
116	100,0	100,0
117	100,0	100,0
118	100,0	100,0
119	100,0	100,0
120	100,0	100,0

De gehanteerde sterftekans is dan gelijk aan het product van de schaalfactor en de sterftekans voortvloeiend uit de overlevingstafel.

Excassokostenopslag

De opslag voor excassokosten op de technische voorziening (exclusief voorziening langdurig zieken) bedraagt 3,4%.

- De omvang van de kostenvoorziening is vastgesteld rekening houdend met de kosten die door overnemende partijen in rekening worden gebracht in geval van liquidatie van het pensioenfonds en collectieve waardeoverdracht van de pensioenverplichtingen. Hierbij is uitgegaan van ervaringscijfers voor vergelijkbare pensioenfonds inclusief de eenmalige kosten ter financiering van het liquidatietraject van het fonds.

De kostenvoorziening is voor het laatst in november 2018 geëvalueerd en het bestuur streeft ernaar deze evaluatie minimaal eens per drie jaar te laten plaatsvinden.

Indien op enig moment het pensioenfonds zich bevindt in één of meerdere van onderstaand beschreven omstandigheden, zal het bestuur zonder overweging van andere opties overgaan tot het inzetten van een traject tot liquidatie van het pensioenfonds en overdracht van de opgebouwde pensioenaanspraken. Hierbij zijn de volgende omstandigheden onderkent:

- Er is geen sponsor meer verbonden aan het pensioenfonds;
 - De sponsor beschikt niet over voldoende liquide middelen om de uitvoeringskosten van het pensioenfonds te dragen;
 - Er vindt geen opbouw meer plaats in het pensioenfonds;
 - De uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedragen meer dan 75% van de actuarieel benodigde premie;
 - De voorziening pensioenverplichtingen bedraagt minder dan EUR 20 miljoen.
- Deze opsomming is niet limitatief.

Uniform leeftijdsverschil tussen man en vrouw

Voor de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden wordt een leeftijdsverschil tussen man en vrouw verondersteld van 3 jaar.

Samenlevingsfrequenties

Bij gepensioneerden is de werkelijke burgerlijke staat in aanmerking genomen. Ten behoeve van de bepaling van de koopsommen, voorzieningen en risicopremies van het nabestaandenpensioen worden voor (gewezen) deelnemers de samenlevingsfrequenties gehanteerd die gebaseerd zijn op onderzoek door het CBS op basis van 2018 gegevens voor pensionering. Deze zijn opgenomen in de navolgende tabel:

Leeftijd	Mannen	Vrouwen
20	0,10	0,23
21	0,10	0,23
22	0,10	0,23
23	0,10	0,23
24	0,10	0,23
25	0,40	0,59
26	0,40	0,59
27	0,40	0,59
28	0,40	0,59
29	0,40	0,59
30	0,62	0,79
31	0,62	0,79
32	0,62	0,79
33	0,62	0,79
34	0,62	0,79
35	0,71	0,86
36	0,71	0,86
37	0,71	0,86
38	0,71	0,86
39	0,71	0,86
40	0,74	0,89
41	0,74	0,89
42	0,74	0,89
43	0,74	0,89
44	0,74	0,89
45	0,76	0,88
46	0,76	0,88
47	0,76	0,88
48	0,76	0,88
49	0,76	0,88
50	0,77	0,85
51	0,77	0,85
52	0,77	0,85
53	0,77	0,85
54	0,77	0,85
55	0,78	0,80
56	0,78	0,80
57	0,78	0,80
58	0,78	0,80
59	0,78	0,80
60	0,78	0,76
61	0,78	0,76
62	0,78	0,76
63	0,78	0,76
64	0,78	0,76
65	0,79	0,71
66	0,79	0,71

Rentetermijnstructuur

Voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen in enig jaar wordt gebruik gemaakt van de actuele, nominale rentetermijnstructuur die ultimo dat jaar van toepassing is en zoals deze is gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Vaststellen leeftijden en duren

Bij de berekeningen worden de leeftijden en duren in maanden nauwkeurig bepaald.

Actuariële omzettingen

Op de pensioendatum kan een deel van het partnerpensioen worden omgezet in extra ouderdompensioen. Tevens bestaat, binnen bepaalde grenzen, de mogelijkheid om het ouderdompensioen eerder in te laten gaan en de mogelijkheid om de hoogte van het ouderdompensioen te variabiliseren. Bij beëindiging van het deelnemerschap en op de pensioendatum kan het ouderdompensioen worden omgezet in extra partnerpensioen.

Voor deze uitruilmogelijkheden zijn uitruilfactoren vastgesteld op basis van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Bij de vaststelling van de uitruilfactoren wordt uitgegaan van sekseneutraliteit.

Latent wezenpensioen

Voor het latente wezenpensioen wordt een opslag toegepast van 3% op de voorziening voor het latente partnerpensioen van (gewezen) deelnemers.

Uitkeringen

Er wordt verondersteld dat de uitkeringen continu geschieden.

Bijlage 5 Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Stichting Pensioenfonds Invista per 1 januari 2017

1. Introductie

1.1 Inleiding

Deze verklaring inzake de beleggingsbeginselen geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Stichting Pensioenfonds Invista. Deze uitgangspunten zijn door het bestuur van het pensioenfonds vastgesteld.

1.2 Doelstelling beleggingsbeleid

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen zowel op korte, als op lange termijn veilig te stellen wenst het bestuur de middelen op verantwoorde wijze te beleggen. Daarbij wordt, binnen de afgesproken risicohouding met sociale partners, gestreefd naar het creëren van een situatie waarbij:

- De nominale pensioentoezeggingen worden waargemaakt en de koopkracht van actieven en inactieven gemiddeld met minimaal de prijsinflatie worden gecorrigeerd.
- Een lange termijn rendement op het belegde vermogen wordt behaald dat er voor zorgt dat de kans op het korten van de pensioenaanspraken relatief laag is en dat de hoogte van de korting beperkt blijft.
- Rekening wordt gehouden met aanvaardbare risico's op lage dekkingsgraden, het risico is aanvaardbaar als het fonds niet in onderdekking komt in een slecht weer scenario.

1.3 Wijzigen van de verklaring

De verklaring inzake de beleggingsbeginselen wordt minimaal eens in de drie jaar herzien. Indien zich tussentijds belangrijke wijzigingen voordoen in het beleggingsbeleid wordt de verklaring tussentijds herzien.

2. Organisatie

2.1 Het pensioenfonds

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista bestaat uit 6 leden, waarvan drie werkgeversvertegenwoordigers, twee vertegenwoordigers namens de werknemers en één vertegenwoordiger namens de gepensioneerden. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het pensioenfonds, waaronder het beleggingsbeleid. Het beleggingsbeleid wordt vastgesteld door het bestuur.

2.2 (Dagelijks) bestuur

Het bestuur heeft een dagelijks bestuur ingesteld. Het dagelijks bestuur is belast met de dagelijkse leiding van het pensioenfonds, adviseert het bestuur en bereidt beleidsbeslissingen voor. Het dagelijks bestuur bestaat uit een

vertegenwoordiger van werkgeverszijde en een vertegenwoordiger van werknemerszijde.

2.3 Beleggingscommissie

Het bestuur heeft verder een beleggingscommissie ingesteld. De beleggingscommissie houdt toezicht op het vermogensbeheer en bespreekt het beleggingsbeleid, de uitvoering en de resultaten daarvan met de vermogensbeheerder. De beleggingscommissie doet hiervan verslag aan het bestuur en adviseert het bestuur ten aanzien van te nemen beslissingen. Het bestuur bespreekt het beleid, uitvoering en resultaten minimaal 1 keer per jaar met de vermogensbeheerder tijdens de bestuursvergaderingen. Indien zich specifieke situaties voordoen wordt het overleg met de vermogensbeheerder geïntensiveerd.

2.4 Geschiktheid

Het pensioenfonds zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste geschiktheid die vereist is voor:

- Een optimaal beleggingsresultaat.
- Een correct beheer van de beleggingen.
- Een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.5 Scheiding van belangen

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Invista draagt er zorg voor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid:

- Geen sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen.
- Gebruik, misbruik of verspreiding van koersgevoelige of andere vertrouwelijke marktinformatie wordt vermeden.
- Koersmanipulatie en andere misleidende handelingen wordt voorkomen.

De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan een door het pensioenfonds opgestelde gedragscode die voldoet aan de eisen die De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten daaraan stellen. Het bestuur bewaakt voorts dat de organisaties waaraan werkzaamheden worden uitbesteed ook gebruik maken van een gedragscode, die minimaal gelijkwaardig is aan de eigen gedragscode van het pensioenfonds.

Voor het toezicht op de naleving van de gedragscode heeft het bestuur een externe compliance officer aangesteld. Voorts heeft het bestuur in dit kader een klokkenluiders- en incidentenregeling vastgesteld.

3. Uitvoering

3.1 Uitbesteding

Het vermogensbeheer wordt uitgevoerd door Nationale Nederlanden Investment Partners B.V., verder te noemen NN IP. In een bijlage bij de vermogensbeheer-overeenkomst –afgesloten tussen Stichting Pensioenfonds Invista en NN

Investment Partners B.V.– zijn de beleggingsrichtlijnen ('Investment Guidelines') voor het vermogensbeheer vermeld.

3.2 *Strategisch beleggingsplan*

Als uitgangspunt voor het strategisch beleggingsplan geldt de relatie tussen de bezittingen en de verplichtingen van het fonds. Het bevat de belangrijkste beleggingskeuzes die gemaakt moeten worden:

- De gewenste vermogenssamenstelling naar beleggingscategorieën. Het risicoprofiel van deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten en verplichtingen van het pensioenfonds, zowel op korte als op lange termijn.
- De rendementsdoelstelling per beleggingscategorie, tot uitdrukking gebracht in een of meer vergelijkingsmaatstaven ('benchmarks').
- In hoeverre het pensioenfonds bereid is de feitelijke beleggingsportefeuille tijdelijk te laten afwijken van de strategisch gewenste portefeuille.
- Het beleid ten aanzien van de afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen.
- Het valutabeleid.

3.3 *Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen*

Invista heeft een aantal beleggingsovertuigingen geformuleerd, die het kader vormen waarbinnen het beleggingsbeleid wordt uitgevoerd. De beleggingsovertuigingen vormen het startpunt voor de bepaling van het (strategische) beleggingsbeleid en de bereidheid om beleggingsrisico's te lopen. De beleggingsovertuigingen zijn als volgt geformuleerd:

1. Het uitgangspunt bij het bepalen van het beleggingsbeleid bestaat uit de doelstelling en de aard van de pensioenverplichtingen.
2. De keuze van de samenstelling van de beleggingsmix wordt gezien als de belangrijkste keuze in relatie tot het uiteindelijk te behalen rendement.
3. Diversificatie van beleggingen zorgt voor een verbetering van het risico-/rendementsprofiel van het fonds, maar diversificatie is geen doel op zich.
4. Het nemen van beleggingsrisico's wordt op lange termijn beloond.
5. Omdat de prijzen van beleggingen kunnen afwijken van de veronderstelde waarde van deze beleggingen, kan actief beheer bijdragen aan een hoger rendement.
6. Het pensioenfonds geeft invulling aan duurzaam beleggen om daarmee een bijdrage te leveren aan de maatschappij en een duurzame wereld.
7. Het fonds sluit bij voorbaat geen enkele beleggingscategorie of -strategie uit. Risicofactoren van verschillende beleggingscategorieën zijn volledig bekend en worden onderkend.
8. Een efficiënte fondsorganisatie draagt op lange termijn positief bij aan het verwachte beleggingsrendement.
9. Het fonds is van mening dat risk management een positieve bijdrage levert aan het resultaat door het effectief nemen van beleggingsrisico's en het voorkomen van onbedoelde risico's.
10. Het fonds dekt valutarisico's over het algemeen niet af omdat deze relatief beperkt zijn en vooral in zakelijke waarden worden genomen, waar compenserende effecten de impact deels neutraliseren.

Het strategisch beleggingsbeleid van Invista wordt vormgegeven en onderbouwd door het uitvoeren van een ALM-studie. In de ALM-studie wordt op basis van lange termijn economische vooruitzichten en het door het bestuur vastgestelde beleidskader (doelstelling, beleggingsovertuigingen en risicohouding) een voor Invista optimale strategische beleggingsmix vastgesteld. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het optimale niveau van de afdekking van het valuta- en renterisico. Door middel van scenario-analyses en doorrekeningen voor maatmannen wordt de robuustheid van de beleggingsmix getoetst.

Belangrijke criteria bij de beoordeling van de resultaten van de verschillende alternatieven die doorgerekend worden in een ALM-studie zijn de ontwikkeling van de dekkingsgraad, de kans op korten en de ontwikkeling van de koopkracht. Deze maatstaven worden doorgerekend in een stochastische analyse en voor diverse deterministische scenario's.

3.4 Beleggingen, toegepaste wegingsmethoden voor de beleggingsrisico's en risicoprofiel

De beleggingen, het beheer van de beleggingen en de beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's geschieden op basis van vastgestelde richtlijnen vermogensbeheer. Voor de generieke sturing van de risico's is de weging naar de beleggingscategorieën in de beleggingsportefeuille van groot belang.

Stichting Pensioenfonds Invista belegt het grootste deel van het vermogen wereldwijd in aandelen en vastrentende waarden. Op basis van de meest recente ALM-studie wordt strategisch voor 37% belegd in aandelen, voor 60,5% in vastrentende waarden en voor 2,5% in commodities. Er wordt geen tactisch beleid gevoerd met betrekking tot deze vermogensverdeling. Als gevolg van autonome koersbewegingen kan de vermogensverdeling daardoor afwijken van de strategische normpercentages. De toegestane afwijkingen ten opzichte van de strategische normpercentages zijn begrensd door een bandbreedte voor elke beleggingscategorie. Indien één of meerdere beleggingscategorieën buiten de vastgestelde bandbreedte komen, dient de vermogensbeheerder het pensioenfonds binnen één maand hierover te informeren en in overleg te treden over de vervolgacties.

Het valutarisico wordt strategisch niet afgedekt. Wel staat het bestuur toe dat beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert het valutarisico (al dan niet volledig) afdekken.

Het renterisico samenhangend met de 'mismatch' tussen de looptijd (en derhalve rentegevoeligheid) van de verplichtingen en bezittingen van het fonds wordt strategisch voor 65% afgedekt. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld op basis van de ontwikkeling van de swapmarkt rentecurve; dit in tegenstelling tot de door DNB gepubliceerde UFR rentecurve. Voor de afdekking van het renterisico is in het beleggingsplan een bandbreedte vastgelegd. De afwijking ten opzichte van het strategische afdekkingspercentage van het renterisico mag maximaal 5 %-punt positief dan wel negatief bedragen.

NN IP wordt als vermogensbeheerder beoordeeld door de performance af te zetten tegen van te voren afgesproken benchmarks en doelstellingen voor outperformance en, voor zover van belang geacht, tracking errors.

	Norm	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	60,5%	55%	75%
Zakelijke waarden, waarvan	39,0%	25%	45%
– Aandelen	37,0%	25%	45%
– Commodities	2,5%	0%	5%
Liquiditeiten	0,0%	-/-5%	5%

Het risicoprofiel van het vastgestelde beleggingsbeleid ten opzichte van de pensioenverplichtingen is gedeeltelijk ingeperkt. 60,5% Van het totaal belegd vermogen wordt belegd in vastrentende waarden, welke in relatief sterke mate dezelfde waardeontwikkeling laten zien als de pensioenverplichtingen. Dit vloeit voort uit de strategie om 65% van het renterisico van de pensioenverplichtingen, op basis van de swapmarkt rente, af te dekken met behulp van deze vastrentende beleggingen. 39,5% Van het totaal belegd vermogen wordt belegd in zakelijke waarden. Het risicoprofiel van deze beleggingen is hoger doordat de waardeontwikkeling in sterkere mate (zowel positief als negatief) kan afwijken van de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen. Het risicoprofiel van de totale beleggingen wordt gekwantificeerd door de bepaling van het vereist eigen vermogen.

3.5 Grenzen aan beleggingsbeslissingen

Invista geeft vanuit haar beleggingsovertuigingen invulling aan duurzaam beleggen om daarmee een bijdrage te leveren aan de maatschappij en een duurzame wereld. Aangezien met name gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen om efficiënt te kunnen beleggen, is het bestuur niet altijd in staat het MVB-beleid volledig te laten samenvallen met het gevoerde beleid van de fondsbeheerder. Het bestuur zal bij de selectie van fondsen echter de MVB criteria meenemen en achteraf verantwoording afleggen over eventuele verschillen met het eigen MVB-beleid. Hierbij is het beleid van Invista gebaseerd op de volgende vier pijlers:

- de vermogensbeheerder hanteert de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI) in het beleggingsproces van al haar beleggingsfondsen.
- de vermogensbeheerder heeft deze UN PRI principes ondertekend.
- de vermogensbeheerder belegt niet in controversiële wapens.
- de vermogensbeheerder oefent namens Invista actief stemrecht uit op aandelen binnen de beleggingsfondsen.

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. Het wettelijk verbod geldt in formele zin niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van

clustermunitie en of daarbij betrokken ondernemingen minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.

3.6 Risicobeleid

Het bestuur beoordeelt de risico's die het fonds loopt aan de hand van een ALM-studie.

Beleggen kent diverse risico's. Het marktrisico van de beleggingen wordt bewust genomen om rendement te genereren. Hierbij is het uitgangspunt de hoeveelheid risico die het pensioenfonds volgens de ALM-studie aankan zonder dat dit ongewenste consequenties heeft voor premie- en indexatiebeleid. Risicobeheersmaatregelen die het bestuur heeft getroffen zijn onder meer de volgende:

- de gekozen asset allocatie van 39,5% zakelijke waarden (aandelen en commodities) en 60,5% vastrentende waarden;
- het gedeeltelijk afdekken van het rentemismatchrisico in relatie tot de pensioenverplichtingen;
- diversificatie van de beleggingen;
- begrenzing van risico's die door het bestuur worden onderkend en waarvan een begrenzing noodzakelijk wordt geacht.

4. Financiële sturingsmiddelen

Het bestuur beschikt over een aantal sturingsmiddelen die ingezet zijn en in de toekomst ingezet kunnen worden als de financiële positie van het pensioenfonds daartoe aanleiding geeft.

De sturingsmiddelen die het bestuur ter beschikking staan zijn:

- Het premiebeleid
- De hoogte van de toe te kennen toeslagen
- Het beleggingsbeleid
- Vermindering van pensioenaanspraken

Bijlage 6 Financieel Crisisplan

Stichting Pensioenfonds Invista

Financieel crisisplan

Vastgesteld d.d. 5 december 2017

1. Inleiding

Stichting Pensioenfonds Invista (hierna: het fonds) dient op grond van de Pensioenwet in de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) van het fonds een financieel crisisplan op te nemen. Het financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn effectief kan inzetten indien de beleidsdekkingsgraad¹ zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling en ambities van het fonds in gevaar komt.

Op grond van artikel 29b Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen moet het financieel crisisplan de volgende elementen bevatten:

- een beschrijving van één of meer financiële situaties waarin het fonds niet aan de vereisten van het vereist eigen vermogen voldoet en gevaar loopt niet aan de vereisten van het minimaal vereist eigen vermogen te gaan voldoen;
- een beschrijving van één of meer risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot situaties die als financiële crisissituaties kunnen worden aangemerkt;
- een beschrijving van de maatregelen die het fonds ter beschikking staan ter bestrijding van de situaties als genoemd bij a en artikel 140, lid 1, waarbij wordt beschreven hoe het fonds deze maatregelen verwacht in te zetten;
- een indicatie van het financiële effect van de inzet van de ter beschikking staande maatregelen;
- de berekening van het niveau van de beleidsdekkingsgraad vanaf welke naar verwachting vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten nodig zijn om te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het vereist eigen vermogen;
- een beschrijving van de wijze waarop bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de belanghebbenden van het fonds, waarbij wordt opgenomen hoe een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal worden verdeeld en of, en zo ja hoe, deze worden gespreid.

In de hiernavolgende hoofdstukken komen bovenstaande elementen aan de orde zoals die zijn uitgewerkt door het bestuur van het fonds. Dit betreft ook de wijze waarop met belanghebbenden wordt gecommuniceerd over het financieel crisisplan, het besluitvormingsproces bij de uitvoering van het financiële crisisplan en het actualiseren van het financieel crisisplan.

2. Doel en kader van het financieel crisisplan

Het fonds had op 1 januari 2016 een beleidsdekkingsgraad die lager was dan noodzakelijk op basis van het vereist eigen vermogen. In verband met dit tekort heeft het fonds een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB) waarin uitgewerkt is hoe het fonds binnen 5 jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen. Uit het herstelplan blijkt dat het fonds met toepassing van het huidige beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) binnen de door het fonds gekozen hersteltermijn het vereist eigen vermogen bereikt.

Het ingediende herstelplan gaat uit van bepaalde aannames. Deze aannames kunnen door de werkelijkheid en beleidswijzigingen achterhaald zijn, waarmee het verwachte pad uit het herstelplan misschien niet meer gerealiseerd kan worden. Het is derhalve belangrijk om het herstel continu te monitoren en regelmatig te bekijken of het fonds tijdig over het vereist eigen vermogen beschikt. Zo lang het fonds niet beschikt over het vereist eigen vermogen zal jaarlijks een nieuw herstelplan worden opgesteld en bij DNB worden ingediend.

¹ De beleidsdekkingsgraad is het 12-maand voortschrijdend gemiddelde van de dekkingsgraad.

2.1 Crisissituatie

Bij het fonds is in twee situaties sprake van een crisissituatie. Van een crisissituatie is sprake als bij de jaarlijkse actualisatie van het herstelplan blijkt dat de verwachte beleidsdekkingsgraad aan het einde van de nieuwe hersteltermijn van 5 jaar niet uitkomt boven de vereiste dekkingsgraad. Dit is het moment waarop het crisisplan direct in werking treedt. Het bestuur neemt dan maatregelen om de beleidsdekkingsgraad binnen de termijn van 5 jaar op het vereiste niveau te brengen. Dit zijn dus maatregelen die naast het huidige beleidskader nodig zijn vanwege onvoldoende herstel en/of een dekkingstekort dat langer aanhoudt.

Daarnaast is sprake van een crisissituatie als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad. Ook dan treedt het crisisplan in werking. Het bestuur neemt dan binnen zes maanden maatregelen waardoor de feitelijke dekkingsgraad direct weer op of boven de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt.

Risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot een crisissituatie zijn:

- structurele bewegingen zoals langer leven en daling van de rente;
- een te traag herstel van de beleidsdekkingsgraad als gevolg van een te laag verwacht beleggingsrendement;
- veranderingen in wet- en regelgeving die de beleidsdekkingsgraad (zoals een wijziging van de wijze van middeling) en of de hoogte van het Vereist Eigen Vermogen beïnvloeden.

Met het financieel crisisplan is het fonds voorbereid op een situatie van een tekort en tijdig herstel binnen de gestelde termijn niet (meer) haalbaar is. Het bestuur heeft dan vooraf al nagedacht over hoe te handelen als zo'n situatie zich voordoet. Dit zorgt ervoor dat het bestuur niet tijdens een situatie van tekort nog moet onderhandelen over te nemen maatregelen.

Er zijn situaties die geen directe financiële gevolgen hebben, maar het fonds evenwel kunnen treffen. Voorbeelden hiervan zijn een bestuurscrisis, een operationele crisis of het wegvallen van de sponsor. Ook deze situaties maken geen onderdeel uit van het beleid. In het bovenstaande is de crisissituatie bepaald als zijnde de situatie waarin het herstel volgens het herstelplan niet wordt gehaald. Het gaat in alle gevallen om een financiële situatie van het fonds die door het bestuur van het fonds als een crisissituatie wordt gezien.

Het plan beperkt zich dus tot de vraag wat het bestuur gaat doen als de herstelkracht van het huidige beleidskader niet voldoende is.

2.2 Kritische dekkingsgraad

Indien het fonds in een situatie van een tekort verkeert en onder het haalbare pad geraakt en zich derhalve in een crisissituatie bevindt, dan zijn maatregelen nodig om binnen de gestelde termijn te kunnen herstellen. Het fonds heeft in juni 2015 vastgesteld wat de beleidsdekkingsgraad moet zijn om in een situatie van tekort naar verwachting nog tijdig te kunnen herstellen tot het vereist eigen vermogen (het haalbare pad). De termijn voor het herstel van een pensioenfonds bedraagt conform de Pensioenwet maximaal 10 jaar. Pensioenfonds Invista heeft voor een kortere hersteltermijn van 5 jaar gekozen. Eind 2025 dient de beleidsdekkingsgraad minimaal gelijk te zijn aan 118,2% om tijdig te kunnen herstellen.

Het haalbare pad wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld bij de jaarlijkse indiening van een nieuw herstelplan op basis van de dan geldende economische omstandigheden en het dan geldende beleid van het fonds. Tevens wordt het haalbare pad bij beleidswijzigingen opnieuw vastgesteld. Om op voorhand toch al enig inzicht te geven in de gevoeligheid van het haalbare pad is onderstaande tabel opgenomen. De tabel toont de beleidsdekkingsgraad die het fonds minimaal moet hebben om gegeven de economische omstandigheden tijdig te kunnen herstellen.

De genoemde rekenrentes gelden voor alle looptijden. Een overrendement van 1,0% betekent dat het fondsrendement 1,0% hoger is dan het eenjaarsrendement volgens de betreffende rentetermijnstructuur. De kritische dekkingsgraad wordt vastgesteld conform navolgende tabel.

Overzicht kritische grenzen beleidsdekkingsgraad				
		Overrendement		
Reken- rente	Herstel- termijn	1,0%	2,0%	3,0%
1,0%	5 jaar	117,6%	109,5%	103,8%
2,0%	5 jaar	115,7%	108,8%	103,6%
3,0%	5 jaar	114,6%	108,3%	103,4%

Het bestuur acht een gemiddeld jaarlijks overrendement van 2% haalbaar. Uitgaande van de gehanteerde termijn voor herstel van 5 jaar, heeft het bestuur het kritische niveau van de beleidsdekkingsgraad vastgesteld op (afgerond) 109% bij een rente van 2%, 110% bij een rente van 1% en 108% bij een rente van 3%. Zakt de beleidsdekkingsgraad onder deze kritische niveaus, dan verwacht het bestuur dat een herstel binnen 5 jaar tot aan het vereist eigen vermogen niet mogelijk is zonder maatregelen die in dit financieel crisisplan worden beschreven. Daarom zal bestuur overwegen om bij een beleidsdekkingsgraad die lager is dan de genoemde kritische dekkingsgraad het crisisplan in werking te laten treden.

2.3 Richtlijn

De in dit financieel crisisplan opgenomen beleid is een richtlijn. Het bestuur heeft de ruimte om van dit beleid af te wijken. Concrete maatregelen zal het bestuur altijd afstemmen op de situatie van dat moment.

3. Maatregelen

Hieronder zijn de maatregelen weergegeven die het bestuur effectief kan inzetten om de beleidsdekkingsgraad te verhogen of om te voorkomen dat een beleidsdekkingsgraad verder wegzakt richting een kritische grens. Van onvoldoende herstel is sprake als de beleidsdekkingsgraad, in een situatie van een tekort, onder het haalbare pad geraakt. Hiervan is ook sprake als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad en binnen zes maanden (een) maatregel(en) moet nemen die ervoor moet(en) zorgen dat de feitelijke dekkingsgraad direct op of boven het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad komt te liggen. Maatregelen zijn dus niet nodig als het beoogde herstel met het huidige beleidskader binnen het tijdspad van het herstelplan wordt gehaald. Voor zover mogelijk wordt bij iedere maatregel nagegaan in welke mate de maatregel ingezet kan worden en wat de herstelkracht is van de maatregel.

Aan de maatregelen heeft het bestuur een prioritering aangebracht. De hierna gehanteerde volgorde van de maatregelen is in beginsel ook de volgorde van het inzetten van de maatregelen. Het bestuur heeft de mogelijkheid hiervan af te wijken.

3.1 Maatregel 1: beperkte of geen toeslagverlening

Teneinde de herstelkracht te vergroten en de kans op tekorten te verkleinen hanteert het fonds ook in een crisissituatie het volgende toeslagbeleid:

- beleidsdekkingsgraad \leq 110%: geen toeslagverlening
- 110% < beleidsdekkingsgraad \leq vereiste dekkingsgraad: gedeeltelijke toeslagverlening
- beleidsdekkingsgraad > vereiste dekkingsgraad: volledige toeslagverlening

Bij de toepassing van dit toeslagbeleid wordt de beleidsdekkingsgraad gehanteerd zoals deze aan DNB dient te worden gerapporteerd. Het bestuur kan bij de besluitvorming ook de dekkingsgraad betrekken die wordt bepaald op basis van de actuele swapmarkt rentecurve. Bij de bepaling van de omvang van een te verlenen toeslag zal steeds rekening worden gehouden met wet- en regelgeving, die thans in ieder geval bepaalt dat er niet méér toeslag mag worden verleend dan naar verwachting in de toekomst te realiseren is.

Deze maatregel raakt de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, waarbij de laatste groep het verlies aan koopkracht direct voelt. Voor actieve en gewezen deelnemers bestaat immers nog de mogelijkheid dat de gemiste toeslag in de toekomst wordt gecompenseerd.

Het verlenen van een toeslag van 1% leidt tot een daling van de (beleids)dekkingsgraad van circa 1,2%. Door niet een toeslag te verlenen van 1% wordt zo een daling van dekkingsgraad van circa 1,2% voorkomen.

3.2 Maatregel 2: premieopslag (voorwaardelijk)

Het verhogen van de pensioenpremie is geen autonome bevoegdheid van het bestuur. Het doorvoeren van een premieopslag behoeft altijd overleg met CAO-partijen. Desalniettemin heeft het bestuur naar de inzetbaarheid en financiële effect van een premieopslag die ter verhoging van de beleidsdekkingsgraad aan CAO-partijen kan worden voorgelegd. De premieopslag heeft derhalve een voorwaardelijk karakter en kan alleen na overeenstemming tussen het bestuur en CAO-partijen worden ingezet. Indien overeenstemming wordt bereikt, wordt premieopslag ten aanzien van de te hanteren volgorde geduid als maatregel 2.

Conform het huidige herstelplan wordt gedurende de herstelperiode minimaal de gedempte kostendekkende premie gehanteerd. Premieopslag in het kader van het financieel crisisplan is een verhoging van de feitelijke premie. Dat wil zeggen een opslag bovenop de gedempte kostendekkende premie zonder wijziging van de toezegging (zoals de hoogte van het opbouwpercentage en/of franchise).

Zoals gezegd, heeft een premieopslag overleg met CAO-partijen alvorens deze kan worden ingezet. Als daarvan sprake is, zal ook worden bezien hoe de premieopslag zich verhoudt tot de evenwichtige afweging van belangen. Immers, bij een premieopslag wordt alleen de groep van actieve deelnemers geraakt en niet de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Met de premieopslag deelt ook de werkgever in de pijn.

Dan zal tevens, mede in het licht van de proportionaliteit, bezien worden wat de herstelkracht is van de premieopslag. De pensioenpremie bedraagt over 2015 ongeveer 2% van de voorziening pensioenverplichtingen. Om op korte termijn een wezenlijke bijdrage aan het herstel te leveren is een flinke premiestijging nodig. Indien de feitelijke premie met 30% stijgt, dan leidt dit tot een herstel van de (beleids)dekkingsgraad met circa 0,6% per jaar. De herstelkracht op korte termijn is derhalve klein.

Indien de premieopslag als maatregel verder wordt uitgewerkt, dan dient in ieder geval aandacht te worden besteed aan het vaststellen van een maximering van de opslag en aan het maken van afspraken over het vervallen van de opslag. Dit maakt communicatie hierover makkelijker en voorkomt dat iedere keer heronderhandeld dient te worden.

Voor zover een premieopslag niet als aanvullende maatregel kan worden ingezet dan wel niet voldoende bijdraagt aan het noodzakelijke herstel vanuit de crisissituatie, zullen aanvullende maatregelen zoals hierna beschreven, onderzocht en geëffectueerd worden.

3.3 Maatregel 3: bijstorting/achtergestelde lening werkgever (voorwaardelijk)

Thans bestaat er voor de werkgever geen bijstortingsverplichting. Evenmin bestaat er voor de werkgever de verplichting om een achtergestelde lening, met de aan pensioenfondsen aan dit soort leningen gestelde voorwaarden, te verstrekken. Overleg met de werkgever is nodig alvorens bijstorting en achtergestelde leningen als mogelijke maatregelen kunnen worden aangeduid.

Omdat bijstorting en het verstrekken van een achtergestelde lening door de werkgever geen definitieve maatregelen zijn die het bestuur zelfstandig kan inzetten, worden deze maatregelen –net als premieopslag– aangemerkt als maatregelen met een voorwaardelijk karakter. Indien overeenstemming wordt bereikt, worden bijstorting en/of achtergestelde lening ten aanzien van de te hanteren volgorde geduid als maatregel 3.

Voor zover een bijstorting en /of achtergestelde lening niet als aanvullende maatregelen kunnen worden ingezet dan wel onvoldoende bijdragen aan het noodzakelijke herstel vanuit de crisissituatie, zullen aanvullende maatregelen in de vorm van een uniforme of gedifferentieerde korting van de pensioenaanspraken en –rechten, onderzocht en geëffectueerd worden.

3.4 Maatregel 4: versoberen pensioenregeling

Het bestuur heeft zich ook gebogen over het versoberen van de pensioenregeling als mogelijke maatregel. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat het niveau van de huidige gedempte kostendeckende premie wordt gehandhaafd waarbij de reguliere opbouw naar de toekomst wordt verlaagd (bijvoorbeeld reductie opbouwpercentage). Hierdoor wordt er meer premie betaald dan benodigd is. Het meerdere wordt gebruikt om de (beleids)dekkingsgraad te verhogen.

Uiteindelijk is besloten om het versoberen van de pensioenregeling niet aan te merken als in te zetten maatregel. Dit vanwege het structurele karakter van een versobering van de pensioenregeling en omdat het lastig is deze maatregel ongedaan te maken.

3.5 Maatregel 5: aanpassen beleggingsbeleid

Het bestuur heeft ook gekeken naar het aanpassen van het beleggingsbeleid als maatregel om de dekkingsgraad te verhogen. Het bestuur kan, mits de beleidsdekkingsgraad niet zodanig is gedaald dat deze zich onder het minimaal vereiste niveau bevindt, eenmalig besluiten om het beleggingsrisico te vergroten. Het doel daarvan is dan om het verwachte rendement te verhogen en daarmee dan de

herstelkracht van het fonds te vergroten. Het bestuur is zich evenwel terdege bewust van het feit dat een dergelijke vergroting van het beleggingsrisico geen garantie vormt voor het noodzakelijke herstel van de beleidsdekkingsgraad.

3.6 Maatregel 6: uniform korten

Het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is een noodmaatregel die verbonden is aan strikte regelgeving uit de Pensioenwet en die alleen in uiterste gevallen mag worden ingezet. De herstelkracht van korten is substantieel en kan alleen worden ingezet om ten minste het haalbare pad te bereiken dan wel om op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen te komen als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad. Een uniforme korting met een bepaald percentage levert een stijging van de (beleids)dekkingsgraad op met hetzelfde percentage.

Het fonds hanteert uniform korten als uitgangspunt bij korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Deze worden met een gelijk percentage verminderd. Daarmee worden actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijke mate geraakt. Dit uitgangspunt kan worden gemotiveerd vanuit oogpunt van solidariteit. Als het goed gaat met het fonds profiteert iedereen hiervan, in slechte tijden geldt het omgekeerde.

Het effect van uniform korten pakt voor de verschillende groepen echter anders uit. Pensioengerechtigden merken een korting direct door koopkrachtverlies. Voor actieve en gewezen deelnemers wordt het koopkrachtverlies uitgesteld en bestaat de mogelijkheid dat de korting ongedaan wordt gemaakt voordat het pensioen in gaat.

Het bestuur kan in enig jaar besluiten de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten procentueel te korten. Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig om voldoende te kunnen herstellen. De korting wordt, conform geldende wet- en regelgeving, pas ten vroegste één maand na de aankondiging aan de belanghebbenden geëffectueerd. Deze tijdsplanning is ook van toepassing indien het bestuur besluit om niet uniform, maar gedifferentieerd te korten (zie volgende paragraaf).

3.7 Maatregel 7: gedifferentieerd korten

Indien naar mening van het bestuur de gepensioneerden teveel worden geraakt door toepassing van uniform korten, dan kan het bestuur besluiten om het herstel te bewerkstelligen door eerst gedifferentieerd te korten. Bijvoorbeeld in het geval dat vóór het kortingsbesluit al geruime tijd aan pensioengerechtigden geen toeslag is verleend. Bij gedifferentieerd korten worden de pensioenrechten van de pensioengerechtigden niet of in mindere mate aangetast. De pensioenaanspraken van de actieve en gewezen deelnemers worden op eenzelfde wijze gekort. Overweging van deze keuze is dat actieve en gewezen deelnemers slechts indirect het effect van vermindering van hun aanspraken voelen. Verder bestaat voor deze groepen de kans dat de korting ongedaan wordt gemaakt en het opgelopen koopkrachtverlies hersteld wordt. Pensioengerechtigden worden door deze maatregel van gedifferentieerd korten dus geheel of gedeeltelijk ontzien. Dat kan ook gelden voor de gewezen deelnemers als deze groep naar mening van het bestuur ook teveel wordt geraakt door een uniforme korting.

Indien sprake is van een uniforme korting van de pensioenaanspraken van de actieve en gewezen deelnemers met 10% dan leidt dit tot een toename van de (beleids)dekkingsgraad met ongeveer 11%.

3.8 Samenvattend overzicht

In de navolgende tabel is per maatregel een verwijzing opgenomen naar de documenten van het fonds en wordt de inzet en prioritering aangegeven.

Maatregel	Abtn	Uitvoerings- overeenkomst	Pensioen- reglement	Inzet en prioriteit
Geen of beperkte toeslagverlening	Art. 7.1	–	–	Regulier beleid
Premieopslag (voorwaardelijk)	–	–	–	Afhankelijk van CAO-besluitvorming
Bijstorten / achtergestelde lening werkgever (voorwaardelijk)	–	–	–	Afhankelijk van werkgever
Versoberen pensioenregeling	–	–	–	N.v.t.
Aanpassen beleggingsbeleid	–	–	–	Afhankelijk van besluitvorming bestuur en mits toegestaan.
Uniform korten	–	–	Art. 14.5 (A) Art. 14.5 (B-basis) Art. 15.5 (B-excedent)	1 ^e
Gedifferentieerd korten	–	–	Art. 14.5 (A) Art. 14.5 (B-basis) Art. 15.5 (B-excedent)	2 ^e

4. Maatregelen ongedaan maken

De in hoofdstuk 3 genoemde maatregelen worden zo snel mogelijk ongedaan gemaakt. Hierbij komen de volgende maatregelen in aanmerking om ongedaan gemaakt te worden:

1. Gedifferentieerd korten
2. Uniform korten
3. Premieopslag indien toegepast
4. Niet toegekende toeslagen

Een eventuele bijstorting van de werkgever is een maatregel die naar de mening van het bestuur een structureel karakter heeft en zich niet goed leent om ongedaan gemaakt te worden. Daarnaast is er geen sprake van een bijstorting indien de mogelijkheid bestaat dat de bijstorting ongedaan gemaakt wordt. In die situatie is sprake van een achtergestelde lening.

De volgorde van het ongedaan maken van genomen maatregelen is in beginsel gelijk aan bovengenoemde volgorde.

Bij het ongedaan maken van een uniforme korting onderscheidt het bestuur 2 varianten:

- Uniform ongedaan maken van de uniforme korting.
- Eerst ongedaan maken korting gepensioneerden en vervolgens ongedaan maken korting actieve en gewezen deelnemers. Hierbij gelden dezelfde overwegingen als bij het gedifferentieerd korten.

Voor de teruggave van gekorte pensioenen en inhaaltoeslag gelden de navolgende voorwaarden:

- de beleidsdekkingsgraad mag door de teruggave van gekorte pensioenen en/of inhaaltoeslag niet zakken tot onder de vereiste dekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij de volledige ambitie in de toekomst waargemaakt kan worden; en
- er mag in enig jaar voor de teruggave van gekorte pensioenen en/of inhaaltoeslag ten hoogste een vijfde van het overschot worden aangewend. Het overschot is het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad.

Momenteel is geen beleid vastgelegd om een tijdelijke hogere feitelijke premie (premieopslag) middels premiekorting te compenseren. Indien naar mening van het bestuur ruimte is voor premiekorting, dan zal het bestuur in overleg met de CAO-partijen beleid hiervoor maken.

Het bestuur beziet het ongedaan maken van maatregelen in de context van het moment waarop het besluit wordt genomen.

5. Toetsing maatregelen aan evenwichtige belangenafweging

In artikel 105, lid 2 van de Pensioenwet is opgenomen dat het bestuur bij het bepalen van het beleid op evenwichtige wijze rekening moet houden met de belangen van alle bij het fonds betrokken groepen. Dit geldt ook voor het financieel crisisplan. Aspecten die hierbij van belang zijn:

- Op welke groepen heeft een maatregel impact en in welke mate?
- Is er voldoende evenwicht tussen de gevolgen en de herstelkracht van een maatregel?
- Hoe een maatregel ongedaan te maken als er weer sprake is van herstel?
- Wat zijn de effecten van een maatregel op de solidariteit?

Het bestuur heeft bij het opstellen van het financieel crisisplan rekening gehouden met bovenstaande aspecten. In het hiernavolgende wordt hier nader op ingegaan.

Voor het antwoord op de vraag of er evenwicht is tussen de impact van de maatregelen en de herstelkracht is eerst van belang vast te stellen welke maatregelen effectief ingezet kunnen worden.

Zoals eerder gezegd leent het versoberen van de pensioenregeling zich vanwege het structurele karakter niet goed als maatregel om incidentele schokken op vangen. Verder is het niet verlenen van toeslagen op grond van het toeslagbeleid al ingezet.

Het verhogen van de premie, het bijstorten door de werkgever – mits over deze voorwaardelijke maatregelen overeenstemming is bereikt – en (het al dan niet gedifferentieerd) korten blijven dan als maatregelen over die het fonds kan nemen in geval van een crisissituatie.

Een premieopslag heeft over het algemeen op korte termijn beperkte herstelkracht, maar kan wel een substantiële impact hebben op actieven. Een verhoging van de feitelijke premie met 30% leidt slechts tot een herstel van de (beleids)dekkingsgraad met circa 0,6% per jaar. Een premieopslag is echter te rechtvaardigen vanuit de gedachte dat alle stakeholders moeten bijdragen aan het herstel (bij een premieopslag zijn dat de actieven en werkgever) en (gedifferentieerd) korten pas het uiterste redmiddel is.

Korten heeft grote herstelkracht, maar is maatschappelijk moeilijk aanvaardbaar. Met de uniforme kortingsmaatregel worden actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden in gelijke mate geraakt. Dit kan worden gerechtvaardigd vanuit het oogpunt van solidariteit. Uniform korten pakt echter anders uit voor de verschillende groepen. Gepensioneerden merken dit direct. Actieve en gewezen deelnemers hebben meer kans dat de korting ongedaan wordt gemaakt. Daarom wordt enige bescherming gegeven aan pensioengerechtigden door het toepassen van een gedifferentieerde korting. De actieve deelnemers en gewezen deelnemers worden dan in dezelfde mate gekort en de pensioengerechtigden worden dan niet of in mindere mate gekort.

Gelet op het gehele pakket aan maatregelen en de prioritering van de maatregelen kan de conclusie worden getrokken dat het beleid bij een crisissituatie voldoende evenwichtig is.

Een bijstorting door de werkgever kan zeer effectief zijn. Op dit moment is de werkgever daartoe niet verplicht. Overleg met de werkgever is nodig alvorens de bijstorting als maatregel kan worden aangemerkt.

De impact op de dekkingsgraad bij de verschillende crisismaatregelen is in de navolgende tabel weergegeven.

Crisismaatregel	Inzet maatregel	Impact op (beleids)dekkingsgraad	Effectiviteit
Geen of beperkte toeslagverlening	Niet verlenen van toeslag van 1 %	+ 1,2%	jaarlijks
Premieopslag (voorwaardelijk)	Verhoging van 30%	+ 0,6%	jaarlijks
Bijstorten / achtergestelde lening werkgever (voorwaardelijk)	Storting € 1 mln.	+ 0,6%	eenmalig
Korten pensioenaanspraken en –rechten	Korten met 1 %	+ 1,1%	eenmalig

6. Communicatie over genomen maatregelen

In dit hoofdstuk staat de communicatie van het financieel crisisplan. Dit maakt onderdeel uit van het communicatieplan van het fonds. De daarin vastgelegde uitgangspunten zoals duidelijke en begrijpelijke communicatie vormen ook de basis voor de communicatie omtrent het beleid in geval van een financiële crisissituatie.

6.1 Doelgroepen

De primaire doelgroepen zijn de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden. De communicatie richt zich op deze drie doelgroepen. Hierna te noemen 'de belanghebbenden'.

6.2 Doelstellingen

De belanghebbenden tijdig, duidelijk en begrijpelijk informeren over de crisissituatie, de maatregelen, het waarom van de maatregelen en de gevolgen ervan voor de belanghebbenden.

Tijdig informeren

Zodra het financieel crisisplan definitief is, informeert het fonds de belanghebbenden over het, voor een deel gewijzigde, beleid (communicatiefase 1).

Op het moment dat het fonds constateert dat het zich in een crisissituatie bevindt, dan start communicatiefase 2: de belanghebbenden worden proactief over de crisissituatie en het proces geïnformeerd. Zodra de besluitvorming over de te nemen maatregelen heeft plaatsgevonden, informeert het fonds de belanghebbenden binnen een maand over de maatregelen (communicatiefase 3). Het fonds bereidt proactief de communicatie voor om de communicatie tijdig te kunnen realiseren.

Als de situatie bij het fonds zodanig is, dat maatregelen ongedaan gemaakt kunnen worden, dan start communicatiefase 4. Het fonds informeert de belanghebbenden binnen een maand na de definitieve besluitvorming over het ongedaan maken van maatregelen.

Daarna, en tussen communicatiefase 3 en 4, blijft het fonds de belanghebbenden regelmatig informeren over de ontwikkeling van de financiële situatie van het fonds (communicatie fase 5).

6.3 Centrale boodschap

"De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet zoals verwacht. Het is belangrijk dat de financiële situatie verbetert, voor behoud van een pensioenregeling zoals we die nu kennen. Dan kunnen wij u naar de toekomst toe een goed pensioen blijven bieden. Daarbij vindt het bestuur het belangrijk dat alle partijen een bijdrage leveren. Ook van u vragen we een bijdrage."

Het hiervoor genoemde is de centrale hoofdboodschap op het moment dat het bestuur besluit tot aanvullende herstelmaatregelen. In bijlage A staat per communicatiefase de boodschap weergegeven.

6.4 Communicatiemiddelen

Het fonds beschikt over een set aan communicatiemiddelen.

Huidige middelen voor alle belanghebbenden:

- Helpdesk administrateur
- Website
- Brief
- Pensioenoverzicht (UPO)

Huidige middelen alleen voor deelnemers:

- Nieuwsbrieven en personeelsbladen
- Intranet (via werkgever)

Het medium en de boodschap moeten in evenwicht zijn. Bijvoorbeeld een brief aan alle belanghebbenden is een formeel en redelijk zwaar instrument. Dat zet het fonds alleen in als de boodschap eveneens redelijk formeel en zwaar is, hetgeen in het geval van onvoldoende herstel zo is. Zeker op het moment dat er sprake is van korten op pensioenaanspraken en pensioenrechten.

6.5 Communicatie en inzet middelen

Bij onvoldoende herstel zijn diverse scenario's / combinaties van maatregelen mogelijk en iedere maatregel heeft betrekking op bepaalde doelgroepen. Het fonds kiest ervoor om alle belanghebbenden gelijktijdig met dezelfde boodschap, op dezelfde wijze en op hetzelfde moment te informeren. Dit doet het fonds onder andere om alle belanghebbenden te laten zien dat iedere groep een steentje bijdraagt en dat de pijn evenwichtig is verdeeld.

Zeker als het gaat om het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is dat voor belanghebbenden zeer ingrijpend. Het vraagt extra communicatie-inspanningen om de belanghebbenden goed te informeren. Het fonds kan in een dergelijke situatie ervoor kiezen andere dan bovengenoemde communicatiemiddelen te gebruiken. Bijvoorbeeld een bijeenkomst. Bijeenkomsten bieden de mogelijkheid de dialoog met de belanghebbenden aan te gaan en geven de ruimte voor het stellen van vragen. Ook zou het fonds in overleg kunnen gaan met de werkgever om een bijlage bij de salarisspecificatie te voegen.

Het pensioenoverzicht is ieder jaar het belangrijkste communicatiemiddel. De effecten van korten en geen toeslagverlening komen terug in het pensioenoverzicht. Op het moment dat sprake is van deze maatregelen wil het fonds het eerstvolgende pensioenoverzicht waarin die effecten zichtbaar zijn, zo snel als dat de administratie dat mogelijk maakt, verstrekken aan de belanghebbenden. Met in de voorloopbrief uitleg daarover.

In bijlage A een gedetailleerd overzicht van de communicatiefasen, de inhoud van de communicatie, de boodschap per fase en de inzet van de middelen.

6.6 Media

Het fonds informeert de belanghebbenden binnen een maand nadat besluitvorming over de maatregelen heeft plaatsgevonden. Zodat ze informatie niet via andere kanalen, zoals de media, kunnen vernemen. Zeker op het moment dat er sprake is van korten. Want als belanghebbenden die informatie via de media vernemen kan hun vertrouwen worden geschaad.

Verder hanteert het fonds in de communicatie een passief mediabeleid. Het bestuur van het fonds wijst van tevoren een woordvoerder aan, die indien nodig een mediatraining krijgt. Anderen, zoals bestuursleden en de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, zeggen niets en verwijzen journalisten naar de woordvoerder. Het bestuur van het fonds bereidt proactief ook een passief persstatement voor. Zo kunnen vragen goed beantwoord worden, zonder dat het fonds zelf de pers opzoekt.

6.7 Planmatige aanpak

Zodra sprake is van onvoldoende herstel en dit plan in werking treedt, wordt een tijdelijk team geformeerd dat de lead heeft voor de uitvoering en eventuele bijsturing van de communicatie. Het team bestaat uit een of twee bestuursleden, de woordvoerder, eventueel een communicatieadviseur en (zeker in geval van een bijstorting) een afvaardiging van de werkgever voor zover deze daar prijs op stelt. Het team start met het tegen het licht houden van deze communicatie uitgangspunten in relatie tot de actuele situatie. Want dat kan vragen om aanpassingen en/of verdere detaillering. Ook maakt het team afspraken over het tijdsplan gekoppeld aan de communicatiefasen. Het team houdt het bestuur op de hoogte.

6.8 Toetsing en evaluatie

Het fonds hecht aan duidelijke en begrijpelijke communicatie. De reacties worden secuur gevolgd en telkens getoetst op de noodzaak tot (re)actie. Tussentijds wordt het geheel aan communicatie

geëvalueerd in samenhang met de vragen van deelnemers, website statistieken en andere beschikbare gegevens. Dit kan leiden tot tussentijdse aanpassingen in de communicatie. Achteraf wordt de totale communicatie geëvalueerd.

7. Besluitvormingsproces

Op grond van de statuten worden besluiten van het bestuur bij meerderheid van stemmen genomen waarbij ten minste de helft van de bestuursleden plus één aanwezig moet zijn. Dit besluitvormingsproces geldt ook voor een besluit tot toepassing van onderhavig financieel crisisplan.

Het bestuur komt binnen 1 week bijeen dan wel vergadert telefonisch op initiatief van een van de bestuursleden, maar in elk geval als blijkt dat de beleidsdekkingsgraad, die maandelijks wordt vastgesteld, in een situatie van een tekort onder het haalbare pad geraakt. De initiatiefnemer draagt zorg voor het informeren van de bestuursleden en organiseert een vergadering. Het bestuur stelt zich op de hoogte van de situatie, neemt besluiten en zet de benodigde acties uit.

In de navolgende tabel wordt per maatregel weergegeven welke partijen betrokken worden in het besluitvormingsproces en hoe de procesgang in grote lijnen verloopt. Per maatregel is een tijdspanne vermeld voor wat betreft de tijd die naar verwachting nodig zal zijn om tot een zorgvuldige besluitvorming te komen.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Geen indexatie	Bestuur	Het bestuur zal, gehoord het advies van de actuaris, op basis van het toeslagbeleid besluiten om geen toeslag te verlenen.	1 – 2 maanden
Premieopslag (voorwaardelijk)	CAO-partijen en Bestuur	Het bestuur zal de werkgever verzoeken om in overleg met de vakbonden te onderzoeken in hoeverre een premieopslag als mogelijke herstelmaatregel kan worden ingezet.	3 – 6 maanden
Bijstorting / achtergestelde lening door de werkgever	Bestuur en werkgever	Nadat het bestuur tot de conclusie komt dat niet indexeren en een eventuele premieopslag niet voldoende herstelkracht bieden, zal de werkgever benaderd worden om te bezien of een bijstorting dan wel achtergestelde lening als maatregel inzetbaar zijn.	1 - 3 maanden
Korten van de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten.	Bestuur	Indien de hiervoor opgesomde maatregelen onvoldoende herstelkracht bieden, zal het bestuur besluiten tot een daadwerkelijke korting van de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten.	2 – 3 maanden

8. Jaarlijkse toetsing actualiteit beleidsplan bij dekkingstekort

Het bestuur toetst eenmaal per jaar of het financieel crisisplan nog voldoende actueel is. Daarnaast kan het bestuur het plan gedurende het jaar aanpassen.

BIJLAGE A: Communicatie en inzet middelen per fase

Communicatiefase	Informereren over	Centrale boodschap	Inzet middelen
Fase 1: definitief financieel crisisplan	Het financieel crisisplan	“Het herstel van de financiële positie van het fonds loopt gelijk aan het tijdpad van het herstelplan. Of dit zo blijft, is niet zeker omdat de koersen van de aandelen en de hoogte van de rente daarop invloed uitoefenen. Daarom heeft bestuur van het fonds een financieel crisisplan opgesteld. We willen u informeren over de inhoud daarvan”	Brief naar alle belanghebbenden Website Q&A's helpdesk Deelnemersvergadering
Fase 2: onvoldoende herstel (voorafgaand aan de besluitvorming over de maatregelen)	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan Mogelijke maatregelen en de betekenis ervan voor de belanghebbenden De zwaarte van de maatregelen en de wegingen van het bestuur Procesinformatie	“De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet goed genoeg. Het bestuur van het fonds bekijkt op dit moment welke maatregelen genomen moeten worden. (Optioneel: we proberen alles op alles te zetten om korten te voorkomen.) U hoort van ons.”	Brief naar alle belanghebbenden Website Q&A's helpdesk Deelnemersvergadering
Fase 3: besluitvorming over maatregelen (binnen een maand na besluitvorming)	Financiële situatie Herstelpad vs. herstelplan De maatregelen en die genomen zijn, wat betekent dit voor u (doelgroepspecifiek) en het waarom van die besluitvorming Gevolgen van de maatregelen en in het bijzonder voor de hoogte van het pensioen Evenwichtige verdeling van de pijn over de doelgroepen Verwachtingen toekomst Gevolgen voor waardeoverdracht Procesinformatie	“De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet zoals verwacht. Het is belangrijk dat de financiële situatie verbetert, voor behoud van een pensioenregeling zoals we die nu kennen. Dan kunnen wij u naar de toekomst toe een goed pensioen blijven bieden. Daarbij vindt het bestuur het belangrijk dat alle partijen een bijdrage leveren. Ook van u vragen we een bijdrage.”	Brief naar alle belanghebbenden (in geval van korten uiterlijk een maand voordat de feitelijke korting plaatsvindt)* Website Intranet werkgever Q&A's en instructie helpdesk Aanvullend in geval van korten: Deelnemersvergadering Extra informatie (op de voorloopbrief van het) pensioenoverzicht ** Bijlage bij de salarisspecificatie

<p>Fase 4: Ongedaan maken van de maatregelen</p>	<p>Financiële situatie van het fonds is verbeterd.</p> <p>Herstelpad vs. herstelplan</p> <p>Ongedaan maken van de genomen maatregelen, wat betekent dit voor u en in het bijzonder voor de hoogte van het pensioen</p> <p>Gevolgen voor waardeoverdracht</p>	<p>“De financiële situatie is verbeterd. Het fonds gaat de genomen maatregelen ongedaan maken.”</p>	<p>Brief naar alle belanghebbenden</p> <p>Website</p> <p>Q&A's helpdesk</p> <p>Deelnemersvergadering</p>
<p>Fase 5: Regelmatige en structurele communicatie over de financiële situatie</p>	<p>Financiële situatie van het fonds</p> <p>Herstelpad vs. herstelplan</p>	<p>“De financiële situatie is gezond / blijft krap /</p> <p>Wij houden de vinger aan de pols en houden u op de hoogte.”</p>	<p>Brief aan alle belanghebbenden</p> <p>Deelnemersvergadering</p> <p>Website (maandelijkse update dekkingsgraad)</p> <p>Intranet werkgever (regelmatig een nieuwsbericht met informatie over de financiële situatie)</p>

** Op het moment dat besloten wordt tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten geldt de verplichting dat alle belanghebbenden (alsmede de werkgever en DNB) minimaal één maand voor de feitelijke korting schriftelijk geïnformeerd worden over het besluit tot vermindering van de pensioenaanspraken en de pensioenrechten.*

*** Het fonds heeft een herstelplan. In het pensioenoverzicht, in de startbrief en in de stopbrief is daar, conform de informatieverplichtingen, informatie over opgenomen. Als het fonds besluit tot korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten, dan heeft dat effect op de pensioenen. De uitleg daarover voegt het fonds voor de belanghebbenden die het betreft toe aan de informatie die al in het pensioenoverzicht staat.*

Bijlage 7 Visie, missie en strategie

Visie, Missie en Strategie Stichting Opf Invista

Definities:

Visie:

- a. Is een algemene voorstelling van de toekomst van de organisatie
- b. Geeft aan waarvoor de mensen in de organisatie gaan en wat hun toekomstdroom is

Missie:

- a. Definieert het bestaansrecht en identiteit van de organisatie
- b. Door middel van je missie geef je aan wie je bent, wat je doet en wat je wil bereiken

Strategie:

- a. Geeft weer hoe de in de visie gestelde inzichten en doelstellingen bereikt gaan worden
- b. Geeft een samenhangende reeks stappen aan voor het handhaven van de continuïteit op langere termijn

VISIE

Het algemene beleidsuitgangspunt is om de pensioentoezegging na te komen en wel tegen zo laag mogelijke maar stabiele premies en uitvoeringskosten met behoud van de waarde vaste koopkracht van de uitkeringen.

MISSIE

De Stichting Pensioenfonds Invista is een Opf als bedoeld in de Pensioenwet en heeft als doel de belanghebbenden bij te staan in de geldelijke gevolgen van ouderdom, invaliditeit en overlijden door middel van het toekennen van pensioen of aanspraken erop. Het fonds wil dit bereiken door het innen van geldelijke bijdragen van de werkgever, aangesloten ondernemingen en bijdragen van actieve deelnemers; deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit uitkeringen te betalen bij ouderdom, invaliditeit en overlijden. De regels voor het innen van de bedragen, beleggen, beheren en het uitkeren zijn vastgelegd in het pensioenreglement en andere spelregels binnen het fonds; passende wettelijke regels vinden hier eveneens toepassing, zoals de eisen voor deskundigheid van de bestuursleden van het fonds en de voorwaarden gesteld door de toezichthouders.

STRATEGIE

1. De strategie kan op korte termijn worden gewijzigd op grond van wettelijke maatregelen,

financiële kaders, sterftetabellen, gewijzigde beleggingsresultaten en maatregelen/wensen van de sociale partners en de uitvoerder. Een uitgebalanceerd financieel beleid is nodig.

2. Vermogensbeheerders aan te spreken op een voortdurende inzet de resultaten van hun activiteiten aantoonbaar te verbeteren zoals rendement van beleggingen en risicoafweging die erbij hoort tegen een benchmark.
3. Met de uitvoerder zijn via een SLA afspraken gemaakt hoe de dienstverlening is te organiseren .
4. De financiële adviseurs stimuleren om ons tijdig op ontwikkelingen te wijzen die de performance van het fonds beïnvloeden, zowel negatief als positief.
5. Uitstekend contact met de sponsor/werkgever om zijn positie te kennen met betrekking tot zijn ondersteuning van het fonds.
6. Altijd voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving.
7. Aangezien het bestuur de financiële positie en de opzet van het fonds als geheel beziet, is in de ABTN een dekkingsgraad afhankelijk beleidskader uiteengezet met betrekking tot het toeslagbeleid, premiebeleid en beleggingsbeleid in onderlinge samenhang.
8. Het fonds heeft de ambitie om de koopkracht van de pensioenaanspraken en –rechten op peil te houden door deze op basis van bepaalde maatstaven te indexeren.
9. Het fonds heeft ook de ambitie de beleggingsrisico's te beheersen door middel van duidelijke afspraken met de vermogensbeheerder en de kosten voor de werkgever en de deelnemers zo laag mogelijk te houden.

Bijlage 8 Beleggingsplan 2018

INVISTA™

Stichting Pensioenfonds Invista

Beleggingsplan 2018

Januari 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
1.1. Introductie	3
1.2. Doel van het beleggingsplan	3
2. Beleidskader.....	3
2.1. Doelstelling	3
2.2. Beleggingsovertuigingen.....	3
2.3. Risicohouding.....	4
3. Strategisch beleggingsbeleid 2016-2018	5
3.1 Parameters ALM	5
3.2. Aansluiting strategische beleggingsmix en rente-afdekking bij beleidskader	6
3.2.1. Strategische beleggingsmix.....	6
3.2.2. Rente-afdekking	7
3.3. MVB-beleid	8
3.4. Prudent person onderbouwing.....	8
4. Beleggingsbeleid 2018	9
4.1. Verwachte ontwikkelingen van de financiële markten	9
4.2. Beleggingsmix 2018	9
4.3. Bandbreedtes.....	10
4.4. Herbalancering.....	11
4.5. Actief beheer.....	12
4.6. Valuta-afdekking	12
4.7. Mandaten 2018.....	13
4.8. Keuze uitvoerder	13
4.9. Invulling van beleggingscategorieën en renteafdekking	14
4.9.1. Matching portefeuille	14
4.9.2. Return portefeuille.....	16
4.10. Beheer en beleid Securities Lending.....	19
5. Risicometing en beheersing.....	20
6. Monitoring en Evaluatie.....	22
6.1. Monitoring – t.o.v. verplichtingen	22
6.2. Monitoring - asset classes en actief beheer	23
6.3. Evaluatie – operationeel vermogensbeheer.....	24
6.4. Evaluatie – beleggingsbeleid.....	25
Bijlage.....	27

1. Inleiding

1.1. Introductie

Dit document bevat het (strategisch) beleggingsplan van Stichting Pensioenfonds Invista (hierna: Invista), en bestaat uit het strategisch beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid geldt voor de periode 2016 tot en met 2018, het jaarlijkse beleggingsbeleid in dit document geldt voor 2018.

1.2. Doel van het beleggingsplan

In dit (strategisch) beleggingsplan is vastgelegd op welke wijze Invista het vermogen beheert. Het (strategisch) beleggingsbeleid is vormgegeven met de risicohouding, de doelstelling en de beleggingsovertuigingen als uitgangspunt. Het lange termijn strategische beleggingsbeleid van Invista wordt vastgesteld aan de hand van een ALM-studie, die tenminste eens in de drie jaar wordt uitgevoerd. Een ALM-studie gaat uit van lange termijn economische veronderstellingen. Jaarlijks wordt op basis van kort/middellange termijn economische verwachtingen het jaarlijkse beleggingsbeleid bepaald. In het jaarlijkse beleggingsbeleid worden keuzes gemaakt over de invulling van het beleggingsbeleid, onder andere over de keuzes voor actief of passief beleggen en de keuze van de operationeel vermogensbeheer voor de uitvoering. De uitvoering vindt plaats door operationeel vermogensbeheerder die is aangesteld door Invista. Invista monitort en evalueert het beleid en de uitvoering daarvan op regelmatige basis, met als doel om countervailing power te behouden ten opzichte van de uitbestede taken.

Het (strategische) beleid is niet statisch. Dit wil zeggen dat ondanks dat het beleggingsbeleid in principe voor het gehele jaar wordt vastgesteld, dit tussentijds kan worden aangepast door het bestuur. Mogelijke aanleidingen voor het tussentijds aanpassen van het beleid kunnen zijn: veranderende omstandigheden (bv. marktontwikkelingen, andere economische verwachting), wijzigingen in wet- en regelgeving, veranderingen in de verplichtingen van het fonds, et cetera. Wijzigingen worden alleen doorgevoerd als dit wettelijk is toegestaan, en worden door het bestuur goedgekeurd.

2. Beleidskader

2.1. Doelstelling

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen zowel op korte, als op lange termijn veilig te stellen wenst het bestuur de middelen op verantwoorde wijze te beleggen. Daarbij wordt, binnen de afgesproken risicohouding met sociale partners, gestreefd naar het creëren van een situatie waarbij:

- De nominale pensioentoezeggingen worden waargemaakt en de koopkracht van actieven en inactieven gemiddeld met minimaal de prijsinflatie worden gecorrigeerd.
- Een lange termijn rendement op het belegde vermogen wordt behaald dat er voor zorgt dat de kans op het korten van de pensioenaanspraken relatief laag is en dat de hoogte van de korting beperkt blijft.
- Rekening wordt gehouden met aanvaardbare risico's op lage dekkingsgraden, het risico is aanvaardbaar als het fonds niet in onderdekking komt in een slecht weer scenario.

2.2. Beleggingsovertuigingen

Invista heeft een aantal beleggingsovertuigingen geformuleerd, die het kader vormen waarbinnen het beleggingsbeleid wordt uitgevoerd. De beleggingsovertuigingen vormen het startpunt voor de bepaling van het (strategische) beleggingsbeleid en de bereidheid om beleggingsrisico's te lopen. De beleggingsovertuigingen zijn als volgt geformuleerd:

1. Het uitgangspunt bij het bepalen van het beleggingsbeleid bestaat uit de doelstelling en de aard van de pensioenverplichtingen.
2. De keuze van de samenstelling van de beleggingsmix wordt gezien als de belangrijkste keuze in relatie tot het uiteindelijk te behalen rendement.
3. Diversificatie van beleggingen zorgt voor een verbetering van het risico-/rendementsprofiel van het fonds, maar diversificatie is geen doel op zich.
4. Het nemen van beleggingsrisico's wordt op lange termijn beloond.
5. Omdat de prijzen van beleggingen kunnen afwijken van de veronderstelde waarde van deze beleggingen, kan actief beheer bijdragen aan een hoger rendement.
6. Het pensioenfonds geeft invulling aan duurzaam beleggen om daarmee een bijdrage te leveren aan de maatschappij en een duurzame wereld.
7. Het fonds sluit bij voorbaat geen enkele beleggingscategorie of -strategie uit. Risicofactoren van verschillende beleggingscategorieën zijn volledig bekend en worden onderkend.
8. Een efficiënte fondsorganisatie draagt op lange termijn positief bij aan het verwachte beleggingsrendement.
9. Het fonds is van mening dat risk management een positieve bijdrage levert aan het resultaat door het effectief nemen van beleggingsrisico's en het voorkomen van onbedoelde risico's.
10. Het fonds dekt valutarisico's over het algemeen niet af omdat deze relatief beperkt zijn en vooral in zakelijke waarden worden genomen, waar compenserende effecten de impact deels neutraliseren.

2.3. Risicohouding

Invista heeft de risicohouding van sociale partners, middels een doorrekening met een aanvangshaalbaarheidstoets (uitgevoerd in 2015), geaccepteerd. De risicohouding is onderverdeeld in een korte en lange termijn risicohouding.

De risicohouding voor de lange termijn is als volgt beschreven:

- De vastgestelde ondergrenzen zijn 90% voor het verwacht pensioenresultaat uitgaande van het vereist eigen vermogen en 84% voor het verwacht pensioenresultaat uitgaande van de feitelijke financiële positie.
- Voor het pensioenresultaat in het slechtweersscenario is een maximale afwijking van 52% ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat op basis van de feitelijke financiële positie vastgesteld.

De risicohouding op de korte termijn is als volgt omschreven:

- Op basis van de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds bedraagt het vereist eigen vermogen per 1 januari 2015 117,9%. De vastgelegde bandbreedtes rondom de strategische vermogensverdeling leiden tot een korte termijn risicohouding met een ondergrens van het vereist eigen vermogen van (afgerond) 109% en een bovengrens van het vereist eigen vermogen van (afgerond) 120%.
Per 1 januari 2016 bedraagt de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix 120,2%. Toepassing van de hierboven genoemde bandbreedtes op deze vereiste dekkingsgraad resulteert in een ondergrens van het vereist eigen vermogen van (afgerond) 111% en een bovengrens van het maximum vereist eigen vermogen van (afgerond) 122%.

3. Strategisch beleggingsbeleid 2016-2018

Het strategisch beleggingsbeleid van Invista wordt vormgegeven en onderbouwd door het uitvoeren van een ALM-studie. In de ALM-studie wordt op basis van lange termijn economische vooruitzichten en het door het bestuur vastgestelde beleidskader (doelstelling, beleggingsovertuigingen en risicohouding) een voor Invista optimale strategische beleggingsmix vastgesteld. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het optimale niveau van de afdekking van het valuta- en renterisico. Door middel van scenario-analyses en doorrekeningen voor maatmannen wordt de robuustheid van de beleggingsmix getoetst.

Belangrijke criteria bij de beoordeling van de resultaten van de verschillende alternatieven die doorgerekend worden in een ALM-studie zijn de ontwikkeling van de dekkingsgraad, de kans op korten en de ontwikkeling van de koopkracht. Deze maatstaven worden doorgerekend in een stochastische analyse en voor diverse deterministische scenario's.

Het strategische beleggingsbeleid voor 2016 tot en met 2018 is als volgt vastgesteld:

Categorie	Strategische norm
Vastrentende waarden	60,5%
Aandelen ontwikkelde markten	31,4%
Aandelen opkomende markten	5,6%
Grondstoffen	2,5%
Totaal	100%
Rente-afdekking	65%
Valuta-afdekking	0%

De invulling van het strategische beleid vindt plaats via het jaarlijkse beleggingsbeleid (zie hiervoor hoofdstuk 4). Daarbij wordt rekening gehouden met de verwachte ontwikkelingen van de financiële markten voor het komende jaar.

3.1 Parameters ALM

AZL Actuarial heeft de ALM-studie voor Invista begeleidt in 2016. De rendementen, inflatiepercentages en rentes die gehanteerd zijn in deze ALM-studie zijn gebaseerd op een scenario set van Ortec Finance van ultimo 2015. De gemiddeldes en standaarddeviaties zijn gebaseerd op een set van 2.000 scenario's. Deze zijn gebaseerd op historische waarnemingen en toekomstige verwachtingen voor de verschillende beleggingscategorieën. De parameters die zijn meegenomen in de stochastische scenario-set zijn opgenomen in de bijlage bij dit beleggingsplan. Het bestuur heeft de ALM-parameters geaccordeerd.

De gekozen parameters liggen lager dan de maximale rendementen die zijn vastgesteld door de Commissie Parameters die in het herstelplan zijn meegenomen. Het bestuur heeft besloten om op basis van de voorgestelde parameters de ALM-studie uit te voeren en de strategische beleggingsmix te bepalen.

In de ALM-studie is rekening gehouden met kosten voor het vermogensbeheer van de verschillende beleggingscategorieën. De kostenafslagen zijn gebaseerd op de vermogensbeheerrapportages van Invista, en zijn gebaseerd op een periode van 3 jaar.

Om inzicht te krijgen in wat er gebeurt in specifieke stressscenario's zijn tevens drie deterministische stressscenario's en het deterministische basisscenario doorgerekend. In het basisscenario volgt de stijging van de rente de stijging die reeds in de huidige curve besloten ligt. Prijsinflatie stijgt mee en de aandelen renderen conform verwachting. In het deflatiescenario daalt zowel de rente als de inflatie en storten de aandelenrendementen in. In het inflatiescenario stijgen zowel de rente als de inflatie en aandelen renderen beter dan verwacht. In het stagflatiescenario stijgen zowel de rente als de inflatie. Daarentegen stagneert de economie waardoor de aandelenrendementen omlaag gaan.

Naast de stochastische scenario set en de drie stressscenario's heeft het bestuur in de ALM-studie de resultaten voor enkele maatmannen door laten rekenen. Op basis van deze berekeningen kan het bestuur evenwichtige belangenbehartiging meenemen in de besluitvorming voor de bepaling van de strategische beleggingsmix. Hiervoor is gekeken naar het pensioenresultaat van vier actieve deelnemers (uit de leeftijdscategorieën 26-35, 36-45, 45-55 en 55-65 jaar), het pensioenresultaat van één slaper (51 jaar) en het pensioenresultaat van één gepensioneerde deelnemer (63 jaar). De relatief lage pensioenleeftijd van de gepensioneerde hangt samen met het feit dat er ook vroegpensioenen werden toegekend.

3.2. Aansluiting strategische beleggingsmix en rente-afdekking bij beleidskader

3.2.1. Strategische beleggingsmix

In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend. In deze beleggingsmixen is ervan uitgegaan dat de rente-afdekking 65% bedroeg. In de volgende paragraaf is uitgewerkt welke verschillende niveaus van renteafdekking zijn doorgerekend in de ALM-studie. Op hoofdlijnen zagen deze beleggingsmixen er als volgt uit:

Beleggingsmix	Vastrentende waarden	Zakelijke waarden:	VEV
	- Staatsobligaties - Bedrijfsobligaties	- Aandelen ontwikkelde markten - Aandelen opkomende markten - Grondstoffen	
1	85%	15%	113,4%
2	70%	30%	117,2%
3 (huidig)	60,5%	39,5%	120,2%
4	55%	45%	122,1%
5	40%	60%	128,0%

De beleggingsmix die gekozen wordt vanuit de ALM-studie dient te passen binnen het vastgestelde beleidskader (doelstelling, beleggingsovertuigingen en de risicohouding zoals overeengekomen met sociale partners). De beleggingsmixen 4 en 5 vallen af, omdat deze niet passen binnen de korte termijn risicohouding van Invista. De korte termijn risicohouding heeft een bandbreedte van 111% tot 122%. Daarnaast zat Invista op het moment van het vaststellen van de strategisch mix in onderdekking, en kon om die reden het risicoprofiel niet verhoogd worden.

Uit de stochastische scenario's blijkt dat het toevoegen van risico (beleggingsmix 4 en 5) ten opzichte van de huidige mix (beleggingsmix 3, 39,5% zakelijke waarden) een stijging van de beleidsdekkingsgraad tot gevolg heeft, een relatief beperkte koopkrachtstijging tot gevolg heeft, en de kans op korten toeneemt. Uit de stressscenario's blijkt dat beleggingsmix 1 en 2 het beter doen dan de huidige mix in het stagflatie en deflatie scenario door de hoge allocatie naar vastrentende waarden, maar in het basis en inflatie scenario geeft de huidige beleggingsmix betere resultaten.

De maatmannen-analyse geeft duidelijk aan dat er sprake is van evenwichtige belangenafweging binnen de diverse doelgroepen van Invista in de situatie van de huidige beleggingsmix. Beleggingsmix 1 en 2 geven voor alle maatmannen een daling van het pensioenresultaat.

Het afbouwen van risico aan de beleggingsportefeuille en het effect op het vereist eigen vermogen is ook kwalitatief besproken binnen het bestuur van Invista. Hierbij is besproken dat een hersteltermijn (de termijn waar binnen de beleidsdekkingsgraad stijgt en het minimaal vereist eigen vermogen bereikt wordt) van een vijf jaar periode realistischer is dan vijftien jaar gegeven de mogelijke ontwikkelingen van Invista richting de toekomst. Invista wil snel uit onderdekking komen en dus zeker niet het beleggingsrisico afbouwen waarmee beleggingsmix 1 en 2 afvallen. Invista realiseert zich dat er op korte termijn grotere risico's worden geaccepteerd in vergelijking met beleggingsmixen 1 en 2.

Derhalve heeft het bestuur besloten de huidige mix aan te houden als strategische beleggingsmix voor de periode 2016 tot en met 2018.

3.2.2. Rente-afdekking

In de ALM-studie zijn verschillende niveaus van renteafdekking doorgerekend. Voor de verschillende doorrekeningen is uitgegaan van de huidige beleggingsmix. In de onderstaande tabel zijn de verschillende niveaus van de renteafdekking weergegeven:

Renteafdekking	Afdeckingspercentage (op basis van marktwaarde)
1	50%
2	60%
3 (huidig)	65%
4	75%

De resultaten van de ALM-studie geven voor het bestuur geen aanleiding om het afdeckingspercentage te verhogen. Een verhoging van de renteafdekking naar 75% leidt naar verwachting (ten opzichte van het huidige niveau van renteafdekking) tot een lagere beleidsdekkingsgraad na 15 jaar, een hogere kans op korten na 15 jaar, en de koopkracht neemt ook af op een 15-jaars horizon.

Op basis van de ALM-resultaten kan worden geconcludeerd dat op basis van de stochastische scenario's een lagere renteafdekking (renteafdekking naar 50% of 60%) leidt tot een hogere gemiddelde dekkingsgraad, hogere verwachte indexatie en hogere verwachte koopkracht binnen 15 jaar. Een verlaging van de renteafdekking pakt ook goed uit in de maatmannen-analyse. Het bestuur realiseert zich dat dit voornamelijk wordt verklaard door de gehanteerde aanname van 'mean reversion' in de stochastische scenario set en het deterministische base scenario. Het deflatiescenario geeft duidelijk aan dat indien de 'mean reversion' de komende 5 jaar zich niet voordoet, het verlagen van de renteafdekking een verlaging van de koopkracht tot gevolg heeft. Een andere overweging hierbij is dat een verlaging van de renteafdekking had geleid tot een hoger vereist eigen vermogen,

Het bestuur merkt verder op dat, op basis van de huidige renteafdekking, de koopkracht in het gemiddelde scenario over 15 jaar boven de 100% uitkomt. Dit impliceert dat gemiddeld genomen ten minste de prijsinflatie aan indexatie gegeven kan worden. Dit heeft er toe geleid dat, op basis van deze analyses, het bestuur heeft besloten om de renteafdekking niet aan te passen, en op 65% te houden.

3.3. MVB-beleid

Invista geeft vanuit haar beleggingsovertuigingen invulling aan duurzaam beleggen om daarmee een bijdrage te leveren aan de maatschappij en een duurzame wereld. Aangezien met name gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen om efficiënt te kunnen beleggen, is het bestuur niet altijd in staat het MVB-beleid volledig te laten samenvallen met het gevoerde beleid van de fondsbeheerder. Het bestuur zal bij de selectie van fondsen echter de MVB criteria meenemen en achteraf verantwoording afleggen over eventuele verschillen met het eigen MVB-beleid. Hierbij is het beleid van Invista gebaseerd op de volgende vier pijlers:

- de vermogensbeheerder hanteert de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI) in het beleggingsproces van al haar beleggingsfondsen.
- de vermogensbeheerder heeft deze UN PRI principes ondertekend.
- de vermogensbeheerder belegt niet in controversiële wapens.
- de vermogensbeheerder oefent namens Invista actief stemrecht uit op aandelen binnen de beleggingsfondsen.

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. Het wettelijk verbod geldt in formele zin niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunitie en of daarbij betrokken ondernemingen minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.

3.4. Prudent person onderbouwing

In de Pensioenwet is vastgelegd dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid moet voeren dat in overeenstemming is met de prudent-person regel. De activa worden in het belang van de deelnemers, gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden belegd. De belegging van het vermogen zal op solide wijze geschieden, hetgeen onder meer inhoudt dat wordt belegd met inachtneming van de in deze paragraaf omschreven risico beperkende maatregelen.

De activa worden op zodanige wijze belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd. De activa die bedoeld zijn om de technische voorzieningen te dekken, worden belegd op een wijze die rekening houdt met de aard en de looptijd van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen. Daartoe wordt de duration van de vastrentende beleggingen afgestemd op de duration van de verplichtingen.

Tevens worden de activa naar behoren gediversifieerd door te participeren in beleggingsfondsen met breed gespreide effectenportefeuilles, zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde activa, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen en risicoaccumulatie in de portefeuille worden vermeden.

Rechtstreekse beleggingen in de bijdragende onderneming zijn niet toegelaten. Ingeval de bijdragende onderneming tot een groep behoort die op een erkende beurs noteert, is de belegging in dit beursgenoteerde bedrijf toegelaten binnen de maxima die bepaald zijn in de overeenkomsten met de vermogensbeheerders (meestal 5% van de respectievelijke portefeuille).

4. Beleggingsbeleid 2018

4.1. Verwachte ontwikkelingen van de financiële markten

In dit hoofdstuk wordt de macro-economische visie van Invista weergegeven. De macro-economische visie geeft inzicht in de verwachting voor de toekomst op de middellange termijn. De visie is gebaseerd op een aantal macro-economische verwachtingen die relevant zijn voor pensioenbeleggingen. Voor de invulling van het jaarlijkse beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met deze macro-economische verwachtingen, deze kunnen aanleiding geven om wijzigingen aan te brengen in de strategische beleggingsmix.

- Globale economische ontwikkelingen blijven gematigd positief, zowel voor ontwikkelde alsmede opkomende markten.
- Voor de opkomende markten wordt wel verwacht dat de groei niet doorzet ten opzichte van de afgelopen jaren. Dit heeft onder andere te maken met de combinatie van de relatief sterkere US dollar, met een meer protectionistisch beleid van de V.S.
- Politieke en beleidsmatige onzekerheid zal een dominante factor zijn in de koersontwikkelingen. Dit geeft de verwachting dat financiële markten een risk premium gaan creëren voor deze onzekerheid.
- Inflatieverwachtingen zijn gedaald vanwege de lagere olieprijs, echter de lange termijn inflatieverwachtingen liggen boven de opgetreden inflaties van de afgelopen jaren.
- Een globaal herstel wordt verwacht dat wordt gedreven door de US en een geleidelijke normalisatie van de Federal Reserve (FED).

Gezien de positieve prognoses en ontwikkelingen wordt geacht dat de FED de rente verder omhoog zal bijstellen. Daardoor is de outlook voor de rente gematigd positief.

Daarnaast monitort het bestuur van Invista de huidige economische ontwikkelingen in het Eurogebied en het beleid van de ECB. Het huidige beleid van de ECB houdt in dat de Europese rente de recente periode kunstmatig laag wordt gehouden door het opkopen van staatsobligaties en aanpassen van de depositorente. Invista verwacht dat dit beleid de komende periode (de korte tot middellange termijn) wordt gecontinueerd aangezien de ECB het opkoopprogramma nog niet heeft afgerond en dit in ieder geval volgens de thans beschikbare informatie voortzet tot september 2018.

Gezien de gematigde positieve prognoses in de ontwikkelde en opkomende markten, wordt er voor gekozen om de strategische lijn door te zetten en in 2018 geen wijzigingen aan te brengen in de huidige strategische beleggingsmix. De huidige mix van Invista is een mix tussen ontwikkelde en opkomende markten. Gezien de positieve prognoses en het gebrek aan onderscheid in prognose tussen de twee categorieën wordt er besloten niet van de huidige mix af te wijken.

Daarnaast heeft Invista er voor gekozen om gegeven de gematigde outlook op rente en de huidige rentestand de renteafdekking niet aan te passen in het beleggingsbeleid van 2018.

4.2. Beleggingsmix 2018

In onderstaande tabel is de beleggingsmix voor 2018 opgenomen. Deze wijkt niet af van de strategische beleggingsmix voor 2016 tot en met 2018. Daarnaast zijn de bandbreedtes voor de verschillende beleggingscategorieën in de onderstaande tabel opgenomen.

Categorie	Strategische norm	Norm 2018	Minimale allocatie	Maximale allocatie
Matching				
Totaal matching portefeuille	60,5%	60,5%	55%	75%
Return				
Aandelen ontwikkeld wereldwijd	15,7%	15,7%	10%	20%
Aandelen ontwikkeld – Hoog dividend	6,3%	6,3%	4%	10%
Aandelen ontwikkeld – global enhanced	9,4%	9,4%	7%	15%
Aandelen opkomende markten	5,6%	5,6%	4%	10%
Grondstoffen	2,5%	2,5%	0%	5%
Totaal return portefeuille	39,5%	39,5%	25%	45%
Totaal	100%	100%		
Rente-afdekking	65%	65%	60%	70%
Valuta-afdekking	0%	0%		

De matching portefeuille van Invista bestaat uit staatsobligaties, bedrijfsobligaties, liquide middelen en swaps.

Op de onderliggende onderdelen binnen de matching portefeuille is geen norm gedefinieerd, de renteafdekking van 65% en de gedefinieerde bandbreedtes zijn leidend voor Invista. De vermogensbeheerder heeft de discretie om de 65% renteafdekking in te richten, rekening houdend met de tracking error in de beleggingsfondsen.

4.3. Bandbreedtes

De minimale allocatie naar aandelen is verhoogd van 15% naar 25%, omdat dit tot een ongewenst grote afwijking van het strategisch gewicht van 37% zou kunnen leiden. Met een minimum gewicht van 25% betekent dit volgens het bestuur dat er nog steeds niet te snel weer wordt bijgekocht indien de aandelenkoersen wegzakken. De maximale allocatie voor aandelen van 40% is gehandhaafd, om een sterke stijging van het risico in te perken.

Op basis van een scenario set van DNB in een haalbaarheidstoets zijn de bandbreedtes van de beleggingsportefeuille van Invista doorgerekend. Om de bandbreedtes verder te onderbouwen is getoetst of bij de meest risicovolle invulling van de portefeuille op basis van de bandbreedtes, en op basis van minst risicovolle invulling de beleggingsmix buiten de lange termijn risicohouding van het fonds valt. Hierbij is de aanname gedaan dat de gehanteerde mixen voor 60 jaar worden vastgehouden, er vindt geen bijsturing plaats.

De resultaten zijn onderstaand weergegeven:

Pensioenresultaat	Ondergrens (afgesproken met Sociale Partners)	Minimale bandbreedte: • 75% vastrentende waarden • 25% zakelijke waarden • 70% renteafdekking	Maximale bandbreedte • 55% vastrentende waarden • 45% zakelijke waarden • 60% renteafdekking
Feitelijk	84%	106,9%	111,7%
Vereist eigen vermogen	90%	109,4%	113,9%
Slecht weer	52%	31,9%	36,7%

Op basis van de resultaten van de doorrekening is Invista van mening dat de bandbreedtes in de beleggingsportefeuille passen binnen de lange termijn risicohouding van het fonds. Zowel voor de minimale bandbreedte als de maximale bandbreedte ligt het feitelijke pensioenresultaat boven de ondergrens zoals afgesproken met de Sociale Partners. Hiermee valt het binnen de lange termijn risicohouding zoals gedefinieerd door Invista. Het feit dat het pensioenresultaat boven 100% ligt sluit ook aan bij de doelstelling van Invista dat nominale pensioentoezeggingen worden waargemaakt en de koopkracht van actieven en inactieven gemiddeld met minimaal de prijsinflatie worden gecorrigeerd. Hieruit blijkt dat de minimale bandbreedte er voor zorgt dat er niet te weinig risico wordt gelopen.

De maximale bandbreedte zoals opgenomen in bovenstaande tabel (55% vastrentende waarden en 45% zakelijke waarden) zorgt voor een vereist eigen vermogen van ongeveer 122% op basis van de doorgerekende ALM mixen. Dit is gelijk aan de bovengrens van het maximum vereist eigen vermogen van (afgerond) 122%. Tevens wordt op basis van de maximale bandbreedte de ondergrens op basis van slecht weer niet geraakt. Hieruit blijkt dat de maximale bandbreedte er voor zorgt dat er ook niet te veel risico wordt gelopen.

4.4. Herbalancering

Op grond van marktontwikkelingen kan de daadwerkelijke verdeling van de beleggingscategorieën afwijken van de vastgestelde strategische beleggingsmix. De toegestane afwijkingen zijn in de vorm van de bovenstaande bandbreedtes vastgelegd. De bandbreedtes zoals gedefinieerd op de vorige pagina zijn ten opzichte van de vaste wegingen zoals opgenomen onder 'Norm 2018'. Tevens is een bandbreedte vastgesteld rondom de renteafdekking. Indien de portefeuille buiten deze bandbreedtes treedt, zal het bestuur een besluit nemen over herbalancering.

Indien de vermogensverdeling buiten deze bandbreedtes komt, treedt de vermogensbeheerder in contact met het bestuur over de wijze waarop de vermogensverdeling weer in lijn kan worden gebracht met de strategische verdeling.

Vanwege de mogelijk grote volatiliteit van zowel de returnportefeuille als de matchingportefeuille is er voor gekozen om geen periodieke herbalancering van de benchmarkgewichten naar de strategische vermogensverdeling te laten plaatsvinden, om onnodige transactiekosten te vermijden. Invista kiest ervoor om niet jaarlijks te herbalanceren naar de normgewichten aangezien is aangetoond dat de bandbreedtes ook passen binnen de korte en lange termijn risicohouding.

Er wordt geen tactisch beleid gevoerd op het beleggingscategorieniveau en een beheerder krijgt geen mandaat om zijn visie te vertalen in tactische posities op beleggingscategorieniveau.

De vermogensbeheerder heeft geen specifiek mandaat voor tactische asset allocatie met percentages per beleggingscategorie om actief beleggingscategorieën te over- of onderwegen. De gedefinieerde bandbreedtes zijn uitsluitend om marktbevingen op te vangen.

Herbalancering kan tevens worden toegepast indien een van volgende trigger events plaatsvindt:

- Niveau vereist eigen vermogen buiten de bandbreedte valt. De bandbreedtes van het VEV bewegen mee met de jaarlijkse herijking van het vereist eigen vermogen (herijking vindt plaats op basis van het actuariael jaarwerk)
- Als Invista in onderdekking komt.
- Dramatische ontwikkelingen op financiële markten. De vermogensbeheerder voorziet Invista van ontwikkelingen op de financiële markten en licht de ontwikkelingen ook toe tijdens de beleggingscommissie- en bestuursvergaderingen.

- Dramatische ontwikkelingen binnen Invista zelf zoals nieuwe afspraken met Sociale Partners, onvoldoende beschikbare liquiditeit om aan verplichtingen te kunnen voldoen etc.

Wanneer deze trigger events zich voordoen wordt dit besproken in het bestuur van Invista en wordt besproken welke acties ondernomen worden.

4.5. Actief beheer

Binnen de beleggingsfondsen van NNIP wordt actief beheer gevoerd. In de investment beliefs van Invista is opgenomen dat “omdat de prijzen van beleggingen kunnen afwijken van de veronderstelde waarde van deze beleggingen kan actief beheer bijdragen aan een hoger rendement”. In de FtK staten wordt het actief beheer gerapporteerd als onderdeel van het vereist eigen vermogen.

In de berekening van het vereist eigen vermogen wordt actief beheer als onderdeel meegenomen (\$10). Actief beheer heeft een allocatie binnen het vereist eigen vermogen van 0,1% als onderdeel van het vereist eigen vermogen van 20,2%. Gegeven dat in de huidige mix de resultaten van het vereist eigen vermogen passen binnen de korte termijn risicohouding geldt dit ook voor het actief beheer.

4.6. Valuta-afdekking

Invista belegt voornamelijk in euro's en dekt valutarisico's over het algemeen niet af omdat deze relatief beperkt zijn en vooral in zakelijke waarden worden genomen, waar compenserende effecten de impact deels neutraliseren. De matching portefeuille is strategisch 100% een Eurobelegging. Binnen de aandelenportefeuille wordt het valutarisico niet afgedekt omdat Invista van mening is dat binnen de beleggingscategorie aandelen compenserende effecten plaatsvinden.

Binnen de grondstoffen categorie wordt geïnvesteerd in een fonds waar in het fonds de USD exposure wel volledig wordt afgedekt, daardoor is ook deze portefeuille strategisch 100% een Eurobelegging. Invista is van mening dat er binnen de beleggingscategorie grondstoffen over langere termijn relatief beperkte compenserende effecten plaatsvinden, hierdoor wordt deze portefeuille afgedekt naar Euro.

Onderstaand staan de strategische valutaposities opgenomen voor en na valuta afdekking:

Currency %	Strategic Currency Exposure before hedge	Strategic Currency Exposure after hedge
EUR	66,49%	68,99%
USD	18,70%	16,20%
AUD	0,71%	0,71%
CAD	0,95%	0,95%
CHF	1,54%	1,54%
DKK	0,34%	0,34%
GBP	3,30%	3,30%
HKD	1,36%	1,36%
ILS	0,02%	0,02%
JPY	2,31%	2,31%
NOK	0,12%	0,12%
NZD	0,02%	0,02%
SEK	0,53%	0,53%
SGD	0,13%	0,13%
AED	0,03%	0,03%
BRL	0,34%	0,34%
CLP	0,06%	0,06%
COP	0,02%	0,02%
CZK	0,01%	0,01%
EGP	0,01%	0,01%

HUF	0,02%	0,02%
IDR	0,12%	0,12%
INR	0,44%	0,44%
KRW	0,76%	0,76%
MXN	0,18%	0,18%
MYR	0,11%	0,11%
PHP	0,06%	0,06%
PKR	0,01%	0,01%
PLN	0,06%	0,06%
QAR	0,03%	0,03%
RUB	0,12%	0,12%
THB	0,10%	0,10%
TRY	0,06%	0,06%
TWD	0,59%	0,59%
ZAR	0,33%	0,33%

4.7. Mandaten 2018

Categorie	Beleggingsfonds	Benchmark**
Matching portefeuille*	Matching fonds – korte, gemiddelde en lange looptijd	Barclays Euro-Treasury AAA 1-3y + swap overlay (TR)
	Vastrentende waarden – all grade – long duration	Barclays Euro Aggregate (downgrade tolerant) Index + Swap overlay (TR)
	Vastrentende waarden – all grade	Barclays Euro Aggregate – (downgrade tolerant) (TR)
Aandelen ontwikkelde markten	Aandelen ontwikkeld – global enhanced	MSCI (DM) World (Net) Index (TR)
	Aandelen ontwikkeld wereldwijd	MSCI (DM)World (Net) Index 50% Europe (TR)
	Aandelen ontwikkeld – Hoog dividend	MSCI (DM) World (Net) Index (TR)
Aandelen opkomende markten	Aandelen opkomende markten	MSCI Emerging Markets Free (Net) Index (TR)
Grondstoffen	Grondstoffen	Bloomberg Commodity hedged to EUR (TR)

* De benchmark van de totale matching portefeuille van Invista zijn de verplichtingen van Invista.

** In de bijlage is opgenomen met welke specifieke mandaten deze beleggingscategorieën worden ingevuld.

4.8. Keuze uitvoerder

Invista heeft er in het verleden voor gekozen om het vermogensbeheer uit te besteden aan Nationale Nederlanden Investment Partners. Vereisten die Invista stelt aan de externe vermogensbeheerder (niet beperkt tot Nationale Nederlanden Investment Partners) om het vermogen van Invista te beheren zijn:

- Een financieel gezonde organisatie, inclusief goede administratieve- en interne organisatieprocedures.
- Een solide track record op het gebied van vermogensbeheer, inclusief beschikbare referenties.
- Aantoonbaar het beleid van Invista uit te kunnen voeren.
- Beschikbare (externe) audits op de organisatie, zoals een ISAE 3402 verklaring of door de toezichthouder.
- Voert een personeelsbeleid dat gericht is op het aantrekken van kwalitatief goed personeel.

- De kwaliteit en de continuïteit van de uitvoering van de uitbestede bedrijfsprocessen en activiteiten zijn gedurende de periode van uitbesteding gewaarborgd.
- De prijs voor de geleverde diensten is voor Invista van een aanvaardbaar kostenniveau.
- Beschikt over een gedragscode, klokkenluidersregeling, incidentenprocedure en integriteitsbeleid.

Invista is van mening dat Nationale Nederlanden Investment Partners op dit moment voldoet aan bovenstaande vereisten en in staat is om de gewenste dienstverlening te bieden aan Invista. Wanneer niet kan worden voldaan aan bovenstaande vereisten zal Invista een selectieproces starten om een nieuwe externe vermogensbeheerder te selecteren. Daarnaast wordt de vermogensbeheerder periodiek geëvalueerd zoals opgenomen in hoofdstuk 5.

Vanuit kosten/baten afweging kiest Invista ervoor om vooralsnog het gehele belegd vermogen onder te brengen bij één externe vermogensbeheerder (gegeven het huidige beleggingsbeleid). Schaalgrootte, kosten en tijdsbestek om meerdere externe vermogensbeheerder te monitoren en te beoordelen passen volgens Invista niet bij de governance van Invista.

4.9. Invulling van beleggingscategorieën en renteafdekking

Invista is van mening dat de vermogensbeheerder voldoende ruimte binnen de beleggingsfondsen dient te hebben om op ontwikkelingen op financiële markten in te kunnen spelen en hierdoor een zo goed mogelijk rendement te kunnen behalen in relatie tot risico's en kosten. De vermogensbeheerder heeft echter geen ruimte tot tactische asset allocatie.

De vermogensbeheerder heeft geen specifiek mandaat voor tactische asset allocatie met percentages per beleggingscategorie om actief beleggingscategorieën te over- of onderwegen en de bandbreedtes zijn uitsluitend om marktbevingen op te vangen.

In onderstaande paragraaf worden de criteria en eisen toegelicht die aanwezig zijn in de beleggingsportefeuille van Invista.

4.9.1. Matching portefeuille

Renteafdekking

Het doel van de matchingportefeuille is het afdekken van de rentegevoeligheid van een deel van de nominale verplichtingen van Invista, er wordt niet uitgegaan van een gemiddeld kasstroom profiel. Om dit doel te bereiken is het van belang beleggingen in de matchingportefeuille op te nemen, die op vrijwel dezelfde manier reageren op bewegingen van de rentecurve als de nominale verplichtingen. Vastrentende waarden die grotendeels gevoelig zijn voor de swaprente (en een beetje spread) voldoen aan dit criterium. Bij de inrichting van het rente afdekkingsbeleid heeft Invista gekozen voor een beleid dat voorziet in het afdekken van 65% van het renterisico over de gehele euro swaprentecurve. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld op basis van de ontwikkeling van de euro swap rentecurve, dit in tegenstelling tot de door DNB gepubliceerde UFR rentecurve.

Voor de afdekking van het renterisico is in het beleggingsplan een bandbreedte vastgelegd. De afdekking van het renterisico dient minimaal 60% en maximaal 70% te bedragen. Indien de hedge ratio buiten de vastgestelde bandbreedte komt, dient de vermogensbeheerder dit aan Invista te melden en een voorstel te doen voor de herbalancering van de hedge ratio.

Voor de inrichting van de matchingportefeuille maakt Invista gebruik van matchingfondsen, die zoveel mogelijk als doel hebben om de duratie van de vastrentende beleggingen te verlengen over

meerdere looptijden. Voordeel van het gebruik van een matchingfonds is dat naast het beheer ook een groot aantal operationele zaken zoals collateral management, contracten met tegenpartijen, central clearing, cashmanagement worden geregeld binnen het matchingfonds, waardoor Invista zich kan beperken tot het toezicht houden op de uitbesteding en monitoring van de risico's van de matchingfondsen.

Staatsobligaties en cash

Staatsobligaties en cash vormen een belangrijk onderdeel van de matchingfondsen. De waardeontwikkeling van staatsobligaties is sterk gecorreleerd met de waardeontwikkeling van de nominale verplichtingen en daarmee een goed instrument om het renterisico te mitigeren. Staatsobligaties en cash zijn daarnaast van belang voor het verstrekken en ontvangen van collateral voor rentederivaten. Het verlengen van de duratie met behulp van staatsobligaties is tot op zekere hoogte mogelijk. Het beperkt aantal obligaties dat hiervoor op de financiële markten beschikbaar is, is echter een belangrijk nadeel. Dit nadeel is met rentederivaten te ondervangen.

Bedrijfsobligaties

Bedrijfsobligaties (credits) zijn geschikte beleggingen om het renterisico van nominale verplichtingen af te dekken. Daarnaast zorgt de opname van deze obligaties voor diversificatie binnen de portefeuille. Tevens leveren zij een bijdrage aan de matching portefeuille door een extra rendement boven staatsobligaties te bieden. Dit is van belang omdat de verplichtingen worden gewaardeerd met de swapcurve, die een hoger gemiddeld rendement kent dan staatsobligaties (omdat Invista uitsluitend veilige staatsobligaties hanteert in de matching portefeuille). Het extra rendement van de bedrijfsobligaties is dus benodigd om dichterbij het rendement van de verplichtingen te blijven.

Rentederivaten

Binnen de matchingfondsen kan gebruik gemaakt worden van rentederivaten: renteswaps en rentefutures. Renteswaps zijn zogenaamde niet-beursgenoteerde derivaten die worden afgehandeld met een Central Counterparty (CCP). Naast renteswaps bestaat er de mogelijkheid om rentefutures toe te staan en deze worden verhandeld via de beurs als alternatief voor swaps in efficiënt portefeuillebeheer. Omdat de waardeontwikkeling van deze rentederivaten zeer goed aansluit bij de waardeontwikkeling van de verplichtingen, zijn deze producten zeer geschikt voor opname in een matchingfonds.

Restricties matching portefeuille

Onderstaand zijn de restricties binnen de beleggingsfondsen van NNIP in de matching portefeuille weergegeven:

Mandaat	Type restrictie	Restrictie
Matching fonds – korte, gemiddelde en lange looptijd	<i>Omschrijving</i>	Deze fondsen hoofdzakelijk in vastrentende waarden in euro's en in afgeleide financiële rente-instrumenten ("rentederivaten"). Deze derivaten verhogen de rentegevoeligheid ofwel de gewogen gemiddelde looptijd ("duratie"). Voor het uitvoeren van de beleggingsstrategie kan het fonds ook in andere financiële instrumenten of beleggingsfondsen beleggen.
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Tracking error</i>	Min 0% - Max 0,5%
	<i>Anders</i>	N.v.t.

Vastrentende waarden – all grade – long duration	<i>Omschrijving</i>	Het fonds belegt hoofdzakelijk in vastrentende waarden in euro's en in afgeleide financiële rente-instrumenten ("rentederivaten"). Deze derivaten verhogen de rentegevoeligheid ofwel de gewogen gemiddelde looptijd ("duratie"). Naast directe beleggingen in staats- en bedrijfsleningen kan het fonds ook beleggen in "asset-backed securities". Daarnaast kan het fonds beleggen in leningen in valuta's van ontwikkelde en ontwikkelingslanden en kan een deel van de portefeuille worden belegd in staats- en bedrijfsleningen met een lager kwaliteitsoordeel dan BBB. Aan deze leningen is een groter risico en daardoor ook een hogere rente verbonden. Voor het uitvoeren van de beleggingsstrategie kan het fonds ook in andere financiële instrumenten of beleggingsfondsen beleggen. Het fonds heeft een lange gewogen gemiddelde looptijd als doel.
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Tracking error</i>	Min. 0% - Max. 2,2%
	<i>Anders</i>	Max. liquiditeit 28% Max. leverage 650%
Vastrentende waarden – all grade	<i>Omschrijving</i>	Het fonds belegt hoofdzakelijk in een gespreide portefeuille van euroleningen. Naast directe beleggingen in staats- en bedrijfsleningen kan het fonds ook beleggen in "asset-backed securities". Asset backed securities zijn door activa gedekte effecten, ofwel effecten waarvan de waarde en inkomstenbetalingen worden afgeleid van en die gedekt worden door een specifieke verzameling van onderliggende activa. Daarnaast kan het fonds beleggen in leningen in valuta's van ontwikkelde en ontwikkelingslanden en kan een deel van de portefeuille worden belegd in staats- en bedrijfsleningen met een lager kwaliteitsoordeel dan BBB
	<i>Geografisch</i>	Opkomende markten max. 15%
	<i>Valuta share class</i>	EUR Valuta-posities versus Euro max. 10%
	<i>Sector</i>	N.v.t.
	<i>Rating</i>	Below BBB investment grade max 20%
	<i>Tracking error</i>	Target 1,3% - Max. 2,0%
	<i>Anders</i>	Max. liquiditeit 20% Duratie deviatie +/- 1.5 jaar

4.9.2. Return portefeuille

4.9.2.1. Aandelen ontwikkelde markten

Het doel van de belegging categorie Aandelen ontwikkeld is overrendement creëren ten opzichte van de benchmark. Deze categorie moet de gematigd positieve marktverwachting die er is voor de ontwikkelde markten waarmaken. Om dit doel te bereiken is het van belang om beleggingen aandelen ontwikkeld op te nemen in de returnportefeuille. Het actieve beheer moet er voor zorgen dat deze beleggingscategorie beter presteert dan een benchmark.

Aansluiting bij risicobudget: in de berekening van het vereist eigen vermogen van Invista wordt actief risico in de berekening opgenomen als de tracking error meer dan 1% bedraagt. Voor aandelen ontwikkeld betekent dit dat het actief risico is opgenomen in het vereist eigen vermogen (S10).

Mandaat	Type restrictie	Restrictie
Aandelen ontwikkeld – global enhanced	<i>Omschrijving</i>	Het fonds belegt hoofdzakelijk in bedrijven die gevestigd of genoteerd zijn in een van de landen wereldwijd die zijn opgenomen in de MSCI World NR, of waarvan de aandelen daar worden verhandeld.
	<i>Geografisch</i>	Gespreid: Regio over-/onderweging +/- 25% max
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Sector</i>	Gespreid: Sector over-/onderweging +/- 5% max
	<i>Rating</i>	N.v.t.
	<i>Tracking error</i>	Max 2% - Target 1%
	<i>Anders</i>	Stock over-/onderweging +/- 10% Max Max. liquiditeit 10% Aantal namen: minimaal 100
Aandelen ontwikkeld wereldwijd	<i>Omschrijving</i>	Het fonds bestaat uit een wereldwijd gespreide portefeuille van aandelen. Naast het direct in ondernemingen beleggen, kan het fonds voor het uitvoeren van de beleggingsstrategie ook in andere financiële instrumenten of beleggingsfondsen beleggen. Gemeten over een periode van meerdere jaren is het doel beter te presteren dan de vergelijkingsmaatstaf samengesteld uit 50% MSCI World ex-Europe (Net) en 50% MSCI Europe (Net). Deze portefeuille is gespreid over diverse regio's, landen en sectoren.
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Rating</i>	N.v.t.
	<i>Tracking error</i>	Min 0% en max 4%
	<i>Anders</i>	Max. liquiditeit 10,0% Leverage niet toegestaan
Aandelen ontwikkeld – Hoog dividend	<i>Omschrijving</i>	Het fonds belegt wereldwijd hoofdzakelijk in ondernemingen waarvan wordt verwacht dat zij een bovengemiddeld dividendrendement genereren (dividend uitgedrukt als percentage van de koers van het aandeel). Het fonds streeft ernaar een dividendrendement te realiseren dat hoger ligt dan het dividendrendement van de index. Naast het direct in ondernemingen beleggen, kan het fonds voor het uitvoeren van de beleggingsstrategie ook in andere financiële instrumenten of beleggingsfondsen beleggen. De portefeuille is gespreid over diverse landen, bedrijfssectoren en ondernemingen

	<i>Geografisch</i>	Gespreid: Regio overweging + 15% max opkomende markten
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Sector</i>	Gespreid: Sector over-/onderweging +/- 10% max
	<i>Rating</i>	N.v.t.
	<i>Tracking error</i>	Target 4,0% - Maximum 8,0%
	<i>Anders</i>	Stock over-/onderweging +/- 5% Max Max. liquiditeit 10,0%

4.9.2.2. Aandelen opkomende markten

Het doel van de belegging categorie Aandelen opkomend is overrendement creëren ten opzichte van de benchmark. Deze categorie moet de gematigd positieve outlook die er is voor de opkomende markten weergeven. Om dit doel te bereiken is het van belang om beleggingen aandelen opkomend op te nemen in de returnportefeuille. Het actieve beheer moet er voor zorgen dat deze beleggingscategorie beter presteert dan een benchmark.

Aansluiting bij risicobudget: in de berekening van het vereist eigen vermogen van Invista wordt actief risico in de berekening opgenomen als de tracking error meer dan 1% bedraagt. Voor aandelen ontwikkeld betekent dit dat het actief risico is opgenomen in het vereist eigen vermogen (S10).

Mandaat	Type restrictie	Restrictie
Aandelen opkomende markten	<i>Omschrijving</i>	Het fonds belegt hoofdzakelijk in een scala van ondernemingen in opkomende landen in Latijns-Amerika, Azië, opkomend Europa, het Midden-Oosten en Afrika. Naast het direct in ondernemingen beleggen, kan het fonds voor het uitvoeren van de beleggingsstrategie ook in andere financiële instrumenten of beleggingsfondsen beleggen. De beleggingsbeslissingen voor de portefeuille zijn gebaseerd op een combinatie van selectie van individuele aandelen ("bottom-up benadering") en analyse van het economisch potentieel van landen waarin het fonds kan beleggen ("top-down"-benadering).
	<i>Geografisch</i>	Gespreid: Land over-/onderweging +/- 15% max
	<i>Valuta share class</i>	EUR
	<i>Sector</i>	Gespreid: Sector over-/onderweging +/- 15% max
	<i>Rating</i>	N.v.t.
	<i>Tracking error</i>	Target 3,0%
	<i>Anders</i>	Stock over-/onderweging +/- 5% Max Max. liquiditeit 10,0%

4.9.2.4. Grondstoffen

Het fonds belegt in een breed gespreide portefeuille in grondstoffen. Voorbeelden hiervan zijn energie, landbouw, industriële- en edelmetalen en levend vee. Het doel van de categorie

grondstoffen is diversificatie te bewerkstelligen en inflatie af te dekken. Het actieve beheer moet er voor zorgen dat deze beleggingscategorie beter presteert dan een benchmark.

<i>Mandaat</i>	<i>Type restrictie</i>	<i>Restrictie</i>
Grondstoffen	Omschrijving	Dit Subfonds heeft tot doel een efficiënte blootstelling aan een gediversifieerde grondstoffenportefeuille te bieden en de prestatie van de Benchmark, de Bloomberg Commodity Total Return, te overtreffen.
	Geografisch	N.v.t.
	Valuta share class	EUR
	Sector	N.v.t.
	Rating	N.v.t.
	Tracking error	Target 2% ex ante tracking error
	Anders	<ul style="list-style-type: none"> • Producten zijn voornamelijk performance swaps en US Treasury bills • Warrants op effecten tot maximaal 10% van netto vermogen sub fonds • Beleggingen in ICBE's en ICB's mogen in totaal niet meer dan 10% van het netto vermogen bedragen.

Naast bovenstaande restricties wenst Invista ook niet te beleggen in bedrijven die wapens maken die volgens internationale verdragen verboden zijn. Bedrijven die de afspraken van de Verenigde Naties (VN) over verantwoord ondernemen schenden, komen ook op de uitsluitingslijst. Wanneer de VN een land straft met een wapenembargo, belegt Invista niet langer in staatsleningen van dat land.

4.10. Beheer en beleid Securities Lending

Het fonds voert zelf geen securities lending activiteiten uit. In de beleggingsfondsen waarin wordt belegd, kan securities lending plaatsvinden. Securities lending is acceptabel voor Invista, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Kredietwaardigheid tegenpartijen dient investment grade te zijn, met een minimale kredietwaardigheid van BBB-.
- De vermogensbeheerder dient bij beheer van onderpand uitsluitend G10 staatsobligaties te accepteren.
- De vermogensbeheerder dient haircuts te definiëren (op dit moment betreft de haircut 105%)
- De vermogensbeheerder dient het tegenpartijrisico te spreiden en dit aan te tonen aan Invista.
- De lending agent schadeloosstelling aanbiedt ten aanzien van tegenpartij default.

Invista voert jaarlijkse controle uit op het gevoerde securities lending beleid zoals gepresenteerd in de jaarverslagen van de beleggingsfondsen. Hier wordt gerapporteerd inzake de marktwaarde van de geleende effecten, de marktwaarde van ontvangen zakelijke zekerheden, inkomsten uit effectenleningen, de toegelaten ontleners.

Als dit niet aansluit bij het gedefinieerde beleid van Invista kan worden besloten om uit het desbetreffende beleggingsfonds te stappen.

5. Risicometing en beheersing

Algemeen

Per maand wordt het rendement van de beleggingsportefeuille berekend en vergeleken met de geselecteerde benchmarks. Door Invista wordt op een aantal manieren het behaalde beleggingsresultaat gemeten. De vergelijking van de performance wordt gemaakt door de met de vermogensbeheerder afgesproken benchmarks. Evaluatie vindt plaats binnen de beleggingscommissie en binnen het bestuur. In de periodieke rapportages inzake de kwartaal- en jaarcijfers worden de werkelijk behaalde resultaten beoordeeld. Bij overschrijdingen van de grenzen van de bandbreedtes en bij ernstige crises met potentieel grote gevolgen voor de waarde van de portefeuille zal de vermogensbeheerder onmiddellijk in contact treden met het bestuur teneinde passende maatregelen te nemen.

Onderdeel in het beleggingsproces is een ALM-studie. In deze ALM-studie worden bepaalde scenario's (en het daarin gelegen beleggingsprofiel / -risico) doorgerekend en gegeven het model wordt geprobeerd een indruk te krijgen van onder andere de kans op onderdekking. Het huidige beleggingsprofiel wordt op deze wijze vergeleken met alternatieve beleggingsprofielen en onder verschillende scenario's. Conclusies uit de ALM-studie worden meegenomen bij de afweging om al dan niet het beleggingsbeleid aan te passen. Op grond van de uitkomsten van deze studie heeft het bestuur besloten om het beleggingsbeleid, zowel voor wat betreft de strategische vermogensverdeling alsmede voor wat betreft de strategische afdekking van het renterisico, ongewijzigd te laten. De beheersing van risico's wordt onder andere vorm gegeven door het vastleggen van de afspraken in het mandaat (beleggingsplan) van de vermogensbeheerder. Deze risico's worden door de vermogensbeheerder gemonitord door middel van diverse risicomanagementsystemen. De beleggingscommissie neemt door middel van schriftelijke rapportages en mondelinge toelichtingen hierop, kennis van de ontwikkelingen binnen de beleggingsportefeuille, waaronder de diverse risico's. Indien vastgelegde bandbreedtes worden overschreden, dan dient de vermogensbeheerder in overleg te treden met het bestuur.

Valutarisico

Op beleggingen die buiten de euro worden gedaan loopt het fonds valutarisico. Als gevolg van koersdalingen van valuta's ten opzichte van de euro kan de waarde van beleggingen in euro's uitgedrukt dalen.

Het bestuur vindt dat dit risico past bij een belegging in aandelen buiten de euro. Daarnaast levert spreiding over diverse valuta's diversificatie van valutarisico's op, waarbij al dan niet geprofiteerd wordt in sommige periodes van de waardeverandering van diverse valuta. Dit brengt wel valutarisico met zich mee. De beleggingen in grondstoffen worden afgedekt.

Alhoewel de volatiliteit van de waarde van het belegd vermogen hierdoor op korte termijn hoger kan zijn, wordt op lange termijn dit risico meer uitgesmeerd en dat past bij de investment belief dat Invista een lange termijn horizon heeft.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico op financiële verliezen voor Invista als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Invista (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven en banken waar deposito's worden geplaatst. Aangezien Invista voor zijn beleggingen gebruik maakt van participaties in diverse beleggingsfondsen, kent het fonds enkel indirecte kredietrisico's doordat de onderliggende

beleggingen van een beleggingsfonds met de negatieve gevolgen van kredietrisico worden geconfronteerd. Bij de selectie van beleggingsfondsen wordt om die reden rekening gehouden met de (krediet)risico's die een te selecteren fonds accepteert. Deze dienen voor het totaal van de in lijn te liggen met de voor Invista acceptabele kredietrisico's. Beheersing van het kredietrisico vindt plaats door het stellen kredietwaardigheidseisen.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico vanuit verplichtingen

De portefeuille kent een hoge mate van liquiditeit gezien de allocaties beleggingsfondsen die beleggen in staatsobligaties, bedrijfsobligaties en aandelen. De beleggingsfondsen kennen een dagelijkse liquiditeit. Invista wenst de omvang van liquiditeiten in de beleggingsportefeuille zo laag mogelijk te houden om op 1-jaars basis aan alle uitkeringen te kunnen voldoen. Invista ontvangt liquiditeitsprognoses van de pensioenuitvoerder om het liquiditeitsrisico op een 1-jaars basis inzichtelijk te krijgen.

Liquiditeitsrisico vanuit rente- en valutaderivaten

Binnen de matchingportefeuille zijn er derivaten waarvoor onderpand en liquiditeitsmanagement wordt uitgevoerd door de vermogensbeheerder. Invista heeft onderstaand beleid gedefinieerd om inzicht te krijgen in het liquiditeitsrisico binnen deze beleggingsportefeuille:

- Periodiek rapporteert de vermogensbeheerder over de liquiditeit en het liquiditeitsrisico in de verschillende beleggingsfondsen.
- Binnen de matchingportefeuille monitort de vermogensbeheerder de rentecurves en het effect op het liquiditeits- en onderpandbeleid en wordt hierover aan de klant gerapporteerd. Hierbij wordt uitgegaan van een 'slecht weer scenario' op basis van een historisch maximum van 40 basispunten. De vermogensbeheerder hanteert een liquiditeitsbuffer die benodigd is om een renteschok van 2 keer het worst case scenario op te vangen (overnight).

De vermogensbeheerder rapporteert op jaarlijkse basis over het liquiditeitsbeleid binnen de beleggingsfondsen. Invista monitort of het gevoerde liquiditeitsbeleid aansluit bij de criteria die het fonds stelt aan het liquiditeitsrisico.

Concentratierisico

De portefeuille wordt gespreid over regio's, landen, sectoren en issuers, waarmee het concentratierisico wordt voorkomen. Binnen de verschillende beleggingscategorieën gelden restricties ten aanzien van geografische spreiding, spreiding over sectoren, spreiding over valuta en ratings ten aanzien van kredietwaardigheid. Deze restricties staan benoemd in hoofdstuk 4.9.

Het concentratierisico met betrekking tot landen, sectoren en issuers wordt gemonitord in de ontvangen rapportages van de vermogensbeheerder.

Actief risico

De matching fondsen binnen de matching portefeuille worden passief beheerd. Binnen de overige beleggingsfondsen vindt actief beheer plaats. Binnen de verschillende beleggingscategorieën gelden restricties ten aanzien van actief beheer middels target en maximale tracking errors. Deze restricties staan benoemd in hoofdstuk 4.9 en verschillen tussen de beleggingsfondsen waarin wordt belegd conform de doelstellingen en fondsrichtlijnen van de verschillende beleggingsfondsen.

Het beleid ten aanzien van actief beheer wordt meegenomen in het vereist eigen vermogen (s10) en de mate van actief beheer wordt gemonitord in de ontvangen rapportages van de vermogensbeheerder.

6. Monitoring en Evaluatie

6.1. Monitoring – t.o.v. verplichtingen

Pensioenondersteuning

Invista ontvangt maandrapportages van AZL en monitort op basis van deze rapportages de ontwikkelingen ten aanzien van:

- Maandelijkse dekkingsgraad en dekkingsgraadontwikkeling op basis van de swaprente
- Maandelijkse dekkingsgraad en dekkingsgraadontwikkeling op basis van rente DNB
- Maandelijkse beleidsdekkingsgraad en dekkingsgraadontwikkeling

Invista ontvangt kwartaalrapportages (risk maps) van AZL en monitort op basis van deze rapportages de ontwikkelingen ten aanzien van:

- Verloop dekkingsgraad, inclusief attributie analyse naar:
 - Premie
 - Uitkering
 - Toeslag
 - Rendement
 - Ultimate Forward Rate, waarbij Het UFR effect wordt bekeken als de mutatie als gevolg van de DNB curve wijzigingen minus het eerder becijferde effect voor wat betreft de swaprente
- Gevoeligheidsanalyses dekkingsgraad op basis van de swaprente
- Gerealiseerde renteafdekking, inclusief bucket verdeling renteafdekking

Vermogensbeheerder

Inzake de rentehedge monitort Invista de maandrapportages die worden ontvangen van de vermogensbeheerder, hierin wordt gerapporteerd over:

- Performance van de beleggingen ten opzichte van de verplichtingen en performance attributie
- Key rate duratie (onderverdeeld naar looptijden) ten opzichte van de verplichtingen en portefeuille attributie
- Uitsplitsing van dekkingsgraadontwikkelingen naar de verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille

Invista

Deze rapportages worden per kwartaal besproken in de beleggingsadviescommissie van Invista en mondeling teruggekoppeld aan het bestuur. Deze rapportages zijn ook beschikbaar voor het bestuur. De bespreking wordt vastgelegd in de notulen die worden verzorgd door de bestuursondersteuning AZL.

6.2. Monitoring - asset classes en actief beheer

Pensioenondersteuning

Invista ontvangt kwartaalrapportages (risk maps) van AZL en monitort op basis van deze rapportages de ontwikkelingen ten aanzien van:

- Verdeling belegd vermogen en ontwikkelingen belegd vermogen
- Inzicht in vereist eigen vermogen (inclusief de uitsplitsing naar de verschillende componenten)
- Verdeling staatsportefeuille naar rating en land

Invista ontvangt liquiditeitsprognoses van de pensioenuitvoerder om het liquiditeitsrisico op een 1-jaars basis inzichtelijk te krijgen.

Invista ontvangt van de pensioenuitvoerder de ingevulde kwartaalstaten, waaronder de berekening en uitsplitsing van het vereist eigen vermogen.

Vermogensbeheerder

Invista ontvangt van Nationale Nederlanden Investment Partners periodiek de fundguides met informatie over de beleggingsfondsen waarin wordt belegd. Hierin staat opgenomen:

- Behaalde performance
- De benchmark van het beleggingsfonds
- Ex ante tracking error en huidige tracking error
- Leverage restricties en huidige leverage
- Beleid securities lending (of het is toegestaan) en huidig positie securities lending
- Geografische verdeling en restricties
- Valutaverdeling en restricties
- Ratingverdeling en restricties
- Sectorverdeling en restricties

Daarnaast ontvangt Invista maandrapportages waarin opgenomen staat:

- Belegd vermogen
- Performance en performance attributie
- Market views op asset class niveau en marktvooruitzichten
- Informatie per beleggingsfonds inzake performance attributie, sector attributie, valuta attributie en geografische allocatie

De vermogensbeheerder informeert Invista als overschrijdingen van limieten binnen de beleggingsportefeuille plaatsvinden. Zoals opgenomen in de beleggingsrichtlijnen in de investment management agreement dient de vermogensbeheerder Invista binnen een maand op de hoogte te stellen van overschrijdingen. Het bestuur van Invista is eindverantwoordelijk voor het nemen van beslissingen die het pensioenfonds betreffen en daarmee ook de te nemen correcties.

Invista

Bovenstaande rapportages worden besproken in het bestuur en de beleggingsadviescommissie van Invista. De vermogensbeheerder komt tijdens deze vergaderingen periodiek toelichting geven op het gevoerde beleggingsbeleid binnen de beleggingsfondsen. Hierbij worden onder andere onderstaande onderdelen besproken:

Per kwartaal:

- Op kwartaal basis worden de verschillende performance en risico rapportages besproken in de commissievergaderingen van de beleggingsadviescommissie. Daarbij moet actief terugkomen dat de bandbreedtes van de asset classes worden gemonitord en dat de performance ten opzichte van de benchmark is geanalyseerd. Indien deze bandbreedtes worden overschreden moet direct worden gehandeld als beschreven in het beleggingsbeleid.
- De relatie tussen de beleggingen en de verplichtingen (en de inrichting van de renteafdekking) en de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt per kwartaal besproken door de beleggingscommissie van Invista. Indien het risicobudget wordt overschreden dient dit te worden bijgestuurd.
- De beleggingscommissie van Invista bespreekt per kwartaal de stressscenario's ten aanzien van liquiditeit zoals gerapporteerd door de vermogensbeheerder.
- Periodiek monitort het bestuur de relatie: rendement, risico en kosten om het actief beheer te verantwoorden zoals gerapporteerd door de vermogensbeheerder.
- De beleggingsadviescommissie controleert doorlopend prestaties, incidenten en klachten over de uitvoerders op basis van de gemaakte afspraken zoals geformuleerd in de overeenkomst en Service Level Agreement op het gebied van operationeel vermogensbeheer. Dit wordt besproken in de beleggingscommissie vergaderingen elk kwartaal.

Per jaar:

- Invista monitort jaarlijks of het gevoerde securities lending beleid aansluit bij de criteria die het fonds stelt aan securities lending.
- Jaarlijks wordt de liquiditeitsprognose zoals opgesteld door de pensioenuitvoerder besproken.
- Jaarlijks beoordelen of het MVB beleid nog steeds in lijn is met beleid Invista. Hierbij bekijkt Invista ook middels de holdings in de maandrapportages of binnen de door derden beheerde beleggingsinstellingen waarbij de producenten van clustermunten en of daarbij betrokken ondernemingen minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen. Bij uitzonderingen zal Invista in overleg treden met de vermogensbeheerder over te nemen stappen.
- Beoordelen of de herbalancering is uitgevoerd conform de afspraken met de vermogensbeheerder.

De bespreking wordt vastgelegd in de notulen die worden verzorgd door de bestuursondersteuning AZL.

6.3. Evaluatie – operationeel vermogensbeheer

Om de uitvoering van de operationele vermogensbeheerder te kunnen monitoren en evalueren onderneemt Invista periodiek de volgende stappen:

Per jaar:

- Jaarlijkse beoordeling of de behaalde rendementen door de operationeel vermogensbeheerder passend zijn, in relatie het genomen risico en kostenniveau.
- Jaarlijkse toets op aansluiting bij de beleggingsovertuigingen van Invista.
- Jaarlijkse beoordeling van de ISAE 3402 verklaring van de externe operationeel vermogensbeheerder.

- Jaarlijkse evaluatie of het operationeel vermogensbeheer van Invista kan worden uitgevoerd door de uitbestedingsrelatie.
- Jaarlijkse evaluatie of het operationeel vermogensbeheer van Invista nog steeds door 1 uitbestedingsrelatie kan worden uitgevoerd.
- Het bestuur van Invista evalueert jaarlijks of de overeenkomst met de operationeel vermogensbeheerder aansluit bij het uitbestedingsbeleid zodat wordt voldaan aan de wet en regelgeving en dat de resultaten van het evaluatieproces van de uitbesteding wordt verwerkt in de afspraken met de uitvoerders.

Om de 2 a 3 jaar wordt er door Invista een externe audit uitgevoerd op de operationeel vermogensbeheerder.

De bespreking wordt vastgelegd in de notulen die worden verzorgd door de bestuursondersteuning AZL.

6.4. Evaluatie – beleggingsbeleid

Om het proces van inrichten en uitvoeren van het beleggingsbeleid te kunnen monitoren en evalueren onderneemt Invista periodiek de onderstaande stappen:

Per kwartaal:

- In de commissie vergaderingen wordt per kwartaal besproken of de criteria (valuta, sectoren, rating en geografie), benchmarks en tracking errors nog aansluiten bij het beleid van Invista.
- In de commissie vergaderingen wordt per kwartaal besproken of de gehanteerde bandbreedtes nog aansluiten bij het beleid van Invista.

Per jaar:

- Overall evaluatie of de uitvoering van de dienstverlening door de vermogensbeheerder aansluit bij het verwachte rendement en risicoprofiel zoals gedefinieerd door Invista in de ALM studie. De vermogensbeheerder dient rekening te houden met de beleggingsdoelstellingen en het risicoprofiel (zoals gedefinieerd in de ALM studie) van Invista bij het uitvoeren van de dienstverlening aan Invista, zoals ook staat gedefinieerd in annex 2 van de investment management agreement.
- Jaarlijkse beoordeling van de impact van ontwikkelingen op het gebied van (nationale en internationale) wet- en regelgeving op het beleggingsbeleid.
- Jaarlijkse evaluatie van de rendementen in relatie tot de risico's en kosten.
- Jaarlijkse evaluatie van het MVB beleid.
- Jaarlijkse evaluatie van de macro-economische scenario's zoals gehanteerd voor het opstellen van het (strategisch) beleggingsplan.
- Jaarlijkse evaluatie van de implementatie MVB-beleid Invista.
- Jaarlijkse evaluatie van de gerealiseerde rendementen t.o.v. gedefinieerde doelstelling.
- Jaarlijkse evaluatie van het risico t.o.v. gedefinieerde doelstelling/verwachting.
- Jaarlijkse evaluatie ingezette drivers door de operationeel vermogensbeheerder in relatie tot de gerealiseerde risico's en rendementen.
- Jaarlijkse evaluatie van de benchmarks.
- Jaarlijkse evaluatie van de invulling van portefeuille t.o.v. mandaat (doelstellingen, restricties, bandbreedtes) door de operationeel vermogensbeheerder.

- Jaarlijks oordeel in hoeverre er sprake is van actief beheer, of de restricties ten aanzien van de operationeel vermogensbeheerder nog passend zijn en of ideeën/voorstellen voldoende kritisch worden beoordeeld.
- Jaarlijks oordeel of er sprake is van een stabiele, robuuste alfa voor de verschillende asset classes (incl. evaluatie van de verhouding tussen rendement en risico t.o.v. specifieke doelstellingen).
- Jaarlijkse evaluatie of de gehanteerde benchmarks nog steeds passend zijn binnen de beleggingscategorieën.
- Jaarlijkse evaluatie van de effectiviteit van risicobeheersing binnen de beleggingscategorieën.

De bespreking wordt vastgelegd in de notulen die worden verzorgd door de bestuursondersteuning AZL.

Bijlage

Mandaten 2018: NNIP fondsen

Categorie	Beleggingsfonds	Benchmark
Matching portefeuille	NN Duration Matching Fund (M) - I	Barclays Euro-Treasury AAA 1-3y + swap overlay (TR)
	NN Duration Matching Fund (L) - I	Barclays Euro-Treasury AAA 1-3y + swap overlay (TR)
	NN Duration Matching Fund (XL) - I	Barclays Euro-Treasury AAA 1-3y + swap overlay (TR)
	NN Fixed Income All Grade Long Duration Fund – I	Barclays Euro Aggregate (downgrade tolerant) Index + Swap overlay (TR)
	NN Fixed Income All Grade Fund - I	Barclays Euro Aggregate – (downgrade tolerant) (TR)
Aandelen ontwikkelde markten	NN (L) Institutional Global Enhanced Equity – I	MSCI (DM) World (Net) Index (TR)
	NN Institutioneel Aandelen Fonds – I	MSCI (DM)World (Net) Index 50% Europe (TR)
	NN Institutioneel Dividend Aandelen Fonds - I	MSCI (DM) World (Net) Index (TR)
Aandelen opkomende markten	NN Global Emerging Equity Fund - I	MSCI Emerging Markets Free (Net) Index (TR)
Grondstoffen	NN (L) Invest Commodity Enhanced	Bloomberg Commodity hedged to EUR (TR)

Uitgangspunten ALM studie

Set ultimo 2015	Rekenkundig Gemiddelde			Meetkundig Gemiddelde(%) Jaar 1 - 15	Standaard Deviatie (%) Jaar 1-15
	Jaar 1-5	jaar 6-10	jaar 11-15		
Price inflation NL	1,5%	2,0%	2,0%	1,8%	1,9%
Wage inflation NL	2,1%	2,5%	2,6%	2,4%	2,2%
Swap rate EU (3M)	0,5%	1,4%	2,0%		1,2%
Swap rate EU (10y)	1,6%	2,5%	3,0%		0,9%
Swap rate EU (30y)	2,2%	2,9%	3,4%		0,9%
Gov. Bonds EU(dur. 5)	0,2%	1,4%	2,3%	1,2%	5,2%
Gov. Bonds US (dur. 5, 100% Hedged)	0,9%	2,0%	2,7%	1,7%	5,0%
Credits Investment Grade EU (dur. 4)	1,6%	2,8%	3,6%	2,4%	6,9%
Credits High yield EU (dur. 5)	3,9%	4,6%	5,4%	3,6%	14,5%
Index-linked Euro-Inflation (dur. 8)	1,0%	1,4%	2,1%	1,4%	5,5%
MSCI World (unhedged)	7,9%	7,8%	8,1%	6,1%	19,1%
MSCI EM (USD, 100% Unhedged)	10,3%	10,2%	10,4%	6,6%	28,6%
Commodities GSCI (USD, 100% hedged)	6,7%	7,1%	7,2%	3,3%	29,7%

Correlaties ALM studie

	Rendement op TV	Aandelen ontwikkelde markten	Aandelen opkomende markten	Commodities
Rendement op TV	1			
Aandelen ontwikkelde markten	0,05	1		
Aandelen opkomende markten	0,02	0,68	1	
Grondstoffen	-0,21	0,14	0,28	1

Bijlage 9 Privacybeleid

Privacybeleid

Stichting Pensioenfonds Invista

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Inleiding

Persoonsgegevens worden verzameld met als doel het goed uitvoeren en administreren van de pensioenadministratie. Dit privacybeleid vormt het vertrekpunt voor Privacy Management binnen het pensioenfonds. Het pensioenfonds voert een beleid dat gericht is op behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking in overeenstemming met de wet. Het pensioenfonds mag niet meer gegevens verwerken dan noodzakelijk is voor het doel. Nieuwe technologische ontwikkelingen, innovatieve voorzieningen, globalisering en een steeds meer digitale gegevensuitwisseling vergen aanpassing van de bescherming van gegevens en de waarborging van privacy. Het pensioenfonds is zich hier van bewust en zorgt dat de privacy gewaarborgd blijft.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Inhoud

	Inleiding	1
1.	Algemeen.....	3
1.1	Definities.....	3
1.2	Visie, scope en doel	3
1.3	Ingangsdatum	4
1.4	Herkomst en categorieën persoonsgegevens	4
2.	Wettelijk kader	6
2.1	Achtergrond van het beleid.....	6
2.2	Principes voor de verwerking van persoonsgegevens	6
2.3	Doorgifte van persoonsgegevens naar andere landen	7
3.	Governance	8
3.1	Structuur.....	8
3.2	Functionaris Gegevensbescherming (FG) / Privacy Officer	8
3.3	Inschakeling van verwerker	9
3.4	Accountant, actuaris.....	9
3.5	Herverzekeraar	9
4.	Risico's	10
5.	Privacy management.....	12
5.1	Beveiliging en geheimhouding	12
5.2	Ketenverantwoordelijkheid.....	12
5.3	Datalekken.....	12
5.4	Register van de verwerkingsactiviteiten	12
5.5	Bewaartermijn persoonsgegevens	13
5.6	Te verstrekken informatie	13
5.7	Rechten van de betrokkene	13
5.8	Klachten.....	16
6.	Evaluatie en monitoring	17
6.1	Evaluatie	17
6.2	Monitoring.....	17

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

1. Algemeen

1.1 Definities

Een persoonsgegeven: elk gegeven over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (zoals NAW, salaris- en pensioengegevens, arbeidsongeschiktheidsgegevens, klantnummer of Burger Service nummer);

Verwerken van persoonsgegevens: alle handelingen die het pensioenfonds kan uitvoeren met persoonsgegevens (zoals verzamelen, inzien, opslaan, doorzenden, afschermen en vernietigen);

Verwerkingsverantwoordelijke: bepaalt het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens. In dit beleid is het pensioenfonds verwerkingsverantwoordelijke;

Verwerker: verwerkt in opdracht van verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens;

Betrokkene: de persoon van wie persoonsgegevens worden verwerkt (zoals de aanspraak- en uitkeringsgerechtigde);

Toezichthouder(s): het pensioenfonds staat onder toezicht van verschillende toezichthouders zoals de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), de Autoriteit Financiële Markten (AFM), en De Nederlandsche Bank (DNB).

1.2 Visie, scope en doel

Visie

Het pensioenfonds beschouwt privacy als een duurzaamheidsthema, gekoppeld aan thema's zoals governance, integriteit, kwaliteit en klantgerichtheid. De ambitie is het bereiken van een cultuur waarbinnen naleving van privacywetgeving vanzelfsprekend is.

Scope

De primaire doelgroep van dit beleid zijn alle functionarissen van het pensioenfonds. Van hen wordt verwacht dat zij bewust omgaan met privacy en zich intensief inspannen voor het voorkomen van privacy incidenten.

Bij het ontwikkelen van informatiesystemen en diensten wordt het privacy-element vanaf het ontwerp als voorwaarde meegenomen (Privacy by Design). Het pensioenfonds zorgt ervoor dat privacy verhogende technologieën kunnen worden ingezet. Daarnaast zal maximale transparantie worden nagestreefd ten aanzien van het gebruik van persoonsgegevens en zullen klantvriendelijke privacy instellingen zoveel mogelijk worden ingezet (Privacy by Default).

Doel

Het privacybeleid van het pensioenfonds is er op gericht dat persoonsgegevens:

- worden verwerkt op een wijze die rechtmatig, behoorlijk en transparant is;
- voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en vervolgens niet op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt; de verdere verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden beschouwt het pensioenfonds als verenigbaar met de doeleinden;
- toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt;
- juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd; het pensioenfonds neemt alle redelijke maatregelen om de persoonsgegevens die onjuist zijn, te wissen of te rectificeren.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

- worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt noodzakelijk is; het pensioenfonds kan persoonsgegevens voor langere perioden opslaan voor zover de persoonsgegevens louter met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden; het pensioenfonds zal daarbij passende technische en organisatorische maatregelen treffen om de rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen;
- door passende technische of organisatorische maatregelen op een dusdanige manier worden verwerkt dat een passende beveiliging ervan gewaarborgd is, en dat zij onder meer beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.

1.3 Ingangsdatum

Het Privacybeleid treedt in werking op 25 mei 2018.

1.4 Herkomst en categorieën persoonsgegevens

De persoonsgegevens van de volgende betrokkenen	verkrijgt het pensioenfonds van
(gewezen) deelnemers	<ul style="list-style-type: none">• de werkgever• de Basisregistratie Persoonsgegevens• het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen• de betrokkene
partners en kinderen van (gewezen) deelnemers	<ul style="list-style-type: none">• de (gewezen) deelnemer• de betrokkene• de Basisregistratie Persoonsgegevens
ex-partners en nabestaanden van (gewezen) deelnemers	<ul style="list-style-type: none">• betrokkene• de Basisregistratie Persoonsgegevens
functionarissen van het pensioenfonds (zoals leden van het bestuur, verantwoordingsorgaan)	de betrokkene
dienstverleners (zoals actuaris)	de betrokkene

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Het pensioenfonds verwerkt persoonsgegevens uit de volgende categorieën.

Categorie	Toelichting	Voorbeelden
Identificerende gegevens	Zoomen direct in op een individu	Naam, geboortedatum, overlijdensdatum, pasfoto
Kwalificerende gegevens	Zeggen wat over een persoon	Leeftijd, geslacht, salaris, burgerlijke staat
Procesgegevens	Helpen de gegevensverwerking met betrekking tot een persoon in goede banen te leiden	Rekeningnummer, deelnemersnummer
Juridische gegevens	Gegevens die bij wet of jurisprudentie als privacygevoelig zijn aangemerkt of waarvan het gebruik wettelijk is beperkt	BSN

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

2. Wettelijk kader

2.1 Achtergrond van het beleid

Het wettelijk kader wordt vanaf 25 mei 2018 in de basis gevormd door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ofwel General Data Protection Regulation (GDPR).

Door vaststelling van dit privacybeleid geeft het bestuur van het pensioenfonds invulling aan haar wettelijke verantwoordelijkheid om te voorzien in privacybeleid volgens artikel 24 lid 2 van de AVG. Daarbij heeft het bestuur zich mede gebaseerd op de “Guidance verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen” van de Pensioenfederatie.

2.2 Principes voor de verwerking van persoonsgegevens

Rechtmatigheid

Het pensioenfonds verkrijgt de persoonsgegevens rechtmatig.

Het pensioenfonds verkrijgt de persoonsgegevens op grond van:

1. de pensioenovereenkomst tussen de werkgever en de betrokkene;
2. de uitvoeringsovereenkomst die de werkgever met het pensioenfonds heeft gesloten;
3. het pensioenreglement;
4. het bekleden van een functie voor het pensioenfonds dan wel het werkzaam zijn voor het pensioenfonds;
5. overeenkomst van dienstverlening;
6. wet- en regelgeving.

Het pensioenfonds verzamelt en verwerkt slechts de persoonsgegevens die nodig zijn voor de volgende doeleinden:

1. De uitvoering van de pensioenovereenkomst tussen de betrokkene en de werkgever;
2. Het functioneren als pensioenfonds;
3. De wettelijke verplichting die op het pensioenfonds rust.

Het pensioenfonds verzamelt en verwerkt persoonsgegevens niet voor andere doeleinden, zoals marketing en profilering.

De verschaffing van persoonsgegevens en de verwerking van persoonsgegevens berust niet op toestemming van de betrokkene.

Behoorlijkheid

De verwerking moet worden beperkt tot wat noodzakelijk is om de doeleinden te bereiken.

Persoonsgegevens worden indien mogelijk geaggregeerd, geanonimiseerd en gewist. De opslagperiode van de persoonsgegevens is beperkt en er zijn termijnen voor het wissen of periodiek toetsen van de persoonsgegevens.

Persoonsgegevens moeten relevant zijn voor de doeleinden waarvoor ze worden gebruikt en, voor zover nodig, voor deze doeleinden, juist, volledig en up-to-date zijn.

Transparantie

Er moet volledige transparantie bestaan over de praktijk en het beleid met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens. Verwerkingen moeten gemakkelijk inzichtelijk en actueel zijn. De beschrijving van de verwerking, de aard van de aanwezige persoonsgegevens en de hoofddoelen van het gebruik dienen altijd up to date te zijn. De identiteit en de verantwoordelijke proceseigenaar voor de verwerking dienen altijd bekend te zijn.

Het pensioenfonds deelt de betrokkene mede wat zijn rechten zijn.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

2.3 Doorgifte van persoonsgegevens naar andere landen

Het pensioenfonds kan persoonsgegevens doorgeven naar landen binnen de Europese Economische Ruimte (EER), indien dat noodzakelijk is voor het doeleinde, of als wet of regelgeving daartoe verplicht.

Het pensioenfonds kan persoonsgegevens doorgeven naar landen buiten de EER, indien de Europese Commissie heeft besloten dat een betreffend land passende waarborgen biedt ter bescherming van de persoonsgegevens of op grond van een modelovereenkomst die de Europese Unie heeft goedgekeurd en die is afgesloten met een partij in een land buiten de EER.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

3. Governance

3.1 Structuur

Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de persoonsgegevens.

Het pensioenfonds verwerkt persoonsgegevens of laat deze door een verwerker verwerken in overeenstemming met de AVG.

Om tot een adequate afdekking van de geïdentificeerde risico's te komen heeft het pensioenfonds de volgende taken en verantwoordelijkheden belegd bij de onderstaande functies:

Functie	Verantwoordelijkheid
Bestuur	<ul style="list-style-type: none">• Het bestuur van het pensioenfonds is eindverantwoordelijk voor het (laten) naleven van wetgeving en realiseert door goedkeuring van dit privacybeleid en de nadere uitwerking hiervan via procesbeschrijvingen het wettelijk vereiste niveau van bescherming van persoonsgegevens.• Rekenschap (laten) afleggen over privacybeleidsvoering via het jaarverslag.
<Privacy Officer	<ul style="list-style-type: none">• Is een interne toezichthouder.• Heeft de 'lead' in interpretatie van privacywetgeving voor het pensioenfonds.• Adviseert het bestuur van het pensioenfonds en proceseigenaren op het gebied van privacy-compliance.• Monitort de opvolging en eventuele wijzigingen van wet- en regelgeving.• Helpt privacyklachten tot een goed einde te brengen (ombudsfunctie).• Adviseert de organisatie bij privacy-incidenten.• Doet intern via (kwartaal)rapportages aan het bestuur en extern via privacystatements op websites en in het duurzaamheidsverslag, verslag van de privacybeleidsvoering.
Audit	<ul style="list-style-type: none">• Toetst het goed en betrouwbaar functioneren van de interne organisatie van het pensioenfonds. Het risico van privacy incidenten dient, zeker daar waar het gaat om privacy gevoelige processen, standaard te worden meegenomen in alle audits van systemen, processen en procedures.

3.2 Functionaris Gegevensbescherming (FG) / Privacy Officer

Het pensioenfonds heeft geen Functionaris Gegevensbescherming (FG) aangesteld omdat zij hiertoe wettelijk niet verplicht is. Het pensioenfonds borgt op andere manieren dat de verwerking van persoonsgegevens geschiedt volgens dit privacybeleid.

Toelichting

Een FG is verplicht gesteld in het geval:

- a) van een overheidsinstantie of overheidsorgaan;
- b) regelmatige en stelselmatige en grootschalige observatie onderdeel is van de kernactiviteiten; of
- c) grootschalige verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens (zoals gegevens betreffende gezondheid) en van strafrechtelijke persoonsgegevens onderdeel is van de kernactiviteiten.

De hiervoor genoemde punten a, b en c zijn niet aan de orde is. Het pensioenfonds verwerkt wel op grootschalige wijze persoonsgegevens, maar de grootschaligheid heeft geen betrekking op

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

bijzondere persoonsgegevens. Voor de uitvoering van het arbeidsongeschiktheidspensioen en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid wordt het arbeidsongeschiktheidspercentage verwerkt.

Het pensioenfonds stelt een privacy officer aan.

3.3 Inschakeling van verwerker

Het pensioenfonds heeft de administratie uitbesteed aan een verwerker: AZL N.V.

Het pensioenfonds vergewist zich ervan dat de verwerker persoonsgegevens verwerkt in overeenstemming met de wet en dat diens privacybeleid niet strijdig is met het privacybeleid van het pensioenfonds. Het pensioenfonds sluit hiertoe een verwerkersovereenkomst met de verwerker.

3.4 Accountant, actuaris

In verband met controles ten behoeve van de certificering hebben de accountant en de certificerend actuaris toegang tot de persoonsgegevens. Zij tekenen daartoe een geheimhoudingsverklaring.

3.5 Herverzekeraar

Het pensioenfonds heeft de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Zwitserleven (de herverzekeraar) en draagt in verband met die verzekering slechts de daarvoor benodigde persoonsgegevens over aan de herverzekeraar.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

4. Risico's

Om tot een solide en effectief privacybeleid te komen, dient inzicht te worden gegeven in de risico's die zich op dit gebied kunnen voordoen. De volgende privacy risico's zijn daarbij geïdentificeerd:

- Het risico dat het pensioenfonds persoonsgegevens verzamelt zonder een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doeleinde.
- Het risico dat het pensioenfonds persoonsgegevens verwerkt zonder rechtmatige grondslag.
- Het risico dat gegevens worden verwerkt zonder toestemming van de betrokkene wanneer er een rechtmatige grondslag ontbreekt en/of dat het pensioenfonds (vertrouwelijke) persoonsgegevens verstrekt aan derden zonder voorafgaande toestemming van de betrokkene.
- Het risico dat het pensioenfonds de kwaliteit van de persoonsgegevens onvoldoende heeft gewaarborgd (actueel, juist en volledig).
- Het risico dat het pensioenfonds de rechten van betrokkene op de inzage, verbetering, aanvulling, verwijdering en/of afscherming van zijn/haar persoonsgegevens niet nakomt.
- Het risico dat door het pensioenfonds geen, onjuiste of onvolledige melding is gedaan bij de Privacy Officer en/of de Autoriteit Persoonsgegevens over het type gegevens, doel en de ontvangers/bewerkers waar de persoonsgegevens voor worden verwerkt.
- Het risico dat betrokkene niet geïnformeerd is dat zijn/haar persoonsgegevens door het pensioenfonds of een derde worden verwerkt.
- Het risico dat persoonsgegevens worden gedeeld met en/of ongeoorloofd worden verwerkt door een derde zonder dat er voldoende aanvullende afspraken zijn gemaakt over die verwerking (verwerkingsovereenkomst met geheimhouding, beveiligingsniveau etc.).
- Het risico dat het pensioenfonds persoonsgegevens na afloop van de bewaartermijn niet afdoende vernietigt of verwijdert.
- Het risico dat het pensioenfonds persoonsgegevens verliest.
- Het risico dat het pensioenfonds niet of niet tijdig de toezichthouder en betrokkenen op de hoogte stelt van een datalek.
- Het risico dat het pensioenfonds ongeoorloofde toegang verstrekt tot (bijzondere) persoonsgegevens en/of vertrouwelijke bedrijfsgegevens door partijen of personen (intern/extern) die deze gegevens niet expliciet nodig en/of mogen hebben voor de uitoefening van hun taken.
- Het risico dat data van het pensioenfonds niet beschikbaar zijn.
- Het risico dat data van het pensioenfonds gemanipuleerd worden en niet meer integer zijn.
- Het risico dat de vertrouwelijkheid van data van het pensioenfonds wordt geschonden.

Bovenstaande risico's kunnen zich voordoen bij onvoldoende borging van het privacybeleid en kunnen gevolgen hebben voor de organisatie. Deze gevolgen kunnen worden opgesplitst in de volgende drie schadecategorieën.

Reputatieschade: Privacy risico's waardoor het imago van het pensioenfonds schade lijdt door het bekend worden van feiten of omstandigheden of door publieke beeldvorming, als gevolg waarvan het vertrouwen in de organisatie wordt geschaad.

Juridisch en regelgevingschade: Privacy risico's waardoor het pensioenfonds te maken krijgt met inspecties of juridische procedures, met als gevolg sancties of (andere) onvoorziene uitgaven. Dit kan aan de orde zijn als het vermoeden bestaat dat het beleid op het gebied van privacy van het pensioenfonds niet toereikend is.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Operationele schade: Privacy risico's waardoor het pensioenfonds tekort schiet op het vlak van privacy management. Ook kan administratieve overbelasting ontstaan bij de werkgever wanneer privacy problemen aanleiding geven tot misverstanden en daaraan gekoppelde gedragingen, individuele klachten, verzoeken of claims.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

5. Privacy management

5.1 Beveiliging en geheimhouding

Het pensioenfonds zorgt er al bij het ontwerpen van producten en diensten voor dat persoonsgegevens goed worden beschermd (Privacy by design). De gegevens worden goed beveiligd. Dat kan bijvoorbeeld door het verlenen van autorisaties aan daartoe aangewezen personen en het pseudonimiseren (dan wel anonimiseren) van persoonsgegevens.

Privacy by default: de standaardinstellingen zijn zodanig dat de privacy zoveel mogelijk wordt gewaarborgd. Bij voorkeur geen opt-out regime, maar opt-in: alleen als een deelnemer zich ergens voor heeft aangemeld, ontvangt hij informatie.

Het pensioenfonds houdt de persoonsgegevens geheim voor onbevoegden en personen die niets met de verwerking van doen hebben.

Het pensioenfonds deelt persoonsgegevens niet met derden, tenzij de wet of de rechter het pensioenfonds daartoe verplicht, of als het de verwerker betreft.

5.2 Ketenverantwoordelijkheid

Het pensioenfonds vergewist zich ervan dat de verwerker persoonsgegevens beschermt met passende organisatorische en/of technische beveiligingsmaatregelen die redelijke waarborgen bieden tegen risico's van verlies of ongeautoriseerde toegang, vernietiging, gebruik, wijziging of openbaarmaking van gegevens.

Het pensioenfonds verlangt hiervoor van de verwerker een verwerkersovereenkomst en dat de verwerker met subverwerkers een verwerkersovereenkomst heeft gesloten.

5.3 Datalekken

Persoonsgegevens moeten beveiligd zijn. Er is sprake van een datalek als:

- er inbreuk wordt gemaakt op de beveiliging, en
- daarbij persoonsgegevens verloren zijn gegaan, of als redelijkerwijs niet is uit te sluiten dat persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt.

Het pensioenfonds registreert alle datalekken.

Het pensioenfonds meldt een datalek aan de Autoriteit Persoonsgegevens als:

- het datalek persoonsgegevens van gevoelige aard betreft, zoals
 - gegevens over de financiële of economische situatie: salaris en pensioengegevens
 - gebruikersnamen en inlogcodegegevens die kunnen leiden tot persoonsfraude, zoals BSN, paspoort of identiteitskaart of rijbewijs

of

- er een aanzienlijke kans is dat er ernstige nadelige gevolgen zijn voor de bescherming van persoonsgegevens.

Indien het datalek ongunstige gevolgen heeft voor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene, stelt het pensioenfonds ook betrokkene van het datalek op de hoogte.

Het pensioenfonds vergewist zich ervan dat een verwerker datalekken registreert en doorgeeft aan de Autoriteit Persoonsgegevens en de betrokkene.

5.4 Register van de verwerkingsactiviteiten

Het pensioenfonds houdt een register van de verwerkingsactiviteiten bij die onder zijn verantwoordelijkheid plaatsvinden.

Dat register bevat in ieder geval alle volgende gegevens:

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

- a) de naam en de contactgegevens van het pensioenfonds;
 - b) de verwerkingsdoeleinden;
 - c) een beschrijving van de categorieën van betrokkenen en van de categorieën van persoonsgegevens;
 - d) de categorieën van ontvangers aan wie de persoonsgegevens zijn of zullen worden verstrekt, onder meer ontvangers in derde landen of internationale organisaties;
- en voor zover mogelijk ook:
- e) doorgiften van persoonsgegevens aan een derde land of een internationale organisatie,
 - f) de beoogde termijnen waarbinnen de verschillende categorieën van gegevens moeten worden gewist;
 - g) een algemene beschrijving van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.

Het register is in elektronische vorm opgesteld.

Desgevraagd stelt het pensioenfonds het register ter beschikking van de Autoriteit Persoonsgegevens.

5.5 Bewaartermijn persoonsgegevens

Het pensioenfonds bewaart persoonsgegevens van deelnemers en pensioengerechtigden tot 7 jaar na overlijden of pensioendatum (bij waardeoverdracht).

De reden hiervoor is dat een vordering van pensioen niet verjaart tijdens het leven van een pensioengerechtigde, waardoor de gegevens in ieder geval gedurende die periode nodig zijn, onder meer om een eventuele juistheid van een pensioen aan te tonen, of om te kunnen aantonen dat een claim onterecht is.

Het pensioenfonds bewaart persoonsgegevens van degenen met wie het een arbeidsovereenkomst heeft of die voor het pensioenfonds werkzaam zijn of een functie bij het pensioenfonds bekleeden tot vijf jaar na het einde van de arbeidsovereenkomst of de werkrelatie, of het beëindigen van het bekleeden van de functie.

5.6 Te verstrekken informatie

Het pensioenfonds verstrekt de betrokkene de wettelijk voorgeschreven informatie

- door middel van de privacyverklaring en cookieverklaring op de website;
- via de werkgever door middel van een informatietekst;
- door middel van de informatietekst bij de wettelijk voorgeschreven informatie.

Het pensioenfonds verstrekt de hiervoor genoemde informatie, afhankelijk van de concrete omstandigheden waarin de persoonsgegevens worden verwerkt.

5.7 Rechten van de betrokkene

De AVG geeft aan de betrokkene een aantal rechten.

Recht van inzage

De betrokkene heeft het recht om van het pensioenfonds uitsluitel te verkrijgen over het al dan niet verwerken van hem betreffende persoonsgegevens en, wanneer dat het geval is, om inzage te verkrijgen van die persoonsgegevens.

Het pensioenfonds verstrekt de betrokkene op diens verzoek een kopie van de persoonsgegevens die worden verwerkt.

Indien de betrokkene om bijkomende kopieën verzoekt, kan de het pensioenfonds op basis van de administratieve kosten een redelijke vergoeding aanrekenen.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Wanneer de betrokkene zijn verzoek elektronisch indient, en niet om een andere regeling verzoekt, wordt de informatie in een gangbare elektronische vorm verstrekt.

Recht op rectificatie

Als de persoonsgegevens niet juist zijn dan heeft de betrokkene het recht om deze onverwijld te wijzigen.

Indien de persoonsgegevens onvolledig zijn heeft de betrokkene het recht om deze aan te vullen.

Als de betrokkene terecht een beroep doet op dit recht dan stelt het pensioenfonds iedere ontvanger van de gegevens, zoals de belastingdienst, het UWV en subverwerkers, hiervan op de hoogte.

Het pensioenfonds stelt iedere ontvanger aan wie persoonsgegevens zijn verstrekt, in kennis van elke rectificatie van persoonsgegevens of beperking van de verwerking, tenzij dit onmogelijk blijkt of onevenredig veel inspanning vergt. Het pensioenfonds verstrekt de betrokkene informatie over deze ontvangers indien de betrokkene hierom verzoekt.

Recht op gegevenswissing („recht op vergetelheid“)

Het pensioenfonds bewaart persoonsgegevens tot 7 jaar na overlijden of pensioendatum (bij waardeoverdracht). Het pensioenfonds wist in deze periode de persoonsgegevens niet.

De persoonsgegevens zijn in deze periode nodig voor het doeleinde waarvoor ze zijn verzameld of verwerkt. Bovendien heeft het pensioenfonds persoonsgegevens nodig om een eventuele juistheid van een pensioen aan te tonen, of om te kunnen aantonen dat een claim onterecht is. Dat is een prevalerende dwingende gerechtvaardigde grond voor de in stand houding van de gegevens.

Het pensioenfonds werkt daarom alleen mee aan het wissen van persoonsgegevens als een van de volgende gevallen van toepassing is:

- de persoonsgegevens zijn niet langer nodig voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld;
- de betrokkene trekt de toestemming in waarop de verwerking berust;
- de betrokkene maakt bezwaar tegen de verwerking en er zijn geen dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking;
- de persoonsgegevens zijn onrechtmatig verwerkt;
- de persoonsgegevens moeten worden gewist om te voldoen aan het Unierecht of het Nederlands recht.

Wanneer het pensioenfonds de persoonsgegevens openbaar heeft gemaakt en verplicht is op verzoek de persoonsgegevens te wissen, neemt het pensioenfonds, rekening houdend met de beschikbare technologie en de uitvoeringskosten, redelijke maatregelen, waaronder technische maatregelen, om iedere ontvanger aan wie persoonsgegevens zijn verstrekt, ervan op de hoogte te stellen dat de betrokkene het pensioenfonds heeft verzocht om iedere koppeling naar, of kopie of reproductie van die persoonsgegevens te wissen.

Het pensioenfonds stelt de iedere ontvanger aan wie persoonsgegevens zijn verstrekt, in kennis van elke wissing van persoonsgegevens, tenzij dit onmogelijk blijkt of onevenredig veel inspanning vergt. Het pensioenfonds verstrekt de betrokkene informatie over deze ontvangers indien de betrokkene hierom verzoekt.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Recht op beperking van de verwerking

De betrokkene heeft het recht om het pensioenfonds te beperken in de verwerking van persoonsgegevens, indien:

- a) de juistheid van de persoonsgegevens wordt betwist door de betrokkene;
- b) de verwerking onrechtmatig is en de betrokkene zich verzet tegen het wissen van de persoonsgegevens en verzoekt in de plaats daarvan om beperking van het gebruik ervan;
- c) het pensioenfonds de persoonsgegevens niet meer nodig heeft voor de verwerkingsdoeleinden, maar de betrokkene deze nodig heeft voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering;
- d) de betrokkene bezwaar heeft gemaakt tegen de verwerking. De beperking geldt dan tot duidelijk is of de gronden van het pensioenfonds voor de verwerking zwaarder wegen dan die van de betrokkene tegen de verwerking.

Indien de verwerking is beperkt, worden persoonsgegevens, met uitzondering van de opslag ervan, slechts verwerkt met toestemming van de betrokkene of voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering of ter bescherming van de rechten van een andere natuurlijke persoon of rechtspersoon of om gewichtige redenen van algemeen belang voor de Europese Unie of voor een lidstaat van de Europese Unie.

Het pensioenfonds stelt betrokkene die een beperking van de verwerking heeft verkregen, op de hoogte van de opheffing van de beperking van de verwerking, voordat de beperking wordt opgeheven.

Het pensioenfonds stelt iedere ontvanger aan wie persoonsgegevens zijn verstrekt, in kennis van elke beperking van de verwerking, tenzij dit onmogelijk blijkt of onevenredig veel inspanning vergt.

Wanneer het pensioenfonds de persoonsgegevens aan een derde heeft verstrekt voor verwerking, stelt het pensioenfonds deze van het bovenstaande op de hoogte.

Recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit)

De AVG geeft betrokkene het recht om zijn persoonsgegevens geautomatiseerd geleverd te krijgen en om ze te laten doorleveren aan een derde. Dat recht bestaat indien de gegevens zijn verkregen op basis van toestemming van betrokkene of een overeenkomst tussen de verantwoordelijke en de betrokkene en de verwerking via geautomatiseerde procedés wordt verricht.

Omdat daar in de meeste gevallen bij verwerking door het pensioenfonds geen sprake van is, zal een beroep van betrokkenen op dit recht in de regel worden afgewezen door het pensioenfonds.

Recht van bezwaar

De AVG geeft de betrokkene het recht om vanwege met zijn specifieke situatie verband houdende redenen bezwaar te maken tegen de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens, als die verwerking plaatsvindt

- op basis van de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag of
- voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde,
- ingeval van profilering op basis van een van beide hiervoor genoemde gronden.

Gebruik van rechten

De betrokkene kan het verzoek om gebruik te maken van zijn recht schriftelijk of per email indienen bij het pensioenfonds.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

Het pensioenfonds beoordeelt of het verzoek rechtmatig is en of het excessief is.

Uiterlijk binnen een maand na de ontvangst van het verzoek voldoet het pensioenfonds aan het verzoek of laat het pensioenfonds weten of het verzoek is afgewezen met de reden van de afwijzing.

5.8 Klachten

Betrokkene kan volgens de klachten- of geschillenregeling een klacht indienen bij het pensioenfonds indien betrokkene een klacht of geschil heeft met betrekking tot de verwerking van zijn persoonsgegevens.

Komt de betrokkene er niet uit met het pensioenfonds, dan kan hij zijn geschil voorleggen aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Privacybeleid Pensioenfonds Invista

6. Evaluatie en monitoring

6.1 Evaluatie

Het pensioenfonds evalueert en past dit beleid zo nodig aan, indien daarvoor aanleiding is op basis van andere gebruiken, wijzigende wet- en regelgeving en aanwijzing van de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het pensioenfonds evalueert dit beleid ten minste eens in de drie jaren.

6.2 Monitoring

Het bestuur controleert de naleving van het beleid op basis van de rapportages van de verwerkers en de privacy officer.

De monitoring van het beleid is belegd bij de privacy officer.